

наша НІВА

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

З чым Мілінкевіч едзе ў Расею

«Выдатна, калі яны таксама
будуць шчырымі».

сторонка 3

Фёдар Іваноў і самалёт Сідорскага

Суд над бывшым кіраўніком
Дзяржавіяці.

сторонка 4

«Я ў іх веру, іх люблю»

Інтэрвю Зянона Пазьняка «НН».

сторонка 12

КУЛЬТУРА

Міхail Фінберг: Некаторыя артысты выбіраюць лёгкі шлях

Кіраўнік Нацыянальнага
аркестру адказвае на пытанні
карэспандэнта «НН». Старонка 10.

МУЗЫКА

«Бабры» адпелі сваё

У Бабруйску прайшоў фэстываль
«Рок за бабром». Зь Міністэрства
культуры быў атрыманы
афіцыйны дакумент, што
міністэрства нічога ня мае
супраць выступу беларускіх
рок-гуртоў. Старонка 8.

СТЫЛЬ ЖЫЦЬЦЯ

Юбэрсэксуалы

Мужнасць ізноў у модзе.
На месца закапочаных
фрызурамі і адзеньнем
мэтрасэксуалу прыходзяць
самы, настроеныя на якасць
в усіх сферах жыцця, — пішуць
аўтары кнігі «Будучыня
мужчыны». Але самы адказныя
і грамадзянскія. Як Бона ці Клуні.
Старонка 21.

ЛІТАРАТУРА

Сыліконавая канава

Г'еса Аляксандра Апона.
Дзекочыя асобы: Антон
Сяргеевіч — акадэмік. Сева —
малады чалавек, гадоў пад сорак.
Іван Іванавіч — ідэалагічны
работнік пры раізвітыкаі,
кароченкі з пузанятам. Цётка
Гэля — у буднай сукенцы
і галёшах на босую ногу, вельмі
спраўная. Старонка 19.

Многія чытачы

скардзяцца, што стала цяжка купіць
«НН» у шапках. Речу ў тым,
што дзяржаўным распаўсюджнікам
арганізацыям забаронена
павялічваць колькасць асобнікаў
«НН» у продажы. Улада
спрабула падвергнікіем гару —
стрымала нацыянальнае
станавленне Беларусі. Што рабіць
чытачам? Ласкава прасіце
кляскерак замаўляць больш
асобнікаў газеты. А таксама —
падпісвайся! Гэта можна зрабіць
ні любой пошце. Падпісны індэкс
«НН» 63125. Падпіска кантуе
4510 рублёў на месяц. Падпіска
на шапкі «Белсюзідруку»
таксама: 3440 руб. на месяц.
«Наша Ніва» — гэта 24 старонкі
праудзівай інфармацыі і вострых
каментараў пгтотыдзеня.

дзяды

Як беларусы памінаюць продкаў — старонка 2. Блізкія і далёкія: у Дзень Задушны
з тымі, хто без пары паляглі дзеля Айчыны — старонка 17. Подзvіг Леаніда
Маракова: вяртанье імёнаў ахвяраў тэрору — старонка 16.

«Калі сідуць мае дзяды, Мяне таксама стане меней...» Вершы Ўсевалада Сыцебуракі — старонка 2.

I Чавес такі малады

Аляксандар Лукашэнка
на мінулым тыдні прымай
міністра замежных справаў
Вэнэсуэлы, бо марыць пра
сустрэчу з прэзыдэнтам
Чавесам, паставшыком
танае нафты на Кубу.
Рэпартаж спэцкара «НН»
Лёліка Ушкіна з Вэнэсуэлы,
новай саюзніцы Беларусі
па антыамэрыканскім
алянсе.

Яшчэ на Кубе мне ўсе вуши пра-
кампазыціравалі рэвалюцыйнай Вэн-
эсуэле. На кожным кроku — пля-
кат з выявай тандому Філіпса і Чавеса.
Ходзіць нават анэкдот, што Уга і Філіп — палюбонкі. Адправія-
ючыся ў Каракас, ужо несвядома
рыхтуюцца да кубінскіх міязмаў са-
цыялізму, накітага дофіцыйту мака-
роны.

Працяг на старонцы 11.

Дацкі ўзор для беларускай сельскай гаспадаркі

Дацкая сельская
гаспадарка ўтрайа больш
эфектыўная за беларускую.
Хоць клімат той самы.
Як ператварыць Беларусь
у Данію? Вярнуцца
да ідэяў Прышчапава. Піша
эканаміст Уладзімір Калупаеў.

У 1920-я гады сядр штаб эканамі-
стай БССР была папулярнай ідэя
развіцця сельскай гаспадаркі па-
водле ўзору Даніі. Тагачасны нар-
кам земляробства Зыміцер Прыш-
чапаў нават казаў: «Беларусь у
развіцці сельскай гаспадаркі
мусіць стаць Даніяй на ўсходзе
Эўропы». Але ў верасні 1929 г.
Прышчапаў быў зняты з пасады
народнага камісара земляробства
па аўбінавачанні ў «правым ух-
ле», а масавае стварэньне калгасаў
пастаўіла крык на праекце бела-
рускіх эканамістаў. Калі мы хочам
сапраўднага адраджэння бела-
рускай вёскі, самая пара вярнуцца
да «дацкага проекту».

Працяг на старонцы 5.

З чым Мілінкевіч едзе ў Москву

Новы лідэр апазыцыі вязе прапанову адмовіца ад папулізму ў адносінах Беларусі і Расей. «Выдатна, калі яны таксама будуть шчырымі». Мадэль Мілінкевіча: «Што выгадна для Расей і для нас — тое робім». Піша Алеся Кудрыцкі.

Будучы візит адзінага кандыда тата ў сталіцу Расей інтыгуе таямнічасцю: дагэтуль не паведамляючы ні конкретная дата, ні прыкладны сьпіс расейскіх супразмоўцаў новага лідэра беларускай апазыцыі. Сам Мілінкевіч не выключае, што іскатоўрыя зь іх папросяць не афішаваць факт сустрэчы. Не гаворыць Мілінкевіч і пра тое, хто менавіта яго запрашае: «Пратрансферніца візит. Будучы сустрэчы — можа, у Адміністрацыі, можа, у Думе. Трэба ехаць. Чаму не?»

Для чаго Мілінкевіч едзе ў Москву? «Галоўная мэта вельмі простая, — кажа ён. — Трэба бурыць образ ворага. Лукашэнка ўвесь час кажа, што калі на ён, дык прыйдуть гэтыя нацыяналісты, кітайская сцыяна пабудуецца, газаправод перакрыюць. Поўнай хлускія».

У Москве Мілінкевіч зьбіраецца давесці наступнае: «У Беларусі ёсць нацыянальны інтарэс. Для абсалютнай большасці — захаванні дзяржавы. Яны павінны аб гэтым ведаць». Але ці будуть здольныя расейскія палітыкі гэта разумець? «Фундамен-

СІРГЕЙ ГРЫЧА

тальная праблема дачынення ў беларускай апазыцыі з Расей — не ў самой апазыцыі і яе (нібыта) анатрасійскасці, — кажа палітоля Віталій Сіліцкі. — Праблема ў тым, што ў Расей нават на ўзроўні «ліберальных адшчапенціаў» накшталт Нямцова не існуе успрымання Беларусі як незалежнай дзяржавы».

Свае пазыцыі А.Мілінкевіч ад пачатку акрэсліўваў ясна. Новая ўлада будзе выбудоўваць з Расеяй выключна сібірскую адносіны. Расей павінна стаць стратэгічным партнёрам Беларусі. Але ніякіх фантамаў «саюзной дзяржавы». Бе «незалежнасць — гэта съвятое», і любы гандаль ёю будзе спынены.

А.Мілінкевіч верыць, што супольную мову з расейскім палітычным бамондам можна знайсці на грунце здаровага прагматызму. «Мне здаецца, што трэба апэляваць у першую часту

да тых людзей, для якіх прагматычная палітыка на першым месцы, — кажа ён. — Што выгадна для Расей і для нас — тое робім. Калі ян выгадна — ян робім. Вось такі падыход».

У прагматызме расейскіх палітыкі сумнівніца не дэвядзіцца. Але ці гатовыя расейскія палітыкі прызнаць права на прагматызм з саюмі беларускімі колегамі? «Многім расейскім палітыкам цяжка разумець, што ў Беларусі таксама могуць быць свае інтарэсы. У многіх палітыків з гэтым праблемам», — прызнае А.Мілінкевіч.

Козыр А.Мілінкевіча ў тым, што ён вычувае і выражае настроі беларускай палітычнай і бізнес-элітага. У іх няма русофобіі, але ніяма і жадання інтэграцыі. Тым часам сацыёлагі цвердзяць, што большасць беларусаў кака «так» сібірству і з Расеяй, і з Эўропаў. Іх пасыльне падтрымлівае прагматызм.

на незалежнасць.

«Стайка на будучыню можа выйграць, — напісала ў камэнтары сайт «Наша думка». — Лепей не прапаноўваць Расею замест Захаду, але прапанаваць новую канцепцыю адносінай і з Расеяй, і з Захадам». (Падрабязнейшы прыдыхусію на тэму расейскае стратэгіі Аб'яднаных демакратычных слаў — старонка 4.) Мілінкевічы відмініруюць падобны напримак: «Тое, што з Расеяй нам выгадна мець добрыя адносіны, — разумела, — пераканана ён. — Толькі вар'ят будзе пісаваць гэтыя адносіны, калі яны выгадныя для адбухуў бакоў».

Ці пасылье Мілінкевіч нажыць сабе ворагаў у Расеї? «Ворагаў у Расеі я ня маю, — мяркуе ён. — З партыйнай улады трэба размаўляцца», — стаіўшы задачу Мілінкевічу. Размова тая ня будзе лёгкай. «Цяжка сказаць, як там выйдзе. Баяцца яны. Баяцца яны дэ-

макратычнага руху», — кажа адзіны кандыдат.

Трэба адзінчыць, што першы візит А.Мілінкевіча ў Расею ў якасці лідэра апазыцыі рыхтуе рознымі кіраўнікамі штабу кандыдата. Гэта першай для А.Мілінкевіча магчымасць праверыць на справе эфектыўнасць працаў штабу.

Ці паверыць Москва Мілінкевічу? «Хацей бы, каб паверылі, — адказвае ён. — Хлусіць нявыгадна. Кажуць, што палітыкі павінна быць на мажкі папулізму. Я так не думаю. Я буду абсалютна шчырым. Выдатна, калі яны таксама будуть шчырымі і змогуць разумець нашы інтарэсы».

Якою павінна быць расейская стратэгія Аб'яднаных демократычных слаў?
Працяг тэмы на старонцы 4.

СЪЦІСЛА

П'яных кіроўца — у турму

Вадзіцелі, што кіруюць транспартнымі сродкамі у несцвярдзеным стане, будуть прыцігвацца да крымінальнай адказнасці. Гэта норма прадугледжана папраўкамі ў Крымінальны кодэкс, прынятымі палатай прадстаўніцтва 26 кастрычніка. Адказнасць «запрацуе» пры паўторным цігам году

кіраванын аўтмабілем у несцвярдзеным стане альбо пры адмове праісцвія мздаглід. Парушальнік будзе наказвацца пазбаўленнем правоў займаць пэўныя пасады, штрафам або арыштам да шасці месяцаў ці выпраўленчымі пракамі тэрмінам на два гады.

Беларускамоўны сайт знаёмстваў
324 кастрычніка

запрацаваў беларускамоўны сайт знаёмстваў «Мара» (www.mara.by). Арганізаторы сайту кажуць, што рэсурс будзе выконваць важную функцыю па запаўненні беларускага кантэнту ў сеіве.

Казуліна пагналі
26 кастрычніка ў Менску, у Палацы воднага спорту, адбылося пасяджэнне

прывісечанае выступу беларускіх фрыстайлісту на Зімовай алімпіядзе — 2006 у Турыне. Відowski фрыстайл — дысцыпліна, якая можа прынесці беларусам мэдалі на гульнях. Прысутных пазнаёмілі з новым кіраўніком Беларускай федэрацыі фрыстайлу, намеснікам міністра фінансаў Анатолем Свержам. Дагэтуль намінальна

пасаду старшыні займаў экс-рэктар БДУ, ціпера палітык Аляксандар Казулін.

Статкевіча не пускаюць у Менск

Адміністрацыя Баранавіцкай спілкамэндатуры адмовіла Міколу Статкевічу ў кароткагэрміновым адпачынку. Сам сп. Статкевіч мяркуе, што міліцыяны выконваюць

распараджэнніе зверху, «помсьціць» за тое, што палітык часта наведвае аднадумцы, журналісты, дыпляматы. Паводле заканадаўства, калі асуджаны не парушаў правілаў унутранага распараджу і на меў заўгад, яму маюць даць трохдзённы адпачынок цераз месяц пасля пачатку адбыцця пакарання.
AP; afn.by, charter97.org

Чаму беларусы не прарасейцы

Русофобофія: напярэдадні паездкі Аляксандра Мілінкевіча ў Москву ўспыхнула новая дыскусія на тэму расейскага ўплыву ў Беларусі.

У інтэлектуальных колах назіраюцца дзіўныя звязы: аналітыкі, што не адносяць сябе да прадладных, актыўна выпушваюць у апазыцыі «празаднікай» і «антырасейцаў», пагражают ім, у найлепшым выпадку, правалам на выбарах-2006. На аналітычным інтэрнэт-ресурсе «Наша думка» распілалася сапраўдная інтэлектуальная бойка. Дакладней, збіцце — там прыхільнік «расейскага практку» знайшоўся толькі адзін. У ролі баксэрскай групіі аказаўся палітоляг **Андрэй Суздальцаў**.

«З гадамі на палітычным подыюме расейскія стаўцы сфармавалася сапраўднае беларускае «мадальнае агенцтва», дзе, выбываючыя з сілы, зъянняючы адзін аднаго, беларускія дзеячы дэманструюць сваё імкненне трапіць у так вану «беларускую айбому» Крамля», — піша А. Суздальцаў у аналітычным трывшуці «Менск—Москва». Яўген Абзаўаты, даўні працоўнік Суздальцаў, не нагадліцяе: «Паведамленныя пра наведванне расейскіх стаўцы прадстаўнікамі апазыцыі зъяўляюцца дастатковы рэгуляры. Аднак большасць тых сустэрч адбывалася па ініцыятыве самой Москвы. Гэта сведчыць, кутчэй, пра скіраванасць расейскай палітычнай эліты да сітуацыі ў нашай краіне, чым пра напрашаніцца з боку тутэйшых палітыкаў».

А. Суздальцаў закідае апазыцыі няздатнасць стварыць прадрасейскі практ, які склаў бы алтарнатыўную прадрасейскаму практку **А.Лукашонкі**. «Прадрасейскі практ», на ягоную думку, мусіць прадугледжаваць поўную адмову ад канктакту з Захадам — як у Лукашонкі. Ідея стварэння «прадрасейскага практку» на новая. Ёй не-калькі гадоў. Але нікто з палітыкаў, апроч

Лукашэнкі, ня тое што ў кааліцыі, а нават па-за яе межамі ня кажа пра патрбу ўвесці адзінную валюту да стварыць адзінную дзяржаўку. Хіба што **Валер Фралоў**, які зрабіў падобную заяву ў артыкуле «З Расей ці без?», надрукаваным у «Народнай волі». Здавалася б, расейскі палітычны бамонд мусіць ухапіцца за прананову Фралова як за выратавальну саломінку. Але Москва маўчыць. «Расейская ўлада ў канчатковым выніку признае тых, хто ўжо признаны», — мяркую іншы аналітык «Нашай думкі». Дэклараванне свайгі прадрасейскай пазыцыі зусім не гарантава падтрымкі Крамля. Крэмль паважае толькі сілу.

«Глеб Палюоўскі» цяпер працуе, каб стварыць сваю кіпентуру ў Беларусі. Але згадваецца 2002 г., калі так ці інакш у падтрымку Путіна (калі той прананаваў Беларусі ўвайсыць ў склад Расей абласцямі). — Рэд.) выступілі толькі **Сініцын і Яранук**. Іх амаль што зататпілі», — кажа **Віталій Сіліцкі**. «Я быў у Москве, бачыў, чым займаецца Палюоўскі, і пераканаўся: гэта працуе на ўтрыманье статус-кво», — сэвіндрджа галоўны рэдактар часопісу «*Arche*» **Валер Булгакаў**.

На артыкуль «Нашай Ніве», у якім расказвалася пра спробы Москвы раскалоць беларускіх дэмакратуў і пра спробы асобных апазыцыянараў спадабацца Москве, адразу гавагавала **«БелГазета»** артыкулам

«Людзі, якія прафесійна займаюцца нацыянальным адраджэннем, зазвычай, інтелігенты і ведаюць мовы», — пад «ядыдывікава» **«БелГазета»**. Хацелася б чакац гэтага і ад тых, хто прафесійна займаецца журналістай. А то выхідзіць, што аўтар «БГ» з тыповым іменем Радыён Расколынікаў, падгледзеўшы ў «НН» спацыфічны тэрмін расейскіх палітэхнілагіў «Эўраўсход», перакладае яго беларускай на расейскую як «С» («Эўрасаюз»).

«Москва пызам ня верыць. А апазыцыя — маскалямі». Калі парада беларускім палітыкам не пачынаць сваю кампанію ад Спаскай вежкі — пызы, то як назваць такую параду ад «БГ»: «Перад Москвой яна (палітычна) сіла, якая выставіла кандыдата на выбары». — Рэд.) павінна высьціліца яшчэ мацней, чым перад Брусялем і Вашынтонам». Добры спосаб заваяваць беларускага выбарышчыка.

«БелГазета» апраўдае адсутнасць рабнапраўнага дыялогу з Москвой тым, што апазыцыя ён выйграла за дзесяць год у Беларусі ніводных выбараў. Як быць, у нас цягам дзесяцігоддзя праводзіліся паўнавартасныя выбараў. І наўжо гэты дыялог пачненца, калі беларускія палітыкі пачнучылі весці сябе, падобна да дыванчыкаў для ног?

«Ін Фонд эфектуўнай палітыкі павінен падтрымкаць пад беларускіх нацыяналістуў. Самі нацыяналісты павінны щасціліва ўсыміхца пры слове «Эўраўзія», — павучав «БелГазета».

«Па гэтай лёгіці той, хто прышчурана глядзіць на Москву, той нацыяналіст», — кажа В.Булгакаў. Так і ёсць прэзыдэнцкую рапць на Лукашэнкам на чале ў нацыяналісты записаць можна. Указала ж нядзяйна расейскім ідэялом **«Беларусь сегодні»**, што яны «крыўдзіць нас сваімі цылкам мяцьведзіцкімі ўхвактамі».

«Калі блізкія да Крамля структуры сапраўды занісяць попукам «Больш сучасна думаочага палітыка», нацыяналістам, якіх цылкам задавальняе адзіны кандыдат ад апазыцыі А. Мілінкевіч, траба актыўна пераконваць Расею ў тым, што ён такім зъяўленацца», — піша «БелГазета». А як не пераканае, то што? Ну ж Расея не падтрымле адзінага кандыдата так, як падтрымівала Януковіча. Мілошавіча ды Акаева, а будзе працдзейнічыць, як Юліанчука ў Вароні? Ото ўжо гора сербанём! — рэзюмует камэнтатар сайту «Наша думка».

Алекс Кудрыцкі

Л.Заіка: Лукашэнка правільна задушыў беларускую мову

На мінулым тыдні ў Менску прайшала прэзентацыя кнігі «Беларусь: Дорога ў будучее».

Над кнігай, што аналізуе становішча Беларусі, працавалі 30 чалавек. Прэзентацыю праводзілі рэдактары выдання — на месцыні старшыні АГПІ Яраславу Раманчук і кіраўнік аналітычнага цэнтра «Стратэгія» Леанід Заіка.

Паводле аўтараў кнігі, у Беларусі ёсць тры шляхі далейшага разыўніцтва ўзўзімікай пасупоўнай супольнасці: дадэлін інтэргравацца ва ўсходнім кірунку; разыўвавацца самастойна. Аўтары кнігі найблізкім рэалістычным называюць трэці варыянт: У найбліжэйшай будучыні ў Эўразіізе нас не чакаюць, мяркуюць укладальники. На думку Леаніда Заікі, «займацца сабой — мы сямы горыши варыянт. Мы і так многасе пераймаем: куплем патриманыя ўтамі, носім вонкіту сканд-жэнд, палітыкі патураюць жарты, сказаны іншымі...».

Зрэпты, пытанне «беларусацэнтрычнасці сьвету» застасеца для Л. Заікі цымнім. Так, на прэзэнтацыі ён звязаў: «Лукашэнка зрабіў вельмі карысную реч, што спыніў усе дыскусіі наоконч беларускай мовы». Кіраўнік «Стратэгіі» актыўна карыстаўся тэрмінам «Эўраўсход», прыдуманым Глебам Паўлюўскім, што абурыла палітоляга Віталія Сіліцкага: «Давайце выбіраць тэрміны, зручныя нам, а не карыстацца чужкімі».

Аналізуючы стан сацыяльна-еканамічнага разыўніцтва краіны, Я.Раманчук назначыў утапічнасць ідэі Крамініевай дайлені: у экспарце Беларусі долі высокатехнічных тавараў складае толькі 4%, тады як у Малайзіі — 58%. Гаварачы пра неабходнасць татальнаў рэформаў, Я.Раманчук назначыў: хто б іні праводзіў, масавага беспрацоўня можна пазбегнуць. «У нас ня монэзканоміка, каб абрывацца адразу».

Манаграфію аўтары даслалі кожнаму дэпутату з абедзвюх палатаў парламэнту. Праз чатыры гады яны абяцаюць выдаць новую книгу.

Аркадзь Шанскі

рублёў.

Фёдар Іваноў на судзе віні не прызнае, зяяўляючы пра загадзя спланираваную правакацыю: «Згаданыя акаініасці мелі месца, але я дзеянічай не наўмысна і някай шкоды дзеянінам не прынесь». Выступаючы на судзе, Іваноў дэмантраваў сваю аддзялнасць дзяржаўным інтаресам і шмат разу згадваў Лукашэнку: спасылайцца на яго становічы апэнкі, артыкулы ў прэсе, нават прыводзіў яго слоўцы («Прэзыдэнт сказаў, што Іваноў узяўшы аўягальную!»). Выкарыстоўваў эмайцыйныя пасланні («Абінавачваць мяне — значыць не паважаць свой народ!») і гітарычныя воклічы («Як я мог нанесы шкоду заводу, дзе працаваў 30 год?»).

Былому голаўному аўтарству краіны пагражае максымум да вясмы год пазбадзення волі з канфіскацыйнай маёмаесці і забаронай займаць пэўныя пасады.

Тым часам адпакават падсуднага папрасіў зъяніці иму меру стрымання. Рэч у тым, што былі кіраўнік аўтамабілем, а прысутніць на міліцыйнікі ў дому выклікае прыступы агрэсіі ў сіні Ф.Іванова, інваліда другой групы, які пакутуе ад псыхічнага захворання. Хлопцу патрэбны дагляд і пропікасаная прыступацьсць чужых людзей у хате.

Сяргей Будкін

Фёдар Іваноў: эпізоды

24 кастрычніка ў Вярхоўным судзе пачаліся слуханні па справе экспартара Фёдара Іванава. Агульную шкоду ў выніку ягоных дзеяньняў съледства ацаніла ў 1,859 млрд руб. Падсудны просіць зъяніць яму меру стрымання дзеля сына.

Яго абінавачваюць па ч.3 арт.424 КК (злойжыванне службовімі пайнаўмочтвамі, учынене праз асадбісту засіціўніцай пасаду) па чатырох эпізодах. Разам з галоўным, аўтарами краіны на лаве падсудных апынуліся Іван Шыманец — генэральны дырэктар РУП «Белазранавігациі» і былы выканаўца аўтавізку ў дырэктара аэропорту «Менск-1» Васіль Лазар.

Суд пачаўся з таго, што была вынаўчыцца па справе І.Шыманца. Гендырэктар РУП «Белазранавігациі» аўтавізку ў «неналежным выкананні

рээлныя кошт рамонту.

Другі эпізод адпінавачванчыні тыхыць складзкога памяшкання. Паводле съледства, Іваноў загадаў Івану Шыманцу падраціц склад у Берасці па занижаным кошце (70 млн руб.). Рээлнасць чана складу была вызначана ў 306 млн (ппос кошт абсталавання — 233 млн). Потым склад быў перапрададзены за 323 млн руб. Дзеля чаго гэта рабілася — невядома.

Трэці эпізод закране тагачаснага в.а. дырэктара аэропорту «Менск-1» В.Лазара. Іваноў нібы аўтавізку ўзяўсці ў эксплюатацыйнай палікініку, якая зна-

дзяржавны камітэт па авіяцыі падначальваеца Савету міністраў, а старшыня па свайму статусу адпавядае міністру. Пайнаўмочты старшыні вызначаюцца загадам прэзыдэнта. У структуре камітэту ўваходзяць восем аэропортў, Менскі і Ашмянскі аўтамонты заводы, Вышэйшыя аўтавізкі каледж, аўтакампаніі «Белавія», «Трансэксپарт», «Гомельавія», шэраг прыватных аўтакампаній.

Іваноў стварыў штучную вытворчую нагрузкуну перед прыездам Лукашэнкі

на Аршанскі аўтамонты завод, каб скаваць рээлнасць становіща спраў у сваій галіне, паказаўшы наўнісць складаў «Белавія» накіраваць самалёт «Ту-134а» на рамонт у Воршу, хоць той рамонт і на быў мэтагодны.

Ходзілася на баланс езэрпарту, нягледзічы на тое, што інвестар, які мусіць правесці капітальны рамонт, на выканану сваіх абавязкаў. Нанесеная шкода ацнена ў 54,4 млн руб.

І, апошнэ, апошні ланцужок у гэтым спраўе. Паводле вэرسіі аўтавізкі, Іваноў стварыў штучную вытворчую нагрузкуну перед прыездам Лукашэнкі на Аршанскі аўтамонты завод, каб скаваць рээлнасць становіща спраў у сваій галіне, паказаўшы наўнісць складаў «Белавія» накіраваць самалёт «Ту-134а» на рамонт у Воршу, хоць той рамонт і на быў мэтагодны.

Фёдар Іваноў на судзе віні не прызнае, зяяўляючы пра загадзя спланираваную правакацыю: «Згаданыя акаініасці мелі месца, але я дзеянічай не наўмысна і някай шкоды дзеянінам не прынесь». Выступаючы на судзе, Іваноў дэмантраваў сваю аддзялнасць дзяржаўным інтаресам і шмат разу згадваў Лукашэнку: спасылайцца на яго становічы апэнкі, артыкулы ў прэсе, нават прыводзіў яго слоўцы («Прэзыдэнт сказаў, што Іваноў узяўшы аўягальную!»). Выкарыстоўваў эмайцыйныя пасланні («Абінавачваць мяне — значыць не паважаць свой народ!») і гітарычныя воклічы («Як я мог нанесы шкоду заводу, дзе працаваў 30 год?»).

Дацкі ўзор для беларускай сельскай гаспадаркі

Праця са старонкі 1.

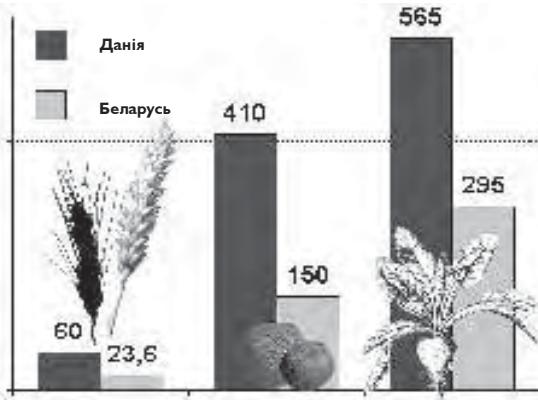
Краіна-блізінката

Паводле кліматычных умоў Даніі вельмі блізкая да нашай краіны. Палац і Капенгаген ляжаць на адной шыраце. Значная колькасць дацкіх земель ляжыць на марэнках, сфармаваных тым, жа ледавіком, што пакінуў сълед у Беларусі. Тому ў нашых краінах падобныя глебавыя і ландшафтныя характеристыкі, а сельска-гаспадарчыя надзеі Даніі — знаемыя нам кавалкі зімлі ад 3 да 30 га, якія ляжаць на склоах. Хоць клімат у скандынавіі больш ажынчы, колькасць сірэднегададавых ападакаў прыкладна адноўлівавае — 650 мм, тэмпратурныя паказчыкі розняцца на адзін пункт, і бываюць зацяжнія пераходныя перыяды паміж летам і зімой. Амаль адноўлівавае ў нас вага сельскага насельніцтва — 25% у Даніі супраць 28% у Беларусі. Але ў Даніі меншы адсотак занятых у сельскай гаспадарцы 4% (у Беларусі — 11%), і большая шчыльнасць насельніцтва (124 чалавекі на 1 км², супраць 48 у Беларусі).

Дзіве дарожанкі

У першыя гады савецкай улады сельская гаспадарка Беларусі ішла шляхам заходнезурапейскіх краін. Гаспадаркі, заснаваныя да калектывізацыі, арганізоўваліся на падставе распрацаванай беларускім эканамістамі — А. Смоліч, Я. Кісялько, С. Ждановіч — тэорыі арганізацыі беларускай сялянскай гаспадаркі й канцыпцыі развіціцьця «Беларусь—Данія».

За калгасным часам такі разьлікі сталі нікому не патрэбны. Лічылася, што нікякі фактары не перашкодзяць плянаваму разьвіціцьцю калгасных вёскі: калі трэба, будучь падведзены ўсе дарогі, выдзелены ўгасніцы, знойдзены рынкі збыту. Так было, покуль савецкую плянаваную гаспадарку не напаткай сыштэнныя крэзы. Адразу звысьветлілася, што ў рынковых умовах калгасы існаваць ня можуць, бо шмат якіх вёскі знаходзяцца далёка ад рынку збыту, транспартных магістраляў і нават гарадзкіх пасёлкаў, якія маглі бы забясьпечыць іх неабходнай каапэрацийнай падтрымкай. Такія

Сярэдня ўраджайнасць асноўных культур у 2001—2005.

вёскі ў новых умовах аказаліся асуджаныя на выміранье. Этыя вынікі яшчэ да пачатку калектывізацыі прадказвалі беларускія эканамісты Тодар Плятнэр і Гаўрыла Гарэцкі.

У Даніі сельская гаспадарка ўесь час ішла па шляху разьвіціцьця сялянскіх гаспадарак, якія ёсенья ў сваіх большасці засядаюць дробнымі, — сірэдні надзел зімлі складае 50 га, 90% маюць у сваім складзе аднаго-четырох працаўнікоў, фактычна працуе адна сям'я. У адрозненьне ад Беларусі ў скандынавскай краіне адсутнічаюць буйныя жыўлагадоўныя комплексы, а вытворчасць вядзенца пераважна на сімейных фермах.

Там не ваююць з ураджаем

Сёняння Данія мае адну з самых разьвітых сельскіх гаспадарак у сусвете. Калі 200 тыс. чалавек, занятых у сельгаспрытворчасці, вырабляюць колькасць прадукцыі, якой хапіла б на 16 млн чалавек (населеніцтва Даніі — 5,3 млн). Дэве траіны сельгаспрадуктыўны экспартуюць ў 160 краін. У сельскай гаспадарцы задзейнічана ў некалькі разоў менш працаўнікоў, чым у Беларусі, але малака ў агульнай вазе яны вырабляюць столькі ж, а міса — у чатыры разы больш. Пры ўтрай меншай плошчы збожжавых зернаў у Даніі збіраеца больш за 9 млн т (лічба, на якую беларускі ўрад плянуете выйсці не раней 2010 году). Прычына — ва ўраджайнасці, якая ў Даніі амаль па ўсіх

культурах у 2—3 разы вышэйшая, чым у нас. Па зборжы яна складае калі 60 г/га (у Беларусі сірэдня ўраджайнасць за апошнія 5 гадоў была 23,6 ц/га), па бульбе — 410 ц/га (150 ц/га), па цукровым буракам — 565 ц/га (295 ц/га).

Сівінчыкі рай

Сельская гаспадарка Даніі мае выразны жывёлагадоўны ўхіл. Па ўзроўні спажывання сівініі на душу насельніцтва Данія займае першое месца ў сусвете. У краіне гадоўщца 21 млн сівініі (у Беларусі — 3,4 млн). Ни дзіўна, што па ўзроўні спажывання сівініі Данія займае першое месца ў сусвете, па экспарце — 8-е (1,2 млн т).

Краіна — буйны экспартэр масавага і сирпу. На адну карову ў Даніі ў сярэднім атрымліваюць 7350 кг малака (у Беларусі ў сярэднім за апошнія пяць гадоў — 2765). У аднэўзнох краінах вырабляюцца адноўлівакам колькасць малака (4,7 млн т), але ў Даніі кароў утрымліваюць менш. Для атрымання тэхнічнай паказыўкай вытворчасці выкарстоўваюць 2,72 млн га зімельнай плошчы (66% тэрыторыі краіны), у той час як у Беларусі задзейнічана 8,85 млн га (44%), зіх 7,4 млн га знаходзяцца пад калгасна-саўгаснымі палеткамі.

Развязянчыне стэрэтыпаў

Новая праграма адраджэння беларускай вёскі зноў робіць стаўку на буйную сельгаспрытворчасць — быццам за савецкім ча-

сам яна была высокаяфектыўная. Але Беларусь толькі цяпер дасягнула ўраджайнасць зерня і бульбы ўзроўню Даніі вясмыдзенсігайдавай дадуніны. Прычым сірэдня ўраджайнасць пшаніцы за апошнія пяць гадоў у Беларусі (25,6 ц/га) усё яшчэ была ніжэй ўзроўню Даніі 1923 году — 28,9 ц/га. Прычым адставанне за гэты час не скарылася: ўраджайнасць пшаніцы ў Беларусі па ранейшаму амаль на 3 разы ніжэйшай, чым у Даніі. Па бульбе, якая лічыцца традыцыйнай беларускай культурай, адставанне нават вырасла: калі 80 гадоў таму ўраджайнасць бульбы ў Беларусі была ніжэйшай, чым у Даніі, у два разы, то цяпер — амаль у троі разы.

Аграрадзікі чакае той самы лёс, што напаткае цэнтральную калгасную сядзібы. Як толькі спыніцца фінансаванне з боку дзяржавы, скончыцца і развіціцё аграрадзікі.

Падмуркам сучаснай праграмы адраджэння вёскі павінна стаць дзяржаваўна падтрымка адраджэння сялянскіх гаспадарак. Адродзіцца прыватная гаспадарка — уздымешца ў сельскай мясцовасці і жыўце. Але недастаткова толькі дзіць фэрмеру кавалак зімлі і эканамічную свободу, чакаючы, што ён дасягне ўзроўні сівінчыкі вытворчасці, як яго замежныя колега-фэрмеры. Абавязак улады — хоць прыблізна стварыць фэрмерам тыя ўмовы, якія яны мелі перад калектывізацыяй.

На першым этапе дзяржава павінна стварыць мэханізм выгаднага краістраванняння такіх гаспадарак, дапамагаць з набыццём неабходнай тэхнікі, арганізація агрападамогу, пры патрэбе ўзяць на сібе выдаткі і дапамагаць з рамонтам тэхнікі, дастаўкай тавараў на рынак, панесці іншыя выдаткі па аднаўленні каапэратыўных сувязей у сельгаспрытворчасці. Неабходна стварыць крэтычную масу фэрмерскіх гаспадарак. На момант калектывізацыі налічвалася звыш 400 тыс. хутароў. Але ў XX ст. у Еўропе назіралася тэндэнцыя да ўзбуйнення гаспадарак і памянішэння іх колькасці. Тому цяпер гэта лічба будзе меншшая. Напрыклад, сёняння ў Даніі працуе 48 тыс. фэрмераў, якія валодаюць земельнай плош-

чай у 2,7 млн га, а ў Беларусі — 2,3 тыс. гаспадароў, і выкарыстоўваючы яны 148 тыс. га зямлі. Таму крэтычнай масай для Беларусі будзе 100 тыс. фэрмерскіх гаспадарак з вадоданнем зямельнай плошчай каля 6 млн гектараў. У гэтым выпадку фэрмеры будуть самі здолныя наладзіць і падтрымліваць неабходныя каапэратыўныя сувязі. І тады пачненца другі этап, калі дзяржава зможа альгасці і засіродзіцца на пытаннях падтрымкі эканамічнай стабільнасці, свабоды гаспадарання і канкурэнцыі, абароны прыватнай уласнасці.

Замест падтрымкі стратных калгасаў і галіновых праектаў, дзяржаваўныя сродкі павінны выдзяліцца фэрмерам на разлічаванне канкэрнных бізнес-плянаў. Калі б 6 млрд даляраў разьмеркаваша на 100 тыс. фэрмераў, то 60 тыс. даляраў на аднаго фэрмера стала б для многіх істотнай падтрымкай.

Новая «прышчэпашчына»

Аграрную палітыку, якую праводзіў наркамам Зыміер Прышчэпашчына, называлі «прышчэпашчынай». Наркам лічыў, што ліквідаваць векавую адсталасць беларускай сельскай гаспадаркі ад Даніі і іншых заходнезурапейскіх краін можна, толькі калі запазычыць, іншымі словамі, «прышчэпашчыні» ёй прагрэсіўныя мэтады і тэхнолёгіі гаспадарання. Прышчэпашчына на змот рэалізаваць ідэю. У ліпені 1930 г. яго арыштавалі па справе «Саюзу вызваленых народоў Беларусі» і асузділі на дзесяць гадоў лігераў, высланыя на будаўніцтва Беламорканалу. У 1939 г. прысыду ператледзелі, і былога наркана Сталініна прыгаварылі да вышэйшай меры пакарання. Расстралілі не пасыпелі. Прышчэпашчыну памёр у турэмнай больніцы ў Менску.

Сёняння пераход сельскай гаспадаркі да рынковых умоў ёсць цэль адлюстроўваннем яе адвартонай трансфармациі — ад рынку да пляну — у 1920-я. Таму няма патрэбы ў неёкім асаблівым тэрэтичным абургаваным історага практэсу. Дастатковая спалучыцца пад калекціпцію «Беларусь—Данія» і распрацаваную раней тэорыю арганізацыі сялянскай гаспадаркі.

Перад дзяржавай стаіць задача сформаваць сельскую гаспадарку, падмуркам якой будзе фэрмеры, і падтрымкі ёй нея неабходныя інстытуцыянальныя элементы, якія дазволіць трывала атрымліваць ренту з зямлі. Гэта дапаможжа пазбавіцца ад эффекту «непрастыжнасці працавання ў сельскай мясцовасці», дасягнучы большай раўнамернага разграбавання насельніцтва і даходаў па тэррыторыі ўсёй краіны, што з часам дазволіць ператварыць Беларусь у Данію.

СЪСЦІСЛА

Свая нафта лешп грэ

У найбліжэйшыя дні пачненца эксплуатацыя Дзінісавіцкага радовішча нафты (Калінкавіцкі раён). Паводле словаў спэцыялістаў прадпрыемства «Белгелётгі», пад канец году стане дакладна вядомы аб ём запасаў

сыравіны на радовішчы.

Пашырэньне Жлобінскага заводу

У сакавіку наступнага года на Жлобінскім мэталургічным пачненца мантаж аbstалявання па вытворчасці бішоўных горачакатаных трубаў. Пасля гэтых інвестыцыі БМЗ мae заняць 1,5%

сусветнага рынку гэты прадукцыі.

МАЗ+«Лукойл»=сябры

Менскі аўтамабільны завод падпісаў пагадненне аб тэхнічнай супраць з расейскай нафтавай кампаніяй «Лукойл». Згодна з ім, змазачныя алівы вытворчасці «Лукойлу»

будуть уключаны ў тэхнічныя кніжкі аўтамабілю МАЗ.

Ідеаліті ў мэтро

Днімі ў менскім мэтрапалітэне мусіць распачацца трансльяція навін BT і СТВ. Праект па ўстаноўцы 34 плязменных манітораў, што будуть

размяшчацца на платформах, каштаваў \$450 тысяч. Арганізавала праграма прыватная фірма «БелРосЭклямія». З 20

станцый мэтро тэлевізары на будзе толькі на станцыях «Парк Чалюскінцаў», «Першамайская» і «Моладзёжная», што на маюць дастактавага

пасажырапатоку.

Сыліконавае Ўручча

Парк высокіх тэхнолёгій размесьціцца ў стацічным мікрараёне Ўручча. Беларускія «кремніевіды» дададзеныя на базе Акадэмгарадку зойме плошчу ў 50 га.

ЗД, afn.by,
interfax.by

ЛІСТЫ З ЛЕСУ

Лесапавал і кошыкі

ПАВАЛ СЕВЯРЫНЕЦ

Раніца. У маласіценскім лесапункце — урачысты сход. «Полацаклес» — 75 гадоў. Выступае начальнік лесапунку:

— Цяпер наша аўтаданінне перажывае на лепшыя часы...

Народ маўчыць.

— Але справы не зусім кепскія, — падпускае аўтаданіму галоўная бухгалтарка. — Гэты год «Полацаклес» скончыў з прыбыткам 175 млн рублёў.

Народ маўчыць.

— А яшчэ трэба сказаць, — завяршае выступ мясцовы пажарны, — дысыпіліна ў нас кульгае. А тут скарачэнны ідуць...

Маўчаныне павісае ў паветры, агромністae, як варожкы цэплін.

— Пытанын? — начальнік пільна аглядае заўлю.

— Ясна, — выddyхае нехта з далёкіх радоў, — пайшли ў лес.

Грамада шумна ўстае, бярэ бэнзапілы, шуфлі ды «сабакій» і брыдзе да гаражу, па машынах.

Што «Полацаклес» перажывае на лепшыя часы, даўно не навіна. Заробкі па 100—200 тысяч, настынныя паломкі, пажары, калешты. Начальства перакананае, што галоўная праблема — хранічнае невыкананыне што нарыхтовак. Вінаваціць «інгататаўныя звязы», кадыфікаваныя ў дырэктыве №1, сыпрут «максімку». Аб tym, што ёсць систэма «Полацаклесу» (і яшчэ тузіна такіх жа «...лесаў» па Беларусі) стратная ў прыныцце, мала хто задумваеца.

Насамреч то, чым займаецца «Полацаклес», на любой з моваў Эўразіі называеца «барбарскае вынішчэнне нацыянальнага багацця». Нават не даючи спущанага з Менску пляні, аўтаданінне штогод вывозіць з тутэйшых лясоў 4,5 тыс. вагонаў дрэва. Ліўніна долі «круглякоў» ідзе за капеікі на экспарт, астатніе — на фанэрныя, мэблевыя й цэллюлёсна-папяровыя прадпрыемствы «Беллеспраму». Хвойны лес павінен сьпець 70 гадоў, а яго высякаюць у 20—30 (цифра вялізь якраз пасаджанае за Машэравым) — і гэта нікога не хвалюе. Лясныя дзялянкі пасылае такое высечкі выглядаюць апакаліптычна — бышчам пасыля бамбардзіроўкі мэтэрыйтамі. Уздоўж дарог на пінішках застаюцца толькі драўляныя вышкі — там начальства, што прыяжджае з абласнога цэнтра ці стаўцы, палюе на дзікую. Праз колькі дзесяцігоддзяў беларускі лес ператворыца праста ў закінутую прамзону, зарослу падлеском.

Каму ж выгадны Вялікі Беларускі Лесапавал? Вугорцам, якія робяць з беларускай хвоі ды бярозы мэблю, а потым вязуць прадаваць сюды. Итальянцам, якія душчанаю беларускую асіну і плятуть са стружкі цудоўныя сувенірныя кошыкі для турыстаў. Нарэшце, фінам, якія вывозіць сырную драўніну ў краіны Балтыйскіх земляў — розыніца ў цэнах ад 1,5 да 3-х разоў, а хто ў нас выдае ліцэнзіі на такі гандаль, мы добра ведаем.

Няўжо! Госпад Бог даў Беларусі таікі бары, гай ды пущы, каб сачы іх на вываз ці зводзіць на шапалы?.. Няўжо! беларусы на ўмёсце самі пілаваць, габляваць, цясьлярыць ды плесці кошыкі?

Мінімальная замена сырвянойнага канвэзуру на алецінскай эстакадзе — тартакі. Піловачнік на сусветным рынку прынамсі ўдвай дараўжэйши за круглае дрэва — дык можна хаціа б скарачыць маштабы высечкі.

Яшчэ лепш — мэблевая фабрыка. І аўтаданінны расходуеца на парадак меншы, і прыбытак дасыць большы, і працоўных месцаў дабавіць, і заробкі павысіць.

А зусім цудоўна — майстэрні па вырабе сувеніраў, абсталівання для агратурызму, тых жа кошыкі для садавіны, ды хоць кітайскіх палачак для скрыні. Тады беларускі лес змока вольна ўздыхнуць на поўныя грудзі ў спакойніцы съпесь да свайго часу.

Натуральна, ёсьць толькі адзін шанц уратаваць беларускую дрэваапрацоўку. Перамагчы ў 2006-м.

Малое Стіна

Активіста Саюзу паліяка Беларусі журналіста Андрэя Пачобута міліцыянты затрымалі ў Горадні 20 кастрычніка і ўрумы иму дакумент з падпісай аб навязыўдзе з прычынай на выплачанага да канца штрафа за ўдзел у несанкцыянаваным пікеце. Журналіст на стаў яго падпісваць, заявіўшы пра сваю наязду з такой мерай стрымання. Штраф складае 5,1 млн руб. Журналісту ўдалося назьвіраць 4,6 млн. Рэшту ён пакупу не сплаціў.

СЦІСЛА

Бабруйскія геройсты

18 кастрычніка ў Бабруйску двое невядомых спрабавалі сілай зацягнуць у машыну краінскую місісія філіі АГП **Уладзімера Куртукова**. Выратавалі знаёмыя, якія былі непадалёк.

На рок-кантракце ў Бабруйску 22 кастрычніка затрыманы мададафронтнік **Дзяніс Буйніцкі** і **Сяргек Лацінскі**, якія ўзялі бел-чырвона-белыя сцягі. На іх склалі пратакол за «хулаганства». Чатырох мададафронтнікаў, якія зладзілі пікет у падтрымку затрыманых кали міліцыі, завялі ў пастарунак, але адплыўшы праз тры гадзіны не былі складаныя пратаколам.

Съледчым няма чаго рабіць

Съледчык прыходзілі 20 кастрычніка «на размову» да актыўніка незарэгістраванага «Маладога фронту» **Сержку Марчыку** да ягонага аднагрупніка **Андрэя Юрукі** — студэнта Баранавіцкага ўніверсітэту. Іх цікавілі мададафронтскія ўёткі, разьвешаныя ў Баранавічах.

У Кобрыні балтыстаўшчына

20 кастрычніка ў Кобрыні прадстаўнікі рэйвыканкаму, пажарнай інстыцыі і санстанцыі склалі пратаколы на пастаўщу незарэгістраваных суполак цэркви Хрысціянаў веры эвангельскай **Мікалая Радковіча** і Эвангельскай хрысціянінаў-баптыстаў **Сцяпана Канавальчыка**. Радковіч — па рушчаныне правілу пажарнай бясыпекі аштрафавалі на 25 тыс. руб.

Сарваны моладзеўы форум

Тры мікрапублікі з дэлегатамі **моладзеўафоруму**, якія ехалі ў Горадні, затрымалі 21 кастрычніка пад Валожынам. Міліцыянты сцяпрашаў шукалі выховскуя рэчыві, потым заяўлі, што аўтобусы перагружены. Тым часам на турбазу пад Горадні прыбылі аманаўцы і супрацоўнікі КДБ з відакамерамі.

Доктарка змагаецца за працу

Жыткавіцкія рэйнены суд 21 кастрычніка адхіліў пазоў галоўнай лекаркі Тураўскага шпіталю **Ірыны Сяргейчык** да адміністраціі рэйненага мэдаб'яднання. Яе звольнілі, заявіўшы, што досьвед і веды не адпавядадаюць

ющу змайманай пасадзе, аднак папярэдні суд аднавіў лекарку на працы. Тым часам I. Саргейчык стварыла пры шпіталі реабілітацыйны цэнтар.

Гарадзенскія штрафы

Суд Кастрычніцкага раёну 13 кастрычніка абавязаў ТДА «Альбатрос» выплаціць чальцу прафсаюзу РЭП Вячаславу Сыцішкевічу 1 274 770 руб.: ён звольніўся з предпрыемства, аднак пры звольненні з'ім не правілі поўны разлік.

У Берасці налёт на Шыманскаага Берасцьскай філіі ГА «Фонд імя Ліва Сапегі» 18 кастрычніка выканала патрабаваныя Мініструсту ўзнімлівістасці, адноўіўшы да права юрдычнай асобы.

Кіраўнік Берасцьскай фонду падтрымкі моладзевых ініцыятыв «Дзедаі» **Зыміцер Шыманска** 20 кастрычніка падаў скагу ў праукратуру па дзеяльнасці міліцыіната. За тэдзень да таго юны ўварваліся ў памяшканье арганізацыі, спаслаўшыся на інфармацыю, што там кадбываюцца бойкаў, і канфіскавалі друкаваныя выданні.

Леванеўскі ў Менску

Палітвязнік **Валер'яна Леванеўскага** везлы і ѻаціві ў менскую бомынну тры дні — 15 па 18 кастрычніка. Ён таксама падаў заяву ў ѻацівіці рэйнені суд з патрабаваннем спансара з патрапіцай калёні №22 481 тыс. — руб.: Леванеўскі лічыць, што адміністрацыя не даплаціла ўму за працу.

Мініструст прака

БНФ падаўшы ліст ад начальніка ўпраўлення грамадзкіх аўтаданінняў Міністэрства юстыцыі Алега Сліжэўскага: чыноўнік патрабуе падаць сціпіс вылуччаных на Кангрэс дэмаслай дэлегатоў да незарэгістраваных арганізацій «Пэрспектываў» й «Правы відзяліць».

Справа Чаркасавай Віцебскому філію фонду імя **Ліва Сапегі** спрабуюць выслучаць: пры канцы кастрычніка арганізацыя атрымала чарговыя патрабаванні з аднадзінскага міліцыяната ў яго падзяліце з «ДГР «Деловую газету» і часопіс «ARCHЕ» вярнулі, незарэгістравану газету «Выбар» канфіскавалі. Правы маночы выкіртоўшы ўзаконеніем «Плоскія маночы выкіртоўшы ўзаконеніем». Арганізацыю спрабуюць высліць з канца жніўня.

БКДП і «День» супраць Менгарвым канкамам

Савет Беларускага кангрэсa дэмакратычных прафсаюзаў 20 кастрычніка падаў у суд і праукратуру пазоў на Менгарвым канкамам за парушэнне Канстытуцыйнага закону. Падставай сталіся то, што гарадзіцкія ўлады дазволілі БКДП пікет на плошчы Бангалор у падтрымку незалежных прафсаюзаў, абавязаўшы падпісца даючу з шасцю субектамі (у тым ліку хуткай дапамогай, міліцыяй і г.д.) на акцыюне не паслуг. Кітансцы пра аплату тэрэбу было прынесцы да пачатку акцыі.

ТДА «Дзеніпрэс» — выдавец газеты «День» — падало ў суд на Менгарвым канкамам: чыноўнікі ліквідавалі таварынку за кнецажыццяўленне гаспадарчай дзеяльнасці. Грачэц перанесены на 28 кастрычніка.

Затрымалі за «Народную волю»

Барыса Хамайды віцебскай міліцыянты затрымалі 21 кастрычніка падчас распаўсюджу «Народнай волі». У пастарунку ў яго падзяліце з «ДГР «Деловую газету» і часопіс «ARCHЕ» вярнулі, незарэгістравану газету «Выбар» канфіскавалі.

Фонд Сапегі выслічыло

Віцебскому філію фонду імя **Ліва Сапегі** спрабуюць выслучаць: пры канцы кастрычніка арганізацыя атрымала чарговыя патрабаванні з аднадзінскага міліцыяната ў яго падзяліце з «ДГР «Деловую газету» і часопіс «ARCHЕ». Плоскія маночы выкіртоўшы ўзаконеніем «Плоскія маночы выкіртоўшы ўзаконеніем». Арганізацыю спрабуюць высліць з канца жніўня.

Затрыманні ў Мазыры

У Мазыры 22 кастрычніка міліцыянты затрымалі ў прыватным доме актыўніка моладзёжнага філія АГП, незарэгістраванага моладзёжнага цэнтра «Гарт», якія сустрэліся з грамадзянамі Францішкам Сафіем Валянцінам. Замежных грамадзян з міліцыянамі на выг使人і, а павезлі падзакамерамі. Міністэрства ўзаконеніем «Плоскія маночы выкіртоўшы ўзаконеніем». Замежных грамадзян з міліцыянамі на выг使人і, а павезлі падзакамерамі.

Два гады ў рэзэрве

У Беларускім войску асвойваюць «службу ў рэзэрве». Гэта першы крок на шляху да ўядзення альтэрнатыўнай службы.

Служба ў рэзэрве ўлічае інтарэсы і дзяржавы, і прызыўнікоў, што, атрымліваючы вайсковую спэцыяльнасць, працаюць прафесійную дзейнасць ў вучобу. Новы від службы — эканамічны: утрыманыне рэзэрве абыходзіцца танчы. На службу ў рэзэрве заливаюцца маладыя людзі з вышэйшай адукцыяй, карысныя спэцыялісты, перспектывныя навуковцы, спартуцы. Маладыя людзі становішца на ўлік вайсковыя часці, дзе зь імі штогод праводзяцца заняткі і вучбачныя зборы. Для першага навучальнаага году колькасць гадзін складае ад 300 да 850 у залежнасці ад венча-уліковай спэцыяльнасці. Другі і трэці гады — па 250 гадзін. Грамадзянне без вышэйшай адукцыі служаць трох гадоў, з вышэйшай — два, а тыя, хто навучаўся на вайсковых катэдрах, — адзін навучальны год. У выпадку вайны рэзэрвісты будуть накіраваны ў вучэбныя падраздзяленні для навучання на малодых камандзіраў.

Папулярная служба

Пра рост цікавасці да яе сведчанца наступныя лічбы: летьасць прызыў у рэзэрву склаў 820 чалавек, сёлета — 3 000. Пेрагілі вайсковых спэцыяльнасцяў рэзэрвістаў пашырылі з 22 да 78. Маладых людзей найперш прыцягвае скарачэнне праціглascці службы. Цяжка параўнані месччынны зборы з паўнавартаснай тэрміновай

службай. Служба ў рэзэрве прадугледжвае толькі навучанне — нікага наisenных нарадаў, акрамя як па падраздзяленні. Кантакты з іншымі вайсковыми абмежаваны. Суседства з такай халавай ня можа не абураць, хто служыць «правільна».

Валер праходзіць службу ў заходнебеларускім містечку. Рота рэзэрвіст, у якой ён служыць, налічвае 80 чалавек, падова з якіх маюць вышэйшую адукцыю. Падчас нешматлікіх кантактаў з вайсковычамі тэрміновай службы малады чалавек увесе час адчувае непрыязнісць да іх боку. Але калі іх негатыўнае стаўленне да «халавышчыкаў» яшчэ можна неяк вытлумачыць, то неўспрыманьне ўсур'ёз рэзэрвістаў з боку асобных кадравых вайсковуцай здзіўляе. Асабліва ўлічаючы

тое, што зэканомлены ў выніку рэформы сродкі павінны пайсці і на паляпшэнне ўмоў службы кадравага складу.

Што ў суседзі?

Самай прасунутай у справе альтэрнатыўнай службы ю постсавецкай прасторы з'яўліліца Малдова. Гэта краіна, дзе матывам для адмовы ад службы ў вайску прызнаюцца нават падыфісікі погляды прызыўніка — дастаткова быць сябрам адпаведнай арганізацыі.

Украіна й Грузія пайшлі ѹ па шляху зўярэпнай вайскові: скарачэнне агульной колькасці вайсковага складу, забесьпячэнне права на альтэрнатыўну з-за рэлігійных поглядаў.

У краінах Балтыйскага ўзгона, што першымі ўяўлі альтэрнатыўную службу, заканадаўства цалкам дастасавана да міжнародных

стандарту.

Расся ўяўляе альтэрнатыўную цывільную службу зь мінулага году, і ціпер служба альтэрнатыўнай вайсковыя пракаўкі прадаўдзіць у адмысловыя вyzначаныя арганізацыі, колькасць якіх сягае пад тысічы.

Зрухі ёсьць

У Беларусі пакуль альтэрнатыўнае падкірэслена вайсковыя характеристы: гаворка пра цывільную службу не відзеца, як і не з'яўляюцца матывамі для адмовы ад вайсковай службы пытаныні сумлення.

Аднак першы зрухі ў гэтым кірунку ёсьць. У некаторых часціх вайсковыя не прызнаюцца ў нарад падчас съяткавання рэлігійных съявітў іх канфесіі. У іншых дазваляеца не страліць у часе вучэбных стрэльбаў тым вайсковуцам, што адчуваюць бойзі перед зброяй. Гэтыя моманты даюць падставы спадзяваніца на прыход у наша вайсковыя сусветных стандартаў у перспэктыве.

Сямён Печанко

Рэформа арміі скончана? Вайсковуцы рэзэрві 7-га інжынэрнага палка асвойваюць на практицы лесапільную раму ЛРВ-1. Яны атрымліваюць вайскова-уліковую спэцыяльнасць «механік лесапільных і лесанарохтоўчых сродкаў».

Алькагалізм маладзее

У Ворыши на 10 гадоў пазбаўленныя волі асуджаны 15-гадовы хлопец. Вясіміклясніка прызналі вінаватым ва ўчыненіі забойства з асадлівай жорсткасцю. Ахвяра падлетка стаў інвалідом з ампутаваным ногай. Асуджаны нанес яму некалькі дзясяткі удараў кулакамі да 40 нажавых раненасцяў. Падставай для агрэсіі была сварка з-за грошай. П'янства з кожным годам маладзее. Большасць падлеткаў, якія прымахаюціся да алькаголю, з асацияльных сем'яў. І ніякая выхавальніца, нікакая школа, ні суполка БРСМ не дапамагае. Так, сёлета ў Аршанскім псыканэўрапрактичным дыспансерам наглядаюцца больш за 140 падлеткаў. І гэта тыя, хто неаднаразова спажываў супротиве. Аднаму нават паставілі дыягноз —

алькагалізм. У горадзе на ўліку 32 таксыкаманы. Трэба заўважыць, што называныя лічбы — афіцыйная статыстыка.

Паводле словаў мэдыкаў, каб уяўліць сапрадойную карынту, трэба ў паміжніць сама меней у 10 разоў.

Яўген Жарнасек, Ворша

Менск — Палац

21 кастрычніка ў Масташкай галерэі адкрылася супольная выставка двух выкладчыкаў менскай Акадэміі мастацтваў — Уладзімера Тоўсціка (жывапіс) і Уладзімера Слабодчыкава (скульптура). Аўтараў прадставілі палачанам старшынам Саюзу мастакоў Уладзімеру Басальга. Мяркуюць, што ў наступным годзе адна са скульптур Слабодчыкава зойме месца ля экалагічнага музею.

Програмны дакумент для будучага ўраду

23 кастрычніка ў Наваполацку прайшла

прэзэнтацыя кнігі «Беларусь: сінэары рэформам». Чальцы дэмпартай і грамадзкіх арганізацій сустрэліся з аўтарамі кнігі — гісторыкамі Ігарам Ляляковым і Елена Міхасем Залескім і Зымітром Бабіцкім.

Госыці назвалі кнігу «праграмным дакументам» для будучых дэмакратычных урадаў. На сустрэчы прагучала шмат пытанняў да гасцей, большасць з іх тыхылася актуальных палітычных падзеяў. Адказы гучалі нестандартныя, але пераважна альтымістичныя.

Васіль Кроква,

Палацак

Прэзэнтацыя Мілінкевіча ў Глыбокі

У горадзе прайшло знаёмства месцічоў з аздымымі кандыдатамі ад дэмакратычных сіл. 23 кастрычніка на нядзельным рынку было

раздадзена каля сотні беланікаў з надпісам «За Мілінкевіча», «За Беларусь!». Нават утварылася чарга атрымліць нацыянальны сувенір.

«Барміца», Глыбока

У памяць Ходзькі

У Вялейцы прайшла краязнáчайная канфэрэнцыя, прысьвечаная 210-годзіньду з дня нараджэння пісьменніка Ігната Ходзькі. У запісі пасяджэнняў рыйвікі

адбыліся «Ходзькаўская чытаніні», на доме №1 па вуліцы Молакава была адкрыта мэмарыяльная дошка, а кавалку гэтай вуліцы надалі імя пісьменніка. Пры канцы канфэрэнцыі ўдзельнікі наведалі магілу Ігната Ходзькі ў Войстам на Смургонішчыне. Тамсама адслужылі мішу ў гонар пісьменніка.

Сяргей Макаровіч,
Вяліка

ТЭНДЭНЦЫ

Мы ўсё—усё разумеем

РУСЛАН
РАВІКА

*А народ не разумеет,
Гэта прафы ці мана:
Ці пасяялі дарэмна,
Ці пажалі мы дарма?
«Зет»*

Паслалі мянэ на курсы павышэння кваліфікацыі. Пачалася навука...

з уроку «Ўводзіны ў іззялётію».

Выкладчык паскардзіўся, што падручнікі юма, таму першым

пунктам было чытаць артыкулу ў рабніцы. Плюс камнтар — апазыцыя, што на бачыць добрага,

Пазынк, улёткі якога ўкінулі ў выкладчыку паштовую скрыню, і палікі, што правакуюць канфлікты. Дасталося і расейскім алігірам, якія мараць выкупіць усю нашу сінявокую краіну. Пасля было падкірэслена, што ў нас ўсё добра, сельская гаспадарка працуе, заводы перавыконваюць паказычы.

Але далей прагучай выраз, які гучыць паводле слоў знаёмых, што павышалі кваліфікацыю ў іншых гарадах, паставіў: «Толькі вось наша горад крху спэцыфічны. Таму і не выконваюць ўсё паказычы».

Усе разумеюць, што іззялётія краіны — гэта іззялётія краінства дзяржавы. А тое выхаванае паводле мэтадычнага таварыства «Веды».

У 1996 г. у Магілёўскім тэхналагічным інстытуце мне даводзілася прысутнічаць на гэตกіх навуках. На лекцыю «Гісторыя рэлігіі» прыплёўся стары, што ледзь ліпе. Пахваліўся, што ўсё жыцьцё адпрацаваў у таварыству «Веды», аў сэлідзіў усю Магілёўскую вобласць ды пачаў на памяці чытага гісторыю Эвангельля. Прауда, карыстаўся атгэстычнымі творамі

накшталт «Задбўліўшага Эвангельля». Закашцішы вочы, чытага неіскі верш, як голуб ўблытаўся ў спадніцу Божай Маці, пасля чаго здарыўся ўзд... Яго спыніл і нагадаў, што ціпер не савецкі час. Стары аратар хуценка суняўся. Такія старэчыя бズдуры дасоль праяўляюцца ў перадавых артыкулах раённы ды мэтадычных парадніках абласнікі аддзелу па іззялётіі.

Вось гэтае яднаныне са сталінскім часамі вя ўсім — какія толькі тое, што патрабуюць. Улады аблашчыцца. Вярнуся да майх курсаў. Прачытаўши перадавы артыкул раёнкі, скончыўшы з камнтарамі, стары выкладчык нарэшце ўзяўшы

гававікі, ведае. Пачынаюць с другога». Пасля выкладчык курсаў дадаў: «Все ўсё—усё разумеце...»

Баранавічы

«Бабры» адпелі сваё

У Бабруйску прайшоў фэстываль «Рок за баброў». Ён прынёс масу станоўчых уражанняў і сэнсацыйную навіну. А зь Міністэрства культуры быў атрыманы афіцыйны дакумент, што міністэрства нічога ня мае супраць выступу беларускіх рок-гуртоў. Рэпартаж Зымітра Падбярэскага.

Месца правядзення фэсту не было выпадковым. У Бабруйску размытачаца бровар «Сябар», які вырабляе гатунак піва «Баброў». Прыкладзе знаных расейскіх півавараў, якія ўкладаюць гроши ў рок-музыку, бабруйцы вырапылі зрабіць нешта падобнае ў дачыненіі да айчынных музыкай. Сымбалічна, што адкрыўся сямігадзінны канцэрт на плошчы ля гарадзкага Палацу мастацтваў ансамбль «Сябар». Анатоль Ярмоленка & С° быў адзіным калектывам, узведзі якога без праблем быў ухвалены мясцовым інстанцыямі. Рэшту бязыднага выкрасілі са сціпу. Сярод непажаданых аказаліся «Нуўра Дзюбель», «Крама», «N.R.M.» і нават «апалітычная» «Крамбамбуля». І толькі пасыла таго, як з Міністэрства культуры быў атрыманы афіцыйны дакумент, што міністэрства нічога ня мае супраць прадстаўленага сэптыму выкананію, перад гуртамі запалілася зялёнае сцягло. Нават дазвол на выступу гурту «Zet».

Публікі на гарадзкай плошчы сабралася шмат, хоць пляц зусім не надаецца да рок-канцэрту: гук адбываўся ад дому наспраць,

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

а таму нармальна слухаць музыку можна было толькі пад самай сцінай.

Музыку! чакаў лёзунг «За Беларусь!», прымацаваны на авансцене. Аляксей «Стокс» ражуча заявіў: «Мы прыхеялі выконваць музыку, а не выступаць пад нейкім лёзунгам!». Тым болын, што канцэрт быў за ратаваныя баброў, якіх выкрасілі з Чырвонай кнігі. Урэшце лёзунг прыбраўся.

Перад бабруйцамі выступалі «Індыга», Аляксей Шадзко з «Сястрой», «Мадэр гард-блоз», «Slang», «Flat», «IQ-48», «Svet Boogie Band» і «Стокс». У цэлым канцэрт атрымаў вельмі прыстыжныя па ўзроўні і разнастайні па стылістыцы. Праўда, пацалося, што мясцовая публіка практична ведала музыкантаў, за выняткам апошніх. Рэагавала яна даволі стрымана, разварушыў яе здолелі хіба што музыки «Svet», якія паказалі спарадунае спончнае шоў. Вёў фест у непаўторнай манеры Лівон Вольскі, што прыбыў у Бабруйск учынаць з Гомелем, дзе таксама выступаў.

Выснова: усё залежыць ад людзей на месцах. Там, дзе імкнунца перастрахавацца, культур-

Багдановіч, Колас, Роб-Грые

21 кастрычніка ў менскай бібліятэцы ім. Пушкіна адкрылася сувязь беларускіх французскага чытання.

У маленькай залі настолькі было чесна, што ахвотныя наслухаць тойўціся нават у калідоры.

На вечарыне прэзэнтавалі французскія творы, што выдаюцца ў

рамках праграмы «Багдановіч», — 11 выданняў, якія нарадзілі выйшлі пі вось—вось маюць убачыць сівер. Сярод выдавецтваў, якія ўжо даўно супрацоўнічаюць з французскімі бокам, друкуючы пераклады па-расейску, годна глядзеўся прыватны выдаўець Зыміцер Колас: за картоткі час ён пасылеў

AB

ІВАНІЧАКІЕВІЧ

Рок-каранацыя адродзіцца

Як паведаміў дырэктар «Кляс-клубу» Генадзь Шульман, што ўдзельнічай у правядзеніі фэсту, пасыла двухгадовага перапынку **мусіць аднавіцца «Рок-каранацыя»**. Да Юр'я Цыбіна, уладальніка правоў на ідэю цырымоніі, і «Кляс-клубу» як яго арганізатора, напэўна, дадасца кампанія «Сябар». Адной з прычын, якія змусілі адродзіцца цырымонію, сп. Шульман называў той факт, што за два гады на айчынай сцэне з'явілася значная колыкаваць цікавых калектываў. Для яго сапраўдным сюрпризам сталі выступы «IQ-48» і «Svet Boogie Band», а таксама «Стокс». Адносяна апошній згодны зь ім цалкам: «Стокс» зусім невыпадкова закрываў канцэрт пад гукі шырокага фаервэрку, паказаўшы, што тэлевізійнае ўбасабленне калектыва і яго сапраўднае канцэртнае аблічча — рэчы вельмі розныя.

На фота «IQ-48».

нас жыццё атрымлівае пэрспэктывы заахапнучы. І наадварот: дзяякуючыя «Року за баброў» бабруйская публіка адкрыла для сябе нацыянальную рок-музыку. Прынасім, пасыла канцэрту наётуп моладзі ататычнага аўтобус з музыкантамі, каб узяць аўтографы.

Праўда, назва «фэстываль» падалася пакуль што авансам.

Будзем спадзявацца, што наступным разам фэст пройдзе мінімум на месяц раней, калі на летам, ды будзе працівяцца як мінімум два дні. Вось тады мы і атрымаем сапраўдны рок-фэстываль.

ШАПІК З ПРЭСАЙ

«Бітум і цёмтум гісторыяй нашым суседзям беларусам належыка: сядрод славянай яны чамусыці сябе славянамі, а балты на лічыць іх балтамі. Зь іншага боку, яны хадзяць бы балты і адні, і другі. Унутраны хосад аছаўся і ў першай спробе алагунаць беларускую міталёгію: асобным артыкулам уганараваны літоўскі жрэц Лізьдзейка, але апісаны і багатэа. Кіеўская пантэнтону (XI ст.). Яшчэ ёсьць жаданні быць найстаражытнейшымі і «найбольш доўга захаванымі».

Эта неяўлічная анататыя Пранаса Вільдзікунаса на энцыклапедычны слоўнік «Беларуская міталёгія» яўна дысансуе з узънёслай рэцэнзіяй Зьдзіслава Сіцкі. І тое, і другое — у новым нумары «Сладчыні», тэмам якога — **«далітоўская Беларусь»**.

У часопісе — артыкулы М.Крываль-цівіч і А.Варнатковай «Археятыпія гравіраваных выяў і арнамэнтальнага аздаблення на касцяных вырабах каменнаага веку», Г.Семенчукі «Ці існавала старжытная народнасць, албо Пра «калыску» беларускага народу», А.Шаланды «Сымболіка й геральдыка Палацкай дзяржавы», Да.Дука «Фэномэн станаўлення дзяржаўнасці на землях палацкіх крываічоў», Па-за тэмай — практычна успамін Дымітрыя Касмовіча, гэтым разам пра баявую дзеяйнасць на Бранічынай і Смагленчынай ў часе німецкай акупациі.

Выдаўцы «Сладчыні» абясцяць, што з наступнага года часопіс будзе выдавацца як квартальнік і ў рэальнym часе.

Алег Раівец

Далітоўская «Сладчына»

Сладчына. 2003. № 6 (154). — 84 с. — Наклад 750 ас.

Сядрод славянай яны чамусыці не адчуваюць сябе славянамі, а балты на лічыць іх балтамі.

2 — Дзяды.
2 — 75 гадоў з дня нараджэння Аляксандра Баршчўскага (1930, пасёл. Алець Барскі) — літаратуразнаўца, перакладчыка й фальклорыста, прафэсара Варшаўскага ўніверсітэту.

4 — заканчэнне Рамадану ў мусульманаў.
8 — 75 гадоў з часу запуску першай у БССР электрастанцыі БелДРЭС (Беларуская дзяржавная электрастанцыя, 1930). Працуе на торфе.

11 — 50 гадоў з дня нараджэння літаратуразнаўцы Галіны Тычкі (1955). На початку 1990-х разам з археолягам Эдвардам Зайкоўскім напісалі славутую книгу «Стараўдзіўная беларуская кухня».

14 — 100 гадоў з дня нараджэння заходнебеларускага пэзга Міхася Васілька (сапр. Міхail Касцьеўч; 1905—1960).

15 — 75 гадоў таму ў Несцьвічах на Навагрудчыні нарадзілася Тамара Стагановіч, беларуская мастачка ў ЗША, дачка пасла ў польскім сойме Аляксандра Стагановіча.

15 — 50 гадоў з дня нараджэння мастака Сяргея Войчанкі (1955—2004). Найбольшую славу набыў у творчым дузе са Уладзімерам Цэслерам.

16 — 100 гадоў з дня нараджэння пісьменніка Яна Скрыгана (1905—1992).

20 — 75 гадоў таму Янка Купала, якога скавала савецкая НКВД, зрабіў спробу самагубства (1930). Харакры не ўдалося — пазути перашкодзіла пільна атачэнне.

21 — 175 гадоў з дня смерці астранома, матэматыка, філэзафа Яна Сынядзецкага (1756—1830), рэктара Віленскай ўніверсітэту ў 1806—1815 г.

24 лістапада — 100-годзідзь з дня нараджэння дыржжора, народнага артыста Беларусі Лівія Любімава (1905—1977). У 1951—1964 г. быў галоўным дыржжорам тэатраў оперы і балета Беларусі, паставіў творы Я.Цікоцкага («Дзяўчына з Палесся»), Ю.Семянякі («Калючая ружа»), С.Манюшкі («Страшны двор»).

26 — 75 гадоў Уладзімеру Караткевічу (1930—1984).
26 — 150 гадоў з дня смерці Адама Міцкевіча (1798—1855).
26 — 200 гадоў з дня нараджэння кнігавыдаўца, публіцыста, мэмуарыста, аднаго з арганізатораў паўстання 1830—1831 г. на тэрыторыі Беларусі Яўстаха Янушкевіча (1805—1874), у эміграцыі (Францыя) выдаваў творы А.Міцкевіча, Ю.Славацкага, І.Лялевіча.

29 — 175 гадоў ад пачатку вызвольнага паўстання 1830 г. у Варшаве, што ўайшло ў гісторыю пад назвай Лістападаўская. У Беларусі й Літве яно пачалося ў 1831 г. Адам Ворышч

валькірні, астатнія пачуцьці глухнучь.

На жаль, мабыш, менавіта гэтыя вершы прафэсар Хадыка й лічыць «самымі сармацкім». Інакш бы ён, як і належыць чалавеку з густам, не закліку бы прачытаць гэтыя невялікі зборнік цалкам, а пароў бы, якія — не шматлікія, падкрэслім, — старажонкі чытаць ня варта. Гэта было бы шчвіра.

Здзіўляльны сынтэз двух пачаткаў адбываючыся тады, калі Ірына піша пра Радзіму, раптам адмаўляючыся ад палітычнай наддэннасці гэтай хвіліны і падпараднуючыся той самай «культурнай традыцыі», пра якую піша ў прадмове да зборніку мастактвазнаўца Хадыка. Тады ў вершах усё гарманічна: і скрыпкам і барабанам ёсьць сваё месца, гучыць аркестр.

Так крохмі з кляйном тутэйшых
У свой прадапошні час.
Без новы, з іржавай славай,
Без родавых каранёў,
Без краю, што стаў дзяржавай,
Вартко каралёў.
Сармацкая кроў-вядъмарка
Дарашты сцяжало ў эмлю.
Краіна бытых фальваркаў,
Якую я так люблю,
Пакрыта пажоўкім лісцем,
Дзе мы блукаем адны...

Ёсьць і грамадзянскасць, і пазэця. Бодачувацца познайна рэзвініца паміж тым, калі гвалціць уласны талент і цалі кірующа ім. У першым выпадку — з гнёўнымі інвэктывамі ў адрас палітычных апанэнтаў — абсалютны гвалт. Прычым гвалт, ад якога Ірына не адчувае ніякай пазэцнай і чалавечай наслады. І эта — цалкам заканчмерна, бодачувацца жанчыны, якая адчувае насладу ад гвалту, — зусім не пазэт, і нават не літаратуразнаўца. У другім выпадку — каханье, пераплещеное з болем, што зноўтакі натуральна.

Які анёл мне бароніць
Ад эмалівай ніਊзгачкай здрады,
Калі грахой маіх атрады,
У шалёны гон ўз्बягч коней?
Калі душа мая ірвеца
Зімны ланцуг свой расшчарыць,
Які анёл мне цішыць сэрца
І расчинне ласкі дэзыверы?..
Які анёл?..

Жанчына заўсёды мае патрэбу ў падтрымкы і абароне, нават калі яна моцная. І ў лепшых вершах «Альбому» жаночыя пачатак якраз і адчуваюцца.

Зборнік Ірыны Багдановіч (аб'яднанне зноў двух аўтараў «Сармацкага альбому») — біспірчна, падзея ў сучаснай пазіі. Але хочащы ўзяць у руку нешта вострае, павышкрабаць з тэксту ўсё тое, што відавочна ёсьць натуральнальным для пазет і жанчыні, і атрымасць вельмі добрая кніга, якая стане карацей максымум на восем відавочна слабых вершau. Праўда, тады зборнік абсалютна стане падобным да таго малоніку, які мы бачым на воклады — трэснутай і крыху шчарбатай кафлі з вершнікам-сарматам. Але нічога: нашчадкі скажуць, што вышкрабана якраз тое, што на вытрымала прaverкі часам. Тым больш што атмасфера эпохі гэтых шчарбіні якраз і передадуць лепней за ўсё.

Ірына і Багдановіч

Палітыкі, якія робяць прадмовы да зборнікаў пазэціў прыгожых і таленавітых жанчын, заслугоўваюць зняволенія на 15 сутак. Піша Аляксандар Фядута пра «Сармацкі альбом» Ірыны Багдановіч.

Таму што выступаюць у ролі гэтакіх цмокаў-спакушальнікаў: маўліў, напішэце, душанька, пару слоў і пра наші грешны промисел, — моі раптам увойдзеце ў гісторыю вызваленчага руху.

Бог даў Ірыне Багдановіч і прыгажосць, і талент. А прадмову да яе зборніка «Сармацкі альбом» (Менск, 2004) напісаў прафэсар Юры Хадыка — вядомы фізік, мастактвазнаўца і палітык. Хто менавіта з трох Хадыкаў не ўтрымаўся і згрызшыў у гэтым канкрэтным выпадку — ці то фізык, ці то мастактвазнаўца, ці ўсё ж такі палітык, — на шая справа. Не пра яго гаворка.

Вінаватая ва ўсім сама пазетка. І ў школе, і на філіялічным фальклорыце яе вучылі, што самая цудоўная лірыка — грамадзянская. Значыць, сапраўдны пазет зьяўляецца толькі тады, калі гэту самую грамадзянскую лірыку асвоівае. Трэба па старацца — і становіцца сапраўдным пазетам.

Праўда, пазет ў гэтым выпадку — жанчына. Жанчынене грамадзянская лірыка паддаецца толькі ў тым выпадку, калі яна доўга

пакутуе. У астатнім яна — ды яшчэ прыгожая — часцей за ўсё піша добрыя вершы пра тое, што да палітыкі яна дачыненія.

Пасля прачытацьня «Сармацкага альбому» застаўша таксে адчуваньне, нібыгта яго пісалі адразу два чалавекі. Не Хадыка і Багдановіч — гэта якраз было бы прасцей за ўсё дапусціць, — а Ірына і Багдановіч. Ірына — увасабленыне жаночага пачатку, Багдановіч — увасабленыне той самай грамадзянскасці, на якую аўтарка «Альбому» раптам пачала прэтэндуваць. Прычым Багдановіч гэтыя да вілікага жалю, ўсё адно — не Максім.

У пазэтычным сьвяце Ірыны ёсьць месяца для каханья, для кветак і кляйнотаў, для ўспамінаў і для малітвы. Для ўсяго, чым здадзена жыла высакародная беларуская шляхцінка. Прычым лепшыя з напісаных ёю вершоў — якраз самыя культурныя і на зводзіцца толькі да сармацкай традыцыі. Скажам, адчуваеца, што ў свой час пазетка добра і ўважліва чытала Аляксандра Блока:

У палацікі Сафійскім саборы
Гучай арган і вакал,
І голас узносіцца сон amore,
І трапітай, і какай.
Кахай, і плакай, і спадзяваўся,
Рэхам буры лунаў,
Ангельскім крылом душы дакранаўся,
Уваскрасаі і канай.
Будзілі ўсіх і сышхалі хоры,
Гачуцьці плюшы бязь меж.
І ты быў побач, і сон amore
Гучала, як мне, табе ж.

У гэтых вершах — ўсё. І гудзеньне пчалы, і пах квесені бзу, і нават начны сльёў салоўкі, да якога прыслухаўваюцца закаханыя. Ад часоў бураўкінскага «Салай», у якіх пазет здолеў перадаць сапраўдны птушыны пошчак, у беларускай пазэціі не было верши, у якім гукавая тканіна настолькі б адпавядала прадмету выявленчыму. Шкада, што ніхто з кампазытараў дагэтуль не здагадаўся паклопіць «Час бзу» Ірыны на музыку — атрымалася б шыкоўны, величны вальс.

Але Ірыне ўпартая хочаца стаць Багдановічам. Хочаца пісаць паўнавартасную грамадзянскую лірыку, весці за сабой народ,

ператвараща ў валькірну новай нацыянальна-вызваленчай рэвалюцыі. Спакуса занадта вялікай. І зьяўляюцца ўжо іншыя вершы. Зусім, я б сказаў, іншыя, не Ірынай напісаныя. Ці — на гэтай Ірынай.

Вы сёньня здрады кавалі,
Хоць вы маглі сібе ўзвяліць.
Дый прыйдзе час для вас, калі
На суд Гісторыя пакліча.
Нашацдак вы прымусіць сам
Сказаць, чаму вы прадавалі
Наш край усходнім гандлярам,
А свой пасад не збудавалі?

Нельга сказаць, што ў гэтых радках на чуеца музыкі. Чуеца. Але гэта ўжо не голас скрыпак і не царкоўны арган, а трэск барабанаў, блізкі да ўсіх тых «выкрайвальницкіх» вершаў, што ў 1920-я гады пісалі «рэвалюцыйныя» паэты, — прычым не Маякоўскі нават, які-небудзі Бэзыменскі. Ды яшчэ з тымі самымі пазэтычнымі штампамі, з поўнай адсутнасцю густу і з перакананасцю ў тым, што рыфмаваныя радкі застаюцца пазэйці на любым выпадку. Ці ты ганьбус траціцца-сціка-бухарынскі блéк, чи зусім нават дзяпутатаў 1996 году, болей таленавітымі ад таго верши, на робяцца: палітычнае кляймо — той самы штамп, толькі выпальваеца калённым жалезам. Хаця аўтарка «Сармацкага альбому», будучы выдатным спэцыялістам-філэлягам (магі ісьці ўз заклад, бо чытаў яе апошнюю книгу, прысынчаную тэндэнцыямі рамантызму ў беларускай літаратуре якраз 1920—1930-х г.), мусіла б гэта адчуваць. Але калі грымцица барабаны і хочаца ў

Міхаіл Фінберг: Некаторыя артысты выбіраюць лёгкі шлях

Кіраўнік Нацыянальнага аркестру адказае на пытанні карэспандэнта «НН».

Кіраўнік Нацыянальнага аркестру пагадзіўся на гутарку пры ўмове: калі «НН» прынясе правачыны за матэрый «Ня ёсё так добра ў аркестры Фінберга» («НН», №36). «Надта міне закранулі нават адным загалоўкам», — сказаў дырыжор. Мы дамовіліся сустрэча ў нядзелю — кіраўнік ансамблю працуе сям дзён у тыдзені.

Мы — найлепшыя

«НН»: Як маесьца аркестар?

МФ: Працуем у двух кірунках: эстрадная/дизавая і акадэмічна музыка, ладзім фэстывалі ў гарадах. Уж адзіннадцаты раз правядзём фэстываль у Нясвіжскіх штостві — у Заслаўі, Тураве, Стоўпцах, па традыцыі, у Маладзечне і Віцебску. Усяго аркестрам — у лютым нам спаўніцца 20 год — было арганізавана 62 фэстывалі, на якіх стаўляем спалучэнне мастацтва і навукі — у рамках фэстываліў праводзіцца навукова-практычныя канфэрэнцыі. Наш аркестар — найлепшы ў краіне. Пра гэта сведчыць і самае высокое званьне, якое можа атрымаць творчыя калектывы. У жніўні нам нададзілі статус «нацыянальных».

«НН»: Якое месца ў вашых праграмах займае беларуская музыка?

МФ: На 90% гэта беларускія

PHOTO BY MEDIANET

творы. Мы стварылі цыкл аўтарскіх праграм на вершы Міцкевіча, Багдановіча, Коласа, Купалы, Каараткевіча, сучасных паэтў. Амаль нікога, хто напісаў варты верш, не забыў. У лютым усё падсумуем у праграме «Анталёгія».

Джаз запатрабаваны больш, чым Купала

«НН»: Вы не сказали пра джазавы фэстываль.

МФ: Мы даём магчымасць паслуխаць джаз усім цікайным, бо ладзім фэст пры дзіржакай падтрымцы. Таму і квіткі ідуць па нізкіх цэнах: 15 000 руб.

— нормальная цена для канцэрту, які задавальняе ўсіх. Гэта хулаганства, калі прыяжджаюць нейкія артысты, працуючы пад фанаграмам і біруць з гледачоў куды большыя грошы. Мы заўсёды граем ужывую.

«НН»: У якіх адносінах вы

знаходзіцесь з Прэзыдэнцкім аркестрам? Ці не замінаеце адзін аднаму?

МФ: У нашай краіне 28 аркестраў, і кожны здаймае сваю нішу. Прэзыдэнцкі аркестар запатрабаваны ў цырыманіяле, пратакольных спраўах. Мы ж сэздзім на краіне, выступаем паза межамі, найперш у Маскве.

«НН»: Але Прэзыдэнцкі аркестар таксама гастроле на краіне. Як вы ставіцесь да ідзе лініі гэтых двух калектываў?

МФ: Няхай будзе наўсян 100 аркестраў, галоўнае, каб быўныя былі прафесійныя і запатрабаваныя. Прэзыдэнцкі і наш аркестар на могуць злучыцца, бо, калі ёсьць пэўны набор і колькасць інструменту, удавае больш іх быць на можа.

«НН»: Ці існуе праблема неаднозначности музычных кадраў для аркестру з Беларусі?

МФ: Аркестар на 99% складаецца з музыкантаў, якія атрымалі вышынююшую адукацыю ў Беларускай акадэміі музыкі. Узвесь нашай музычнай адукацыі вельмі высокі.

«НН»: Зь якім цяжкасцямі сутыкаюцца?

МФ: Усе творчыя праблемы мы ліквідуем на рэпетыцыях. Непакоіць тое, што цяжка сабраць поўную залю. Калі на джаз-фэстываль квіткі распаўсюджваюцца за два дні, то на канцэрт, прысьвечаны Купалу, куды марудней.

«НН»: Чаму так?

МФ: Вінаватыя не выкананы

цы, вінаватыя слухачы. Кожны чалавек мусіць займацца самавыхаваннем, цікавіцца культурай, пазіцыяй. Кажуць, што не стае беларускай музыкі. Калі ласка, на нашых канцэртах яе ўдоцталь. Трэба любіць сваё нацыянальнае, бачыць пазытыў. У нашай краіне створаны ўсе ўмовы для творчага выяўленчыння.

Некаторыя артысты выбіраюць самы лёгкі шлях: зробіць адну песьню і танцац пад яе на тэлеканалах. Глыбокі і зъмістоўны твор зрабіць куды цяжкі. Трэба зацікавіць мадальных і вярнуць іх з начных клубаў у канцэртную залю. Но акрамя музыкі танцевальнай, ёсьць музыка сур'ёзная, да якой трэба цягнуцца. Бывае нічёма і сорамна, калі ў студзенікай аўдыторыі пытлююцца пра беларускую музыку, а ў адказ — цішыня.

Выкананы шмат, выніку ніякага

«НН»: Гадоў восем таму Вы прарочылі «Палацу» славу «Песьніроў». Ці спраўдзіліся чаканыні?

МФ: Я быў адзін з першых, хто заўбажыў гурт і запрасіў яго на фэстываль у Маладзечне. «Палац» сапраўды тады гучна заявіў пра сябе. Але, каб замацавацца, трэба болей канцэртаваць, рабіць новыя праграмы і зайсцёды імкнуща наперад. Ужо некалькі год я нічога на чуў пра гэту групу.

«НН»: Якое Ваша стаўленне да таго, што музыканты фактычна падзелены на два лягеры?

МФ: Ведаю адно: музыканты ёсьць прафесійныя і непрафесійныя. Той, хто хоча, прадуе: у нас ёсьць філармоніі, іншыя канцэртныя арганізацыі. Ні пра які падзелъ я нічога ня ведаю, нікіх ссыпіаў ня бачыў.

«НН»: Каго ж Вы цінер выкладылі б на сучасны беларускай сцене?

МФ: Выкананы шмат — выніку ніякага. Дзе іх праграмы? Нельга ж бегаць ад ідэі і той жа песьня па ўсіх радыёстанцыях і тэлеканалах. Я запрашаў у Маладзечну і поп., і рок-артысту, і наступны раз яны прыходзілі з тым жа матэрыялам, што і ў першы. Цяпер мне цяжка называць ніякага выдатнага артыста, усе яны — аднолькавыя. Зараз не хапае Асобы.

«НН»: Ня ёсць загад ад 75% на выратаваў?

МФ: Гэты загад даўмагчымясць беларускім музыкам больш пленна працаць. Чым болей будзе гучыць беларускай музыкі, тым болей шанцаў, што звязаныя з аўтрыяўніцтвам. Але недастатковая некалькі разоў праграма на FM-станцыі. Эта музыкант аднаго дыяша аднаго году. На болей часу яго не хапае. Таму большасць таіх музыкантаў звязана — ім ніяма чаго сказаць публіцы. Сёньняшнім поп-съездам і съяздамі не стае музычных ведаў. Абавязковая трэба мецце адукацыю. Бязь ведаў ня створыш нават поп-твор.

«НН»: Даў ж якай павінна быць якасная беларуская папулярная песня?

МФ: Магу прывесці ў прыклад творы ў выкананні Рітма Vera і Натальлі Тамелы, якія я ўзяў на рэспубліканскі аркестру, бо яны адпавядаюць усім патрабаванням. Маюць глыбокі тэкст, гармонію (абавязковая музычная знаходка), правільную канструкцию і чыстае інтанаванье.

Размаліў
Сяргей Будкін

Палюбуйцеся на нашаніцай

Фатографы-нашаніцы сталі пераможцамі конкурсу лічбавай фатаграфіі «Драйв». Юлія Дарашкевіч («Усмешка пажарніка») заняла другое месца ў намінацыі «Свабодная тэма, экспэрымэнт». Аўтар «НН» яшчэ з пачатку 90-х Дзяніс Раманюк з фатаздымкам з сэрыі «Зона» — другое месца ў намінацыі «Свят вакол цібе».

Цяпер гэтыя творы можна пабачыць у Галерэі візуальных мастацтваў «Нова» (вул. Харужай, 16, Купалаўская бібліятэка). Фатаграфіі, якія на трапілі ў экспазыцыю (зала звышчысце 40 прац), дэманструюцца на экране тэлевізара. На фота з'явілася «Усмешка пажарніка» аўтарства Юліі Дарашкевіч

AB

ІВАН КЛЯЧКО/УНІАН

Чавэс такі малады

Праця са старонкі I.

«Гілтан» — пляцдарм рэвалюцыі

Прыбыцелі: звычайны аэрапорт, звычайны горад, які архітэктурна нагадвае прасект Машрава, моры сучасных аўто, на кожным кроку «Макдоналдс», «Кентукі Чыкен», «Філіпс», «Альдіас»... Есьць і так званы «індзейскі рынак», аднак там такія цэнры, што можна падумашы, быццам той амуніціі на сам Вялікі Інка. Зразумела, тут атаварошаючыя выключна замежнікі. Абараўгены спажываючыя тыя ж речы, што і беларусы: голяцца «Жылетам», шпігуючы дзяйця «Чупта-чупсам» і носіць літавы «Лівайс». Цэны прыблізныя тыя ж. З адзінай розыніцай, каб набыць усе гэта, вінсузельцам ія трэба цягнуцца на Ждановіча. Уесь горад — вялікія Ждановічы. Уздоўж галоўных авеню кілемтрамі цягнуцца яткі, з якіх прадаецца пшерспажыў (для даведкі — палава насельніцтва прадае ў нефармальныя сэктары).

Адзінам пляцдармам рэвалюцыі ў краіне дызага капиталізму падаўся пляцірковы гатэль «Гілтан». У яго канфэрэнц-залі ўвесь час адбываючыя зборы рэвалюцыянізраў — за адзін тыдзень пад гілтанаўскім дахам пасыпелі сабрацца на сусветныя кангрэсы альтымістрыялісты, сабры чавесаўскай партыі «Бацькаўшчына для ўсіх» і, нарешце, кубінскія дактрыры, якіх Чавэс імпартуе з Кубы ў амен на нафту.

Усход ёсць Усход

Каракас — вялікі і доўгі катляван. На дне ямы — буйныя сучасныя горад з хмарачосамі, мадэрновым мэтрапалітэнам, развітай інфраструктурай. Вакол чырвоныя схілы гор. Чырвоныя, бо тут такі колер глины, з якой мясцовыя жыхары лепіць мазанкі. Халуп так шмат, што яны фармуюць цэлу ўрбаністычную масу. Як і называючы — «Зона Роха» («Чырвоная зона»), або Барыёс.

Барыёс — краіна ў краіне. Там няма вады, сывяція, туды на ходзіць паліцыя — можна сканаць, пакуль падымішься па кілемтровай съежджы-лесвіцы. Улада кантролюеца вулічнымі гангамі, таму візут турыстаў туды непажаданы.

І гарэлка з агавы

Другі полос вінсузельскай мэтраполіі — багатыя раёны накапітлі Мірамара і Мэрсэдэс, якія знаходзяцца на Усходзе — гэта таксама ўстойлівая назва. Усход — не магнітныя на фарбы. Усім колерамі вясёлкі зіхіяў вітыні рэстарану, шыкоўных клубаў, казіно, найбуйнейшых у сувеце дыскатэк. На Усходзе раскашне старая эліта — кроёлы і тыя, хто паднізіўся ў час «сэ барато дагмі до» («гэта танна, давайце два»). Паводле гэтых словаў распісанавалі вінсузельцаў, якія падняліся на нафтавым буме 1970-х. Знахілі камблец, які гарбашца ды-джеем, кляненца, што нават «обліка марале» на Усходзе іншыя. Гэта на Захадзе можна зыніць дзеёўку за бутгельку гаралкі (як тут рабіць з агавы). На Усходзе — усё па хаканы: яна сама пойдзе да цябе, праўда, пасыла таго, як ты пачаствуеш яе каінам.

Пяцьдзясят забойстваў штодзен

«Гэта не Гавана. Удзень хадзіць з сябрамі, а пазней за сёмую перамягчыцеся выклоччона на таксі», — паралі ў гатэлі.

Каракас — адзін з самых крыміналных горадоў у сувеце. Кожны тыдзень, на яго прасектах забіваюць 50 небарак. Нават на дэмантрантавых тут ходзіць са зброяй. Путч 11 красавіка 2002 года пачаўся з таго, што паліціцы нечакана пальнула на маніфестантак. «Ах так!» — сказаў дэмантранты, дасталі аўтаматы і пачалі страліць у адказ. Якраз

Уга — лепшы сябар Фідэля. Трэцім будзе Аляксандар?

тыя гарачыя дні Чавэс для барады з контрай раздаў народу збрюю. Раздаць раздаў, забраць забыў.

Таму заходы бяспекі напружваюць. Падчас пасады ў міжгародні аўтобус кожная пасажыра здымоць на камеру і біруць паштэрнія звесткі. Перад tym як uайсыць ў краму, трэба некалькі сэкунд пазавань відзакамеру, каб прадавец зразумеў, што ты не наётчык, і адчыніў дзверы. Нават фатаграфавацца на вуліцы не рэкамендуецца. У шыкоўным Мірамара толькі выцягнуці камеру, як адразу мініак, ківаючы ў напак, начыніць пальцамі ля скроні. Мы іх ігнаравалі, бо былі пізуненыя, што нас, быльых саўку, якія выжылі ў 1990-я, так проста на возьмезі. І дарма. На цэнтральным пераходзе ў метро да знаёмага падбег ляцароні, прыціснуў да турикіту і звізэр з рукі гадзіннік. Які прафэсіянал! Уесьгон-стоп заняў трэс скунды.

Цікава, што ў іншіх крымінале абсалютна адсутнічае пейкай-дывялектыка. У Барыёсе, як у той казы пра бычка: не пасыпел першыя перабіць другіх, як прыйшлі трэці і зама-чылі ўсіх, а там і чацвертыя падцягнуліся.

Галоўны сувенір краіны

Пабываўшы ў Вінсузэле, зразумеў, чаму іншаземцам так падабаецца Лукашэнка. Кіясна прыяджае з мякі і прыколваша зьяўляцьчынага лідзора. Та тыдзень знаходжаны ў Каракасе мы амаль закахаліся ў Уга. Яго штодзённыя дзівно-трокхгадзінныя выступы па ТВ сталі для нас кальханкамі. Чавэс выступае бурна, і, на радасць турыстам, час ад часу яго заносці. Напрыклад, неяк з жывымі этры ён зваліўся мэндэжмент нафтавай кампаніі PDVSA. Абвіячай імя, гудзей у сувісток і выносіў вэрдзікт: «Д'ансалес (сувісток) — звольнены. Пэдроў (сувісток) — звольнены».

На апошні дзень візиту галоўны балівараўшчынаму замоўкі Зрабілася сумна. У пошуках прыгод мы накіраваліся ў «Гілтан». І раптам у атачаныні ахойнікаў зляўвіся ён. Мы кінуліся па аўтографы, аднак першай пасыпелай нікейкай дзяўчы. Прэзыдэнт прыпыніўся, начылі уважліва яе слухаць, па-бачкуюску абняўшы рукоў. Парашуку адразу атаяшылі журналісты, застрягаталі фотаапараты. Выслухаўшы скарту сэніярнты, прэзыдэнт нехіта паабяцаў. Усе вакол запушкуліся: хто такіх аб чым гаворка?

Стала вядома, што яна прыехала з далёкага-далёкага штата, каб знайсці ўпраўну на якогася чыноўніка. Усе былі спакойныя за «хадака»: натурална, прызыдун навізде парадак. Падчас сваёй праграмы «Алё, прызыдун!» тым, хто дазваніўся і добра паплакаўся, ён нават ква-

што ў краіне поўная свабода слова. Чавесаўшы апанэнты трymаюць тыры з чатырох видучых газет, тое ж на тэлевізіі. Аднак усе намаганін адмарозкаў заканчваюцца фіяскі.

На снеганькіх выбарах у парламэнт партыя Чавеса пераможа без усилия агам-інэрсурсу і датэрміновага галасавання. Сакрэ прости: Уга рэальнім сапыльным праграмам інтэрграваў у палітыку індзейцаў і жыхароў Барыёса. Для апошніх рэальнай мацымасці задарма вучыца ў т.зв. «Баліварскім універсітэтам» або за так паддяльчын хранічны бранхіт у «Місіі Сукарэ» — большы аргумент, чым усе апазыцыйныя забабоны пра балінс галін улады. Таму пакуль што мае рагно мясоўшы Шандаровіч, аўтар фэльетону «Гарады, які не рабіц апазыцыю Чавесу». Галоўная парада — «Спытаце ў Чавеса».

Вяртаныне ў маленства

Мы напрасіліся наведаць «Місію Сукарэ» ў адным з кварталаў Барыёса. Зранку дуўта трэсіліся ў метро, покуль на вішні на чарговай Камароўцы. Прабраўшыся праз хеўру камэрсантаў, апнінуўшы ў дэпрэсіўным квартале: чырвоная будкі, нядобраўшы позіркі, на слухах гронкі правадаў, з дапамогай якіх абараўгены крадаць, съяўлю. Амаль на кальдавой — свіжавабудаваны комплекс будынкаў: гэта і ёсць «Місія Сукарэ». На яе тэрыторыі знаходзяцца шпіталь, два кааператыўныя, крама танных прадуктаў — яшчэ адна праграма «Ураду». У ізрэптыўнай плянечце пабудаваць кампютарны цэнтр і стадыён. Грошы на будаўніцтва ласкава дае PDVSA. Дзяржава дапамагае кааператыўам, выдаўшы им бесправіцніцтва крэды на пяць гадоў. Уражанне ад візуту дзіўнае. Калі ўсе іншаземцы — партугальцы, немцы і гішпанцы, людзі левыя поглядзяў, — у захапленні ад убачанага, то ў мене ўзінікі непрэсуміраваны дэжаву. Візіт нагадаў прымусовыя экспкурсіі на фабрыкі падчас пінскіх дызінстваў. Мы, як бараны, хадзілі па цэрквях і намагаліся чуць хутчэй зваліць у кіно. Украінец, які быў са мною, сказаў, што мая рэакцыя — вынік адсутнасці ў Беларусі структурных реформ. Калі б нейкі украінскі палітык зацікавіўся такога кіпталу праект недзе ў кіеўскай Барычагаўцы, яго на руках насліл б. Магчыма. Аднак пі будуть сёньняшнія на відэвалінкі «Місіі Сукарэ» галасаваны за Чавеса пасыля таго, як атрымаваць адукациі? Ни пур.

Каракас—Менск

СЪСІСЛА

Пра Беларусь ва Уроцлаве

Ва Уроцлаве 28—29 кастрычніка пройдзе кантактныя сімінарныя «Польская ўсходняя палітыка». Контактныя сімінарныя «Польская ўсходняя палітыка». Мерапрыемства ладзіць недзяржаркі фонд «Калегіюм Усходніе Эўропы» пры ўзліце Міністэрства замежных спраў Польшчы, катэдры па вучынчыні Усходніх інваліднасцей Эўропы пры Варшаўскім універсітэце ды мэра Уроцлава.

Мяркуецца, што ў адкрыцці канферэнцыі возыме ўдзел міністар замежных спраў Польшчы Адам Ротфельд.

Алесь Курсевіч

Пасол з Алтаю ў Беларусь

Як стала вядома газэце «Коммерсанц», Крэмль узгадніў з А.Лукашэнкам кандыдатуру новага расейскага пасла ў Менску. Ім стане былы алтайскі губэрнатор Аляксандар Суркыў. Апошні час ён

займаў пасаду памочніка прадстаўніка Пуціна ў Сібірскай федэральнай акрузе.

Адамкус адвёў душу перад Шродэрэм

У час візіту ў Бэрлін прэзыдэнт Валдас Адамкус пайшоў на канфлікт з экс-канцлерам Герхардам Шродерам, паведамляючы німецкія газэты. Свае розкінні прэтэнзіі на адрасе бэрлінскага краінніцтва Адамкус выказаў як падчас асабістай сустэрэчы з Шродерам у Бэрліне, так і ў размове з німецкімі журналістамі. Мова ідзе пра німецка-расейскія пагадненніне аб будаўніцтве трубаправоду ў абыход усходне-еўрапейскіх краін і пра німецкую палітыку адносна афіцільнага Менску.

Паводле ягоных словаў, і Еўропа пакінуўся без падтрымкі беларускага народу і дзомакратичнай апазыцыі. Як паведамляючы німецкія мэдіа, экс-канцлер Шродэр жыве ў Берліне, і пасля ўзгораках з дзівома авечкамі пад пахамі, трэніруючы тым самым выносьлівасць.

застаўся незадаволены, што размова паміж ім і Адамкусам адбылася большым чым пішчыцай і адкрытыя.

Адамкус выказаў надзею, што Ангеле Мэркель уладспа «пачуіць» на ініціятыву рагшэнін Шродера.

У абарону авечак

У Новай Зэландыі забароніць гульня на рогбі з авечкамі. У краіне вельмі папулярныя так званыя гульні з жывёламі ў першынках паміж матчамі ў рогбі. Дзеці ганяюцца за авечкамі, апранутымі ў спартовую форму, адпрацоўваючы тым самым гульняйсі сутыкнені і захватаў. Свой катэгорычны пратэст выказаў таварыстыў па ахове жывёлаў, і пасля жывёлін пакінуць у спакой. Між тым авечкі ўвайшлі ў гісторыю навазэліндзкага спорту №1 на толькі гэтым. Знакаміты гулец Колін Мідз бегаў па ўзгораках з дзівома авечкамі пад пахамі, трэніруючы тым самым выносьлівасць.

Мікола Бутай

Чытаючы рэпартаж пра родныя Суботнікі («НН», №31), Зянон Пазыняк быў насыцяржаны. Ня любіць ён гаварыць пра асабістасе журналістам, бо «шмат пісалі няправды, зьдзекаваліся са съятога». А Суботнікі, адлюстраваны ў паэме Зянона «Вялікае Княства», для Пазыняка съвятыя. І вось рэпартаж прачытаны. Зъ Зянонам Пазыняком гутарыць Сяргей Навумчык.

— Що пазналі Вы сваё мястечка?

— Так. І быў прымені ўражаны што рэпартаж вытрыманы ў даволі прыхильных тонах. Заўсёды ёсьць небяспека, ці спакуса для некаторых журналістай выкарбітаць такос у палітычных мэтах, яшчэ раз кінуць камяк з балота ў палітычнага апанента. Таму я разумею, што вельмі небяспечна займацца палітыкай і пазыціяй адначасова. Людзі не аддзяляю. І калі ўбачыў, што гэтых камякоў якраз няма, а напісаны вельмі прыстойна — я быў прымені ўражаны.

— Здаецца, упершыню ў прэсе былі згаданы некаторыя эпізоды Вашага дзіцінства. Крысы Макаўчук, аднаколькі... Памятаце гэту Крысю?

— Я памятаю ўсіх аднаклькінцаў. Для мяне яны ўсе засталіся ў тым ўзросце, а многіх я на бачыў па 50, па 40 гадоў, і гэты ўспаміны — крыніца добрых уражанняў. У мяне наагу ўсіх суботніцкіх ідэальна ўспрыманьне. Крысу выдатна памятаю. Яе дзвізчae імя Грынок. Я з гэтай Крысікі сядзеў нават са адной партай у 9-й класе. У нас былі трох Крысіў класе. Усе прыгожы, хороши.

— Але яна кажа, што не падзяляе поглядай Пазыняка.

— Крыса? Яна падзяляе месцо погляду! Гэта яна журналістам так кажа. Я ведаю суботніцкіх людзей. Крыса ніколі не была майтэраўнікам. Такая ў же была натура, а натура і за жыццё не зменіцца, я думаю.

— Яна прыггадвае, што Вы прывязвалі як кося. Праўда, не ўдакладняе да чаго — да партыі ці да дзівярнай ручкі.

— Можа быць, яна перарабляла... Нас у дзівятай класе рассадзілі, таму што мы ўвес час размаўлялі паміж сабой, аб «жыццёвых проблемах». Я на памятаю гэты выпадак дзіцячай наконік косаў. Ну, пакеплілі адно з аднаго...

— А вось яшчэ — Вы былі ў юнацтве закаханы ў такую гімнастку, Ядзю Шчыкнаву.

— Была такая дзяўчына. Харошая дзёўка... Людзі ў юнацтве трошки любіць перарабляваць, бо назіраюць, хто на каго глядзіць, хто з кім танцуе, хто кім цікавіцца. Але яны заўважылі, што інтарэс у нас быў з гэтай Ядзяй Шчыкнавай. Юнацкі пагляды былі. Ну але што астатнія людзі вывады робіць праз 50 гадоў — гэта міттарочварчысць.

Там, дарэчы, столькі міталёгі, што я чытаў рэпартаж з вялікім съмехам. Бо шмат такіх міталягічных карцін, якія былі нават не са мной, але мне прыпісаны. Накшталт анекдота, як малы звярнуўся да дзіцяці на мянушцы — «дзядзька Хрэн». Гэта сапраўдны быў выпадак, але гэта было не са мной. Гэта было зь іншымі дзецемі. А прыпісаны мне.

— Там яшчэ суботніцкая цытуюць нібыта Вашу фразу «Лепш Лукашэнка, чым безуладзьзе».

— Усе фразы — а ёсьць яшчэ «Хоць з

лучынаю, але будзем жыць самастойна!» — міталёгія. Я такога не казаў. Здараща, што часам людзі слухаючы выступ, не заўсёды разумеюць змест ідэёмы, але запамінаюць некаторыя фразы. Памяць вырывае фразы з контексту — фраза гучыць нечакана. Але я ў гэтым выпадку бачу адпаведную работу. Таму што добра ведаю, як на Івейшыне, калі я ішоў на прэзыдэнта, блукалі фразы, прыдуманы ў адпаведных органах. Таму такая міталёгія мае адзінную крыніцу існаванья, і яна запушчана ў народ маймі палітычнымі працоўнікамі. А «Я сам бачыў, сам чую» — нічога ня значыць. Людзі не задумываюцься могуць казаць такое, каб пераканаць суразмоўцу, што гэта праўда. І самі пачынаюць у гэта верыць. Таму тое, што апісалі журналисты — яны й самі гэта адчулы, — міталёгія.

Дзівосны дух

— У рэпартажы Вашы землякі іншай галіне прыгадваюць колішніе харастроў Суботнікаў...

— Суботнікі — дзівоснае месца, нідзе на зямлі няма. Яно ціпэр зьнішчанае. Там ўсе разбурана. Мне паказаву фатаграфіі мой сібар — Юзэф Русакевіч... Уся цэнтральная вуліца знесена. А ў 1950-х такое было харасто... Млын стаяў, вялікая речка! Дзясяткі карпусоў санаторый ў сасновым лесе. Усе зьнішчылі, ўсе парасыягали, ўсе гладзілі.

Рака, як млын разбурылі, перасохла. А колісі коні тапіліся, такая была глыбока. Ідзеш на беразе — рэчка кішыць ад рыбы! І вывучаеш, якія рыбы, бо ўсё відаць... Вада чистая. У Суботніках жыве нейкі дзівосны дух... Там ёсьць месцы, дзе вельмі добра відаць, як растаўаі ледавік, як марэнныя вымы ўзстанціся. Я ж карты рабіў... Бачна, як речышча Гаўн мнялася. Чалавек, які трошки разумее ў археалёгіі і геалёгіі, можа гэта ўсё ўбачыць. І нідзе — як толькі ў Суботніках — я такога ня бачыў, каб вельмі добра ўсё было відаць. Як заплюшчыш вочы — бышцам учора учык ледавік, учора высалхала гэтая марэнная вада. Калі з вышыні, з узоркаў глядзіш гэта дзіўна, бо марэннай прыроды таік, як у Беларусі, нідзе няма. У Амэрыцы, у Канадзе зусім іншы ляндафт, другое адчувацьне. Тут не было ледавіку, тут скала выходзіць на паверхню. А віленская прырода — гэта дзівосна! І вось Суботнікі — гэта асабліва мясыціна, дзе дыхаюць тысячагодзіні. І апісаны ў паме сон — праўда. Я знайшоў гэтыя старыя Суботнікі цераз сон, ля Сіняга Вока. Калі пайшоў туды, калі капніў рылдёўкай, толькі ўскрыў гэты дзірван, і пад ім — кафля XVI ст. Мянія як апялко, як токам ударыла! А я ж там у дзіцінстве колькі разоў быў, колькі мы сідзелі там. І я ня ведаў, што пад намі, праў дзесяць сантиметраў, — жывая

гісторыя нашага мястечка.

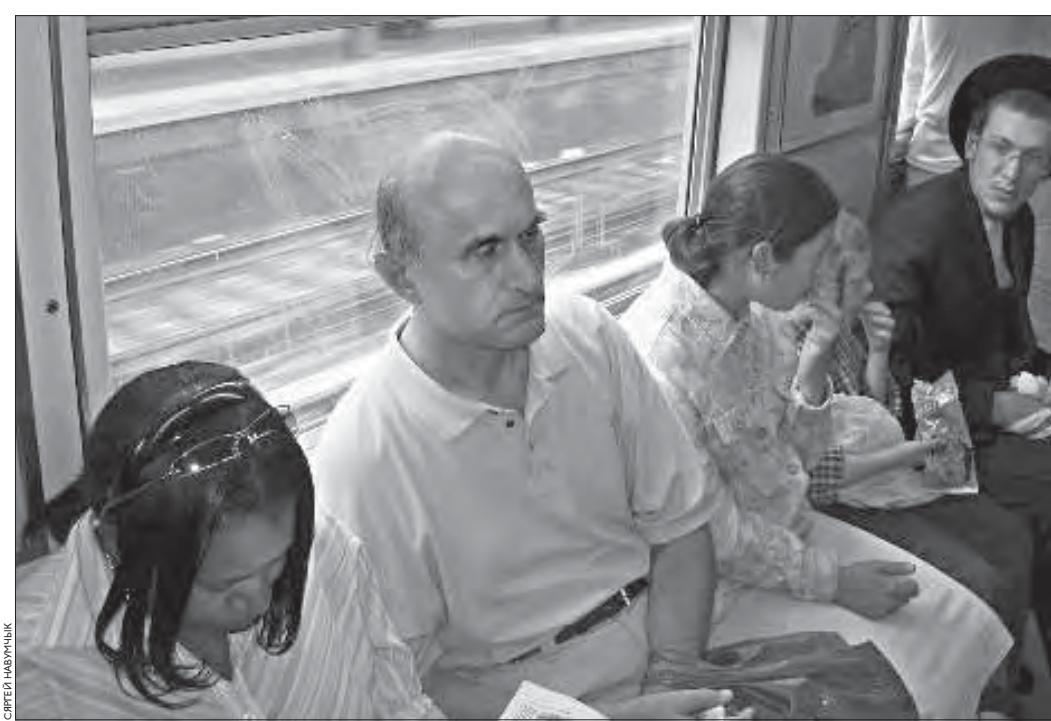
— Пра Вашы школьнікі гады з рэпартажу вынікаюць сунярэчлівія высновы. Вучыўся добра, а вось падвойні... Вас са школы выгнялі?

— Так і гэта быў камарны час, гэта школа за Сталінъ. Часам дзесям помсыцілі за бацькоў. Мая маці была чалавек незалежны, справядлівы. Яна ніколі не паддавалася ні на якіх правакацыйных начальнікаў, і помністу я адчуваў на сабе. Быў такі выпадак, што ў 4-й класе маці мяне забрала са школы. Мяне як бы выключылі, а яна забрала і аддавала на «дзядзькаваньне» ў Васілевічы. У дзядзькі там на дзяжузе спаў. Каб трошки пазнаў іншага жыцця. Потым ужо, як стаў дарослы, міне вядома стала ўсё гэта гісторыя.

Каб не сям'я загінулага на фронце — а гэта ўлічвалася бальшавікамі, — нас бы вывеззлі ў Сібір. Я малы даказаў на начальнікам, што Бог ёсьць, зьдзекаваўся з Варашылава. Дзесін ж на ўтойівансі свайго стаўлення. Я дзіцячым разумам неяк рэагаваў на тое, што цяжка яшчэ было асэнсаваць, але з гледзішча дзіцячай справядлівасці трэба было выказацца.

— Яшчэ кажуць, што Вы праяўлялі фатадымыкі без электрычнасці з дамаготай сонца — гэта таксама нешта міталягічнае?

— Нé, гэта праўда. Была такая дзённая фоталаўбаратрыя. Толькі на ў хаце, а ў

Пазыняк на мае машыны, карыстаецца мэтро, і на дарогу ў Нью-Ёрку траціць чатыры гадзіны на дзень. Два — у адзін бок, два — у другі.

гутарка

двары. Я зрабіў спэцыяльную лябараторыю пад сонцам, замест электрычнасці, фільтры ставіліся... Рабілася такая хата, накрывалася чорнай толькі, рабілася вэнтыляцыя.

— З чым гута было звязана?

З перабоем на электрастанцы ў Замыславе. Часта летам не было сьвітла, а рабіць здымкі трэба было. Вось і знайшлі выйсце. І гута не адзін як рабіў, многія фатографы, якіх было ў мястечку шмат.

Цяпер «Вялікае Княства» выхадзіць асобным выданнем — разам з Вашымі здымкамі розных часоў.

— Суботнікі здымалі з 1950-х. У мене іх сотні тысяч, а моі мільёны, гэтых изгатываю. На вялікі жаль, гэта на тут, а ў Менску. Некаторыя бракаваныя здымкі, якія я на выкінуў (бо звычайна брак я рваў), — яны трапілі да меня. Ёсьць здымкі з 1950-х. Але калі б я складаў гэтую книжку ў Менску, дык я б зрабіў яе «на ўсю катушку» з пункту гледжання фатаграфіі. Таму што знята вельмі шмат. І гэта ўжо гісторыя.

Бацька беларускага «ню»

— Вы здымалі не толькі Суботнікі. Увесну 1996-га мая жонка хацела праўесці ў Менску выставу Вашых фататвораў, якія ў 1970-я зрабілі фурор тым, што ўзўлілі сабой эротыку...

— Не эротыку, а ні. У 1970 г. у Менску перадавым журналістам, фатографам і фотарэпартэрам удаўся прафіці выставу сучаснай фатаграфіі. Яна адбывалася ў залі Саюзу мастакоў на праспэкце Скарыны, і там былі 22 маці вялікіх фатаграфій (уся выставка — каля 200 здымкаў). І яе, канечно, б., зарэзалі, бо Мінкультуры ўбачыла там крамолу. Там упершыню было выстаўлены ні, што ў савецкай фатаграфіі абсалютна адсутніча.

— І гэта былі Вашы ні?

— Якраз толькі мае. Але реч на ўсім, я гэтак асабліва не захапляўся. Проста паспрабаваў у фатаграфіі ўсе жанры, усе тэхнікі. Я ведаю некаторыя тэхнікі, якіх у Беларусі ні ведаў ніхто. Цяпер яны ўжо з развітычым камп'ютарнай графікі мала патрэбныя.

— Як Вы ў пурыйянскія 1960-я ў гарварвалі жанчын здымкаца аголенімі?

— Я вучыўся ў мастацкай акадэміі, там былі натуршчыцы, з гэтым не было нікіх проблем. Іншая справа, што натуршчыцы для мастака не падыходзіць для фатографа. Альбо спэцыяльную здымку рабіць, каб пазыбенчы натурализму, бо эфект можа быць адваротны.

— Значыць, суботніцкіх дзяўчат на тых здымках не было?

— Натуральна! Дык вось, мусілі выставу «зарэзаны», але дапамог выпадак. Калі прымалі экспазіцыю, прышоў адзін з кіраўнікоў ЦК КПБ, які цікавіўся фатаграфій. Ен ніколі не бачыў нічога падобнага. Ня ведаў, што такое ізабель, фотабарэльф, якім чынам атрымліваецца псеўдасалірызыцыя — тыя тэхнікі, якія тады яшчэ мала ўжываліся. А яны на выставе найболыш былі прадстаўлены ў мене. Ен настолькі ўразіўся, што папрасіў аўтара. Я падышоў, растлумачыў. І ўбачыў, што яму спадабалася. Калі адбывалася амбэркованыя, першым высупіў міністар культуры і праства раста-

Суботнікі — дзвіноснае месца, нідзе такога на зямлі няма. Гэта асаблівая мясціна, дзе дыхаюць тысячагодзьдзі.

Суботнікі
касцьцёл.

ме суразмоўнікі — і ў Нью-Ёрку, і ў Празе — пыталаюца пра вяртаныне Пазыняка і яго ад'езд. Гэта абраслася такой міталёгіяй, што прыйдзеца выдаваць книгу пра туго эпаплю з нашым ал'ездам і палітычным, каб урэшце паставіць кропку.

— Я даўно кажу — трэба выдаваць. Бокалі мы маўчым — гавораць непрыяцелі.

— Хочацца, каб книга была фактам мэмуарыстыкі, а не палітыкі, бо некаторыя цінераршнікі лідэры апазыцыі выявілі ў ўсім непрыбыльным съвятыне. Ваша зямлячка Марыя Гражынская пераканана, што Пазыняк верненца. У 2001-м Вы зібіравіся вярнуцца, калі від Вас зарэгістравалі ў якасці кандыдата ў прэзыдэнты — дзеля гэтага трэба было сабраць ста тысяч подпісаў, але некаторыя быўлія памлечнікі зібіраць подпісы не за Вас. Якая ўмова вяртання цінераршніка?

— Умова зразумелая. Пакуль будзе гэты кагбёўскі рэжым з Лукашэнкам, вярнуцца будзе немагчымы. Я і думаю, што людзі гэта разумеюць. Ва ўсялякім разе, у Суботніках. Mae суботніцкія вельмі талковы гавораць. І Фэлька Балдоўскі, сусед, і Марыя Гражынская. Праўда, Гражынская — гэта вельмі пашыранае прозвішча, можа, гэта і на тая жанчына. Была Марыя трошки старэйшая за мене, вельмі прыгожая, яна пазней была скратаром сельсавету. Можа, гэта яна гаварыла, цяжка сказаць... Прыкладам, з маёй маці Ганнай Пазыняк — ёсьць у Суботніках другая Ганна Пазыняк, дарэчы, сваячка. Тому невядома, пра каго ідзе гаворка.

Але сам звест паказвае (і журналісты ў «НН» гэта адлюстравалі): суботніцкія людзі — яны ўсе за мене. Але якожны хоча гэта сказаць голасна, бо пабойваецца. Ці малі што? Гэта такая псыхалёгія асцыяжнасці, застрашанасці. Але по-тому дзесяці, цішочкам, сам-насам (што журналісты заўважылі), яны скажуць, што яны за Пазыняка і за тое, каб ён вярнуўся. Я сваіх людзей ведаю. І я ў іх веру, іх люблю. І гэта ж адлюстраване ў паме. І што недзе гэта адчуці журнالісты — міне гэта вельмі прыемна.

Гэта вельмі шчымлівая размова, і не хацялася пра ўсё гэта шчыра гаварыць у прэсу, каб ніхто на ўкладвай у раны свае пальцы. Але рэпартажам разварушылі ўспаміны... Во такія, брат, справы...

Андрэй Пінкевич

птаў усю нашу выставу як «антыідэялагічную», заявіўшы, што яе трэба закрыць. І тут гэты прафесіянал ЦК даў па носе міністру. І вось гэтае самадурства (менавіта самадурства, з такім жа поспехам) ён мог і адваротнае раішныя прынцы, калі б яму не спадабалася нейкое адно маё слово ў размове) дало штуршок да таго, што выставу дазволі. Сапраўды, гэта быў фурор — у 1970-м нічога падобнага не было. Было шмат наведвальнікаў. Пасылаў гэтага я зрабіў выставу са 120 вялікіх фатаграфій, і гэтую экспазіцыю

на працягу двух дзесяцігодзьдзяў хацеў выставіць. За Саветамі міне гэта зрабіць не ўдалося. Яна і цяпер ляжыць у адным месцы, яе твар жонка і зібіралася выставіць. Цяпер праішло больш як трыццаць гадоў, амаль сорак... Здымкі састаўлі, пайшлі, відаць, пацёкамі... Ну нічога. Некалі вернемся ў Беларусь — паглядзім.

Каб не ўкладвалі ў рану пальцы

— Якраз вяртанынем Вашым у Беларусь рэпартаж і завяршаецца. Усе

У сажалцы за Зянонавай хатай (справа) — найлепшы карасі.

Андрэй Пінкевич

Прачытаўшы пасыяло Сяргея Навумчыка да асобнага выдання памы «Вялікае Княства», дзе будучы вершы і фатадымкі, Пазыняк запатрабаваў паўсюль прыбраць ягонае прозвішча, пакінуўшы толькі «Зянон». «Някожы вы думаеце, што нехта на ведае прозвішча Зянона?» «Ня прости «некхта», а палова чытчоу, а то і болей, на ведаюць, — адказаў Пазыняк. — І на траба, каб ведалі. Палітыка — асобна, пазэя — асобна».

Подзьвіг Леаніда Маракова

Вышла другая книга трэцяга тому «Індэксу ахвяраў тэрору». Рэцэнзуе Анатоль Сідарэвіч.

Калі паставіць усе чатыры кнігі Леаніда Маракова побач — відаць, як аўтар паглыбляўся ў тэму, як нарастабіць ад'ем матэрыялу, і першапачатковая запланиванная трох тамы сталі чатырма ёмістымі кнігамі, хоць і выдадзеныя мізэрнымі накладамі у 50 асобніка. Калі ў першых двух тамах выкарыстаныя пераважна энцыклапедыі, у трэцім томе аўтар выкарыстаў 52 кнігі — матэрыялы Нацыянальнага архіву, кнігі і даведнікі, што выйшлі ў Беларусі і Расеі. Падаюцца наявныя нумары спраў, якія захоўваюцца ў КДБ. У другой кнізе III тому аўтар удакладней звесткі пра людзей, чые біяграмы зменшчаны ў I і II тамах.

У «Імінным паказынку» пазна-
чаецца, што Л. Маракоў сабраў
матэрыялы пра 2731 чалавека.
Але аўтар не ўпісаў туды яшчэ
імёны 97 чалавек, звесткі пра
якіх «падзвістныя» да асноўных
біяграм. Часцей за ўсё Л. Маракоў падаваў звесткі пра
арыштаваных і высланых баль-
шавікамі «члену сем'і» здрад-
нікаму Радзімы». Эта жонка і дач-
ка З. Жылуновіча, два сыны У. Іг-
натоўскага, сястра А. Салагуба,
бацька, дзядзька, родны і стры-
ечны браты М. Улашчыка, гэта
жонкі пастаў I. Харыка ды нарка-
маў М. Галадзеда і А. Хапкевіча,
братья (адзін рабочы, другі се-
лянін) малайсменнага акадэмі-
ка Антона Платуна, які на пачат-
ку 1929 г. заклікаў стасаваць да
інтэлігенцыі «хірургію...». Их
імёны ў паказынку ня значацца.
Мусіць, з тae прычины, што ўсе
яны не былі літаратарамі ды на-
вукойкамі. На маю думку, гэта
памылка.

Нельга забыць і галоўную па-
милку. Кніга мае ў загалоўку
словы «рэпрэсаваны». Але трэба
адрозніваць рэпрэсаваных і ах-
вяраў тэрору. Аляксандар Пру-
шинскі (Алесь Гарун), які друка-
ваў за царом ўлёткі з заклікамі да
гвалтоўнага звяржэння дзяр-
жаўнага ладу, быў рэпрэсаваны:
г.зн. дзяржава ўжыла прадугод-
жаную законам санкцыю ў дачы-
нені ды таго, што гэты закон па-
рушаваў сам і заклікаў іншых
рабіць то же. Інакш калчучы, А. П.
Прушинскі чыніў прэсно на ўрад
ды іншыя органы ўлады Расеі —
яны ўжылі ды яго рэпрэсюо
(стрымалі яго ў дзеяніях).
Большасць пакараных съмер-
цко, сасланых і высланых за
царскім часам — рэпрэсаваныя.

Іншай реч савецкі час. Напры-

Леанід Маракоў працуе за цэлы Інстытут нацыянальнае памяці.

лад, паэт Валеры Маракоў супроць савецкага ўраду не выступаў, але яго запаложвалі (тэрары-
завалі) задоўга да ягонае съмерці за яго лірыйчныя вершины, пазбуй-
леныя палітычнага зместу. Яго
«прабіралі» ў друку і на сходах, не даючы яму і ягоным прыхильнікам выступіць со словамі у ад-
нікам. Маральна-псыхалагічны тэрор узмадняўся тым, што ў краіне быў створана атмасфера бе-
жану — адбываўся беспадstаў-
ныя арышты соцені людзей, у
тym ліку калег В. Маракова. Ме-
раю запаложвання быў таксама
трехмесціны арышты. Урэшце
паэт — які не належаў да нелегальнае арганізацыі, ня вёў вус-
нага арыштыдзяржавнай прапаган-
ды, на клейу артысцівскіх ўлётак —
быў арыштаваны другі раз і
насіля катаваній расстрэлянны на
падставе неправамернага прысуду, што прызначана судовай
інстанцыяй тae самае дзяржавы,
якая асуздыла яго на съмерць.

Гэтых прыкладаў дастатковая,
каб паказаць адрозненіе паміж
рэпрэсаваным і ахвяраю дзяр-
жаўнага тэрору, тэрарызава-
нем.

Дарчы, слова «рэпрэсаваны» ў
артыкуле пра В. Маракова ў «Бе-
ларускай энцыклапедыі» з'яў-
лена па літаратычным з'ёфмізмам
слоў «ахвяра дзяржавнага тэрору». Эўфемізмам з'яўляюцца і
такія вынаходкі, як «беспадstаў-
ныя рэпрэсіі» ды «незаконнымі
рэпрэсіі», што скроў трапляюцца
у літаратуры.

Беларус — «арыштава-
лася прыблізна столькі ж — а то і
больш — лідзей, чым у бязмеж-
най Расеі», што жыхар БССР
«меў шанц больш рэпрэсаваным у
20 разоў большы, чым жыхар
Расеі». Калі б дадаць да гэтага
ўкраінскія лічбы, дык высьветлі-
лася б імпэрская сутнасць баль-
шавікага рэжыму, які праводзіў
палітыку здушнай беларусаў і
ўкраінцаў больш жорсткімі мэтадамі, чым царызм.

Даючы звесткі пра нацыя-
нальную прыналежнасць ахвя-
рору, Л. Маракоў не паказвае,
што да палякаў адносілі частку
беларусаў-каталікоў. Таму па-
дадзеная лічба (64% ахвяра тэрору
у БССР — беларусы), на маю
думку, заніжаная. Адпаведна пе-
рабольшаны адсотак палякаў (23%),
хочы яны знаходзіліся пад
асабілівай апекаю «органам», а
абвінавачаныне ў шпіянажы на
карсыль Польшчы было тады
банальнага змявала. Як і ў
Польшчы — абвінавачаныне бе-
ларусаў у дзеянасці на карсыль
СССР. Дарчы, пра заходных бе-
ларусаў. На жаль, у гэтай працы
ні выведзена статыстыка тэрору
у рэгіёнах Беларусі, але можна
сказаць, што немалую лічбу ся-
род яго ахвяраў у 1921—1939 г.,
асабіліва ў 1932—1938 г., склалі
выхадцы з Заходняй Беларусі. Гэ-
гаворка ня толькі пра людзей на-
шкітала Ігната Дварчаніна ці Сымо-
на Рак-Міхайлоўскага.

Меня даўно цікаўлю ёсць вучня
Віленскай беларускай гімназіі
Кузьмы Янзеля. У сярэдзіне
жніўня 1924 г. гімназісты Янзель
і Л. Бабровіч (у даведніку маеща
артыкул пра Лявона Бабровіча)
без тлумачнай ніжы былі сколе-
нілі паліційскім і жорсткім збіткам.
У выніку катаванняў Янзель аг-
лух на левас вуха. Так паведамляла
«Слянская праўда» 12 кастрычніка
1924 г. У траўні 1925 г. Антон Луккевіч пытаваў у «Бела-
рускай долі» прамову Янзеля на
пахаванні Аляксандра Загореска-
га — вучня Польскай гімназіі імя
Лялевіча, забітага падчас трагіч-
ных падзеяў у гэтай установе.
Польскія шавіністы не далі Янз-
лю скончыці прамовы...

Склад гэтага чалавека я знай-
шоў у газэце «Звязда» за 28
лістапада 1930 г., дзе ён апублі-
каў артыкул «Супраць нацыя-
наль-дэмократычнай ідэалёгіі ў
пытаннях дзяржавы». У артыкуле
выхаванец ВБГ граміт Рыгор Парчы-
коў (яго біяграфія ў давед-
ніку маеща) за артыкул «Дзеі бел-
арускай дзяржавы» пададыў артыкул
«Супраць нацыяналь-дэмократычнай
ідэалёгіі ў пытаннях дзяржавы».

Невядомы застасцца лёс гімна-
зіста Юрка Тарасюка, завадатара
сплыннага страйку ў ВБГ у лютым
1929 г. Забастоўшчыкі падбух-
торвалі камуністы, абіцаючы ім
праціц вучобы ў БССР. І Тарасюк
апынуўся ў Саўдопі. 18 сак-
авіка 1933 г. ён надрукаваў у

«Звязда» артыкул «У аброчох
крыжавых фашысцікі дэкрэт».
Ці не напаткай яго лёс К. Янэлі і
А. Салагуба?

Асобная гісторыя людзей з
вёскі Старыцы (сёння ў Ка-
пыльскім раёне), якія дала цэ-
лую групу пэдагагаў: Аляксандра
Аніхўскага, Адама Міхайла-
вага Бабэрку, Пятра Бабэрку,
Сымона Кандыбовіча, Алеся
Каўпака, Мікалая Мамчыца. Зь
імі таварышыў Іван (Янка) Зя-
нік з суседніх Русакоў. Усе яны
стали актыўнымі дзеячамі беларус-
кага руху, потым — фігуранамі
тэм розных «спраў»... І калі пра
Аніхўскага, П. Бабэрку, Канды-
бовіча, Мамчыца артыкулы ў да-
ведніку маеща, то пра астатахі
мы ведаем што-колечы з кнігі
«Слуцкі зборны чын...» і скру-
пілых успамінаў Мікалая Ўлашчи-
ка да Антона Адамовіча.

Ва ўспамінах М. Улашчицы,
Анту Адамовіча ды Яўхіма і
Вітаўта Кіпелі ў сустракамі цэлы
шраг імёна... што праходзілі па
справе «Саюзу вызваленых Бе-
ларусі». Біяграмы Адама Міцкеві-
ча, Канстанціна Ламакі, Ігната
Савіча ды Івана Юрашкевіча дзе-
каючыя Л. Маракову мы ведаем,
але Альбіцкі з Наркамзему, Юзік
Бараноўскі, Валерай Валога,
Алесь Дараўшэвіч, Зыміцер Дунь-
ко, Уладзімер Зіньковіч, Капя-
рыніч, Коран, Маркевіч, Му-
рашка, Сяляніковіч, Я. Сасіновіч
(быў пры У. Жылку да апошніх
хвілин, захаваў і прывез Я Кіпел-
ю ягоны «Гэстамэнты»). Кандрат
Сялядчык і П. Тараймович застас-
цца людзьмі амаль невядо-
мымі...

Чытаючы ў Л. Маракова пра
Рыгора Бярэзіна, не могу не пад-
казаць яму імя паэта Кастуся Ша-
веля — крытык з імі сябраў.
Вывучаючы садчынну А. Луцкеві-
ча, я б хапеў пачытаць біяграмы
А. Цукермана, які на пачатку 1929 г.
увёў тэрмін «беларускай нацыя-
наль-фашызму», былога сініста-са-
цыяліста Мар'яна і яго тавары-
ша Ерухімовіча ды Шапры, якія
уверасі 1929 г. на ходзе менс-
кага гарадзкога партактыву так
граммі «націдмаў», што Луцкевіч
адзначыў іх прамовы ў Вільні. Ці
біяграму дацэнта БДУ Славіна,
які ў маскоўскім друку нападаў на
кафравую палітыку ў БССР, а раз-
ам з экс-«бабасынком» дагэзтам
Гольманам атакаваў роктара БДУ
У. Піччу. Я ўпёрнены, што іх
жыццёвымі шляхамі абарваўся ў
1930-х.

Але гэта пажаданні, а не прэ-
тэнзіі да аўтара даведніка. Прэ-
тэнзіі можна было бы прапад-
ыць, калі бы у сп. Маракова быў
штат супрацоўнікаў, як у якім
акадэмічным інстытуце ці дзяр-
жавыдавецтве. У нэбальшаві-
цкай Беларусі няма ўстановы
кшталту польскага Інстытуту на-
цыянальнае памяці, і яго функ-
цыі пераймаюць прызвытныя асо-
бы, якія ўскладаюць на сябе ава-
візію і шукальніку інформацыі, і
аўтараў, і рэдактараў, і набор-
чыкі... І таму іх можна называць
падзвіжнікамі, а іхню патрэб-
ную напыту прапады — подзвігам.

Леанід Маракоў.

Рэпрэсаваны
літаратары,
навукоўцы,
работнікі
асаветы,
грамадзкі і
культурны
дзеячы
Беларусі:
1794—1991: Энцыклапедычны
даведнік:

У 3 т. — Менск, 2002—2005.

Шанавальнік памяці

Антону Луцкевічу давялося быць ня толькі інсپіратаром, але й гісторыкам беларускага руху. Аўтар шматлікіх тэкстаў, ён працаў і ў такім спэцыфічным жанры, як нэкралёт. Іншы раз ягоныя нэкралёгі зьяўляюцца, бадай, адзінмі крыніцамі ведаў пра тых ці іншых людзей. Так я высьвяляю факты з жыцця актыўніка Беларускага сацыялістичнага грамады пециярбурскага работніка Вінчука Тубіса, сябра Віленскага Беларускага рады селяніна Казімера Фалькевіча, праваслаўных съявтароў Міхала Галянкевіча і Міхала Пліса... У левых заходнебеларускіх газетах А.Луцкевіч быў ці не адзінмі рэдактарам і аўтарам, які памятаў пра «круглыя» даты і Купалы, і Коласа, жалобныя

даты Багдановіча і Цёткі... Яго можна было б называць шанавальнікам добрае памяці пра тых, хто адышоў. У гэтым кантэксце ўспрымаюцца і ягоныя нататкі з прычыны Дзядоў. Пісаныя ў разны час, гэтыя тэксты, асабліва другі, думаю, будуть цікавыя і нашым сучаснікам. Ня ведаю, хто прыйдзе на Дзяды да сымбалічнага магілі братоў Луцкевічаў на Розе. Ведаю, што паводле правілаў магіла ня можа лічыцца нават сымбалічнай, пакуль звяны пахавання чалавека не прывезлі хоць жменю зямлі. Хто прывяže зямлю з далёкага Аткарску і такім чынам ўшануе памяць чалавека, які ўшаноўваў памяць іншых?

Анатоль Сідарэвіч.

АНТОН ЛУЦКЕВІЧ

На Дзяды

Восень — журлівая пара замірання ўсіх благаў і добрых пажаданняў.

Пара, калі заміраючая прырода выйўляе так магутна сваю ўладу над душой свайго кволага сына — чалавека.

Замірае прырода, — і на пустых палёх лунае адно сум бязъмежны і журба. І ў тон ім звініца струны души чалавечай.

Зашчілі яркія, поўныя сонечнага бліску і сілы жывільнай песні жнів. Над эжтатай нівой плыўвіць такія знамёны, такія страшэнныя жаласьлівыя і хапаночыя за сріца тоны і слова восенскіх песен...

І якім ж далёкім і чужкім становіцца тады ўсе насыны буднія справы!

У такіх хвілінах душа шукае супачынку ад гора і бед жыццёўых у засьветных прасторах бяз конца, а слухмяная думка творчыя другі съвет — на той бок съмерші, насяляючы яго другімі, бесъцялеснымі істотамі.

Там, у тым іншым съвеце, жывуць душы нашых працдкаў, нашых «дзядоў». Да іх у дні восенскіх настроў, у дні адмогі духовасі і туті зварочаючыя мыслі народу. Улучнасць у, яднаныні зь імі знаходзіць душа супакой.

Вось чаму ўвосені народ наш спраўляе і съвіта «Дзядоў»: стомлены цяжкай працай за лета, захоплены сумам заміраючага жыцця падлёу, ён чарпав новую сілу, новую моц душы ў глыбокай веры ў несміротнасць істоты чалавека, у веры ў жыццё ўз гробам і ў неразрывнасць духовасі сувязі з нашымі наядожыкамі.

Задура — дзень «Дзядоў». Заўтра ўвесчары ў сялянскай хаце пры съвітле лучніка, сядро паважнага, урачыстага настрою сабранае сімейкі, гаспадар падніме першую чарку гарэліці і будзе кропля па кроплі ліца яе на зямлю, памінаючы імёны сваіх «дзядоў». Адвечная ахвяра памершым! А пасля па лыжакчи кожнае стравы паложаць у міску і за вокны начан пастаўці — для душачак родных, што роем над хатай злытуцца...

Памянем ж і мы нашых родных, дарагіх «дзядоў» духовых — сябраў тас сімейкі ідэалістай, што ў безузыннай рунай працы для Бацькаўшчыны, для вялікае ідэі адраджэння свайго народу кропля па кроплі пралілі сваю кроў сардечную і без пары паляглі ў магілы! Пабудзьмо зь імі гэты съвіты вечар думкамі нашымі і ў чыстасці і съвітасці родных нам душ пачарпайма сілу і гарг дзеля дзяліша службы съвітой і вялікай справе беларускай.

Друкуюцца паводле: *Наша Ніва*. 1920. 1 лістапада — дзе апублікавана упершыню над пэсёдзанімам А.Н.Навіна

У дзень памершых

2-га лістапада — паводле адвечнай традыцыі — Вільня ўрачыста спраўляла Дзень Задушы.

Мо навет залішне ўрачыста — урачыста «на-казённаму», залішне афіцыяльна: паходы на лічаных дэлегацыяў з аркестрамі і сцягамі на могілкі — зусі такія ж, як і тыя, што ў нейкія афіцыяльныя «съвіты» адбываюцца на Лукіскім пляцу з тымі ж аркестрамі, з тымі ж сцягамі, а тымі ж натоўпамі «цікавых». Холадам веевец ад усяго гэтага, — нечым штучным, робленым...

Гледзячы на той «кірмаш», які адбываецца ў Задушы Дзень на віленскай Розе, мімаволі зварачаецца думкай у даўнія, даваныны часы. Вялікай паважнай адзначалася тады адведваньне могілак у гэты дзень. Для моладзі гэты быў дзень асаблівай памяты: нягледзячы на забарону царскай ўлады, нягледзячы на паліцыйскія кардоны, моладзь ішла на магілы сваіх ідэйных павадыроў і там, слухаючы прамоваў аб даўно зышоўшых у магілы ідэйных барацьбітах, сама глыбака захоплівалася ідэй ахвярнае грамалізкай працы, ідэй служэння свайму народу. І з маладых грудзей вырываўся слова песьнія, слова гарачага пратэсту пронічужацца панавання...

Ціпер Дзень Задушы — гэта дэмантраваныя вызваленныя польскага народу, адбудовы Польскага дзяржавы. Зъмяніліся настроі, зъмяніўся і характар съвітканінія.

Стары настрой у гэты Дзень Памершых бачым над магіламі беларускіх дзеячоў, пахаваных на магілінку Роза. Бо толькі дlia нас слова й думкі памершых павадырую нашых маюць усыняк значынне запа-

вету ясьнейшае будучыні, за якую трэбашчэ доўга і ахвярна змагацца. Мы ўсьцяг ішчэ, думаючы аб мінўшым, місум з сумам съзвярджаць, што сучасніць наша — шэрша, бязрадасна: што толькі недзе «далёка ўперадзе агні»... Вось чаму з іншым настроем прыходзяць на Розу беларусы, чым іх сутрамадзяне палікі: вось чаму нам балюча б'есь у гэты дзень на іэрвах той «кірмаш», які адбываецца на Розе...

Ня дух трыномфу, а дух жалобы лунае над беларускімі магіламі і так добра тануенца з шэрым асеньнім днём, з тымі чорнымі, блізу зусім ужо аголенымі галінамі дру́з, што сумныя песьні шумам сваим напінаюцца з народных адносінаў да сваіх «дзядоў».

Калі тут, у Вільні, дзе ёсьць даволі многа беларускія інтэлігэнцыі, магілы беларускіх дзеячоў і барабціту за наш народ маюць апеку і дагляд, дык ні апекі, ні дагляду на маюць магілы тых, хто пахаваны па-за Вільні. Запраўды: што быў калі на магіле Цёткі, хто ведае, дзе магіла Алексі Гаруна, які выглядае месца вечнага супачынку Івана Луцкевіча? Дык вось: неабходна было бы наладзіць грамадскую акцыю дзяля апекі над магіламі памершых павадырую беларускага адраджэнскага руху, акцыю адведваньня іх — тут у краі, акцыю прывозу ў родную зямлю костак тых, хто ляжыць і нуздзіцца ў чужой зямлі.

Акцыя апекі над магіламі заслужаных беларусаў павінна абніць на толькі магілы тых, што сталіся агульнанациональнымі Съвітамі. Кожнае места, кожная вёска мае, напэўна, і сваі мясоўхі дзеячоў, заслужаных на грамадскую пашану, і іхнія магілы мусіць стаць ў дзень Памершых месцамі збораў і яднанія думкамі зь набожынкамі.

Ня будзем сяяняня разъвіаць падрабязнага праекту арганізаціі такое акцыі; на памінаем толькі нашаму грамадзкаму сумленню абавязак жывых у адносінах да памершых.

Максім Багдановіч, слаўны Пясьнія Чыстасі Красы, які творчасці сваіх узбагачаў душу Народу, расчыніў яму вочы на вілкую слу Хараства.

Недзе калі Лодзі ляжаць косьці Алексі Гаруна (пахаваны ў Кракаве. — А.С.), сасланага царскім урадам на вечнае жыццё ў далёкую Сібір, дзе і загубіў свае сілы маладыя, якія магчымасці служыць імі свайму Народу. Толькі к канцу жыцця вярнуўся на Бацькаўшчыну, скуль ізноў ліхая долі яго выгнала на чужынну...

Яны далёка ад нас, і ніхто ня прыйдзе на іхнія магілы ў Дзень Памершых, ніхто не пакладзе вязанкі красак, ніхто не запаціць съвечкі. Дык няхай ж ў памяць аб іх загарыща ў сэрцах нашых полымі та-ко-ж вялікае любові да Бацькаўшчыны і свайго Народу, якое гарэла ў сэрцах дзяячоў нам Нібожынкай, няхай наша праца для съвітасці ідэі, якой служылі яны, ад'яднае нас зь ім!

Вера ў магчымасць павароту душ памершых да жывых, якая ў Дзень Задушы так ярка выяўлена ў другіх грамадзянствах, мусіць быць асабліва крэпкая ў нас, беларусаў: бо ж чатыры разы ў год спраўляючы ў нас Дзяды, чатыры разы ў год адбываючы памінанье блізкіх нам нябожынкай. І вось, у сувязі з сёлетнім Днём Памершых, мы хочам падаць нашаму грамадзянству думку, беспасрэдна вынікаючу з народных адносінаў да сваіх «дзядоў».

Калі тут, у Вільні, дзе ёсьць даволі многа беларускія інтэлігэнцыі, магілы беларускіх дзеячоў і барабціту за наш народ маюць апеку і дагляд, дык ні апекі, ні дагляду на маюць магілы тых, хто пахаваны па-за Вільні. Запраўды: што быў калі на магіле Цёткі, хто ведае, дзе магіла Алексі Гаруна, які выглядае месца вечнага супачынку Івана Луцкевіча? Дык вось: неабходна было бы наладзіць грамадскую акцыю дзяля апекі над магіламі памершых павадырую беларускага адраджэнскага руху, акцыю адведваньня іх — тут у краі, акцыю прывозу ў родную зямлю костак тых, хто ляжыць і нуздзіцца ў чужой зямлі.

Акцыя апекі над магіламі заслужаных беларусаў павінна абніць на толькі магілы тых, што сталіся агульнанациональнымі Съвітамі. Кожнае места, кожная вёска мае, напэўна, і сваі мясоўхі дзеячоў, заслужаных на грамадскую пашану, і іхнія магілы мусіць стаць ў дзень Памершых месцамі збораў і яднанія думкамі зь набожынкамі.

Ня будзем сяяняня разъвіаць падрабязнага праекту арганізаціі такое акцыі; на памінаем толькі нашаму грамадзкаму сумленню абавязак жывых у адносінах да памершых.

Друкуюцца паводле: *Беларускі звон*. 1932. 5 лістапада — дзе апублікавана ўпершыню над кропітнім А.Н. Падэтэкстам даты: 2.XI.1932 г.

Падрыхтаваў да друку
Анатоль Сідарэвіч

Дарослая «Калыханка»

ІВАНІЧНІ ФОТОГРАФІЇ

16 год бяз даху над галавой існуе знакаміты гурт у Міханавічах. Ён съпявает найстарэйшыя песні Эўропы. Піша Тацяна Сынітко.

Выбачаныі рэкеіраў

Неяк на памежжы на аўтобус напалі рэкеіры. Праз некалькі сэкундай яны ўжо прасілі прабачэння... Реч у тым, што, агледзушыся, малайчыкі ўбачылі амаль адных дзядзяў і некалькі старых бабулек, з такіх, што сядзяць на печы ў вёсачы з трох хат да лушчуць семкі. Што там з думкі варухнуліся пад голенімі патыціямі, да канца няясна, але ж не ўзялі нават семак.

Гэта вярталіся з Кракава ў Міханавічы артысты фальклёрга гурту «Калыханка». Каб выклікаць добрых пачуцьці — дастаткова аднаго іхняня выгляду — а што ўжо казаць, камі засыпяваоць?

Многія песні вы пачуеце ўпершыно, але яны будучы падавацца знамёмы. Гэта загаворыць ажылымі архетыпамі генетычнай памяці. Нехта згадае, што колькі гадоў тому гурт съпявай разам з рок-зоркай Бутусавым, але гэта глядзіцца выпадковасцю. Вось камі б разам з «Трайцай», было бы куды лягічней. У тым ліку і тому, што некаторыя «калыханкаўцы» вучыліся ў Івана Кіручку на факультэце народнай творчасці ўніверсітэту культуры. І «Калыханка» — таксама зорка, нават цэлае сузор'е. Асаўліва добра

відаць гэта сузор'е зь неба суседзкага замежжа.

У адну толькі Польшу разоў піць запрашалі на фестывалі ды фальклёрыстычных канфэрэнцыяў. «Там зъбирающе энтузіясты фальклёру — моладзь, студэнты, — распавядае кіраўніца «Калыханкі» Ларыса Рыжкова. — Увечары — канцэрт фальклёрга народных творчысців, пасля рассоўваючаюць сярэднія дзяржавы, накрываючаюць «ручнікі-самабранкі» праста ў полі, на траве, і вакол кожнага «стала» ўтвараеца неяўлікі фэстываль.

Сладарыны Ларыса і людзі, згуртаваныя вакол яе, — вялікія энтузіясты адраджэння народнай творчасці, рэстаўратары беларускай душы. Яны знаходзяць паўзубытыя мэліёды, дастаюць іх са скаронак народнай памяці, удыхаюць новае жыццё.

З Ленінграду ў Беларусь

Пачалося ўсё ў 1980-я. Віціялінка Ларыса Рыжкова, скончышыўшы Акадэмію мастацтваў, зъехала вучыцца ў аспірантуру ў Ленінград. Там дэйцьвайна зразумела, што аўтэнтычная народная музыка — справа яе жыцця, пачу́шы ад старых людзей нешта абсалютна незнамое. Ларыса стала сэльзіці па вёсках, слухаць старэйшых жыхароў, занатоўваць народныя съпевы. Яна стварыла сем аўтэнтычных народных творчысців, калектываў у Кірыскім раёне Ленінградскай вобласці, зладзіла Кірыскі фальклёрга фэст, што з цягам часу стаў традыцыйным. Потым апінулася ў Міханавічах і стала шукаць аднадумца тут.

Шаснаццаць гадоў тому яна была маладой маці з гадавалі дачушкай, але гэта зусім не перашкодзіла Ларысе стварыць новы фальклёрны калектыв. Такім чынам, «Калыханка» сёлета дасягнула «пашартнага» ўзросту.

Фальклёрны холдынг

Цяпер пад «дахам» вялікага калектыва аўтэнтычнай некалькі гуртоў, у тым ліку і дзіячыя ансамблю «Кумок». За шаснаццаць год зміняліся піць пакаленінія артыстаў-зъяўлятараў. Сярэдні дзеяч — калі раней прымалі дзетак з 6—7 гадоў, ціпер змаймаваць вакалам з трох-чатырохгадовымі. «Самыя вялікія фанаты «Калыханкі» — малечы, — кажа Алені Гадалава, дырэкторка Дому фальклёру ў Міханавічах. — Нават камі німа рабіцца ўзросту, яны ўсё роўна бігуюць да спадарыні Ларысы».

Музыка стала для дзядзяў жыцьцёвым зацікаўленнем. А то, некалькі гэтая съпевная школа прафесійна, яскрава ілюструе наступныя выпадкі. Неяк у Інстытуце культуры студэнты дуўта разувчвалі народную песню са складанай мэліёдай. А сірод іх былі дзве дзяўчынкі з «Калыханкі», якія паслухалі і адразу ўсё правільна прасьпявалі, зъдзівіўшы выкладчыку.

Вікторыі Бельчанцы, адной з салістак «Калыханкі», заслужаная артыстка Беларусі Ніна Брачкоўская сказала: «У вас ужо ўнікальная пастаноўка голасу, я бяюся, че я сапсанаваць». Вікторыя николі не расстаецца зь песніяй. Нават нарадзіўшы дзіця, працягі-

вае съпеваць у «Калыханцы». Прывяла сюды і пляменыніцу Карыну. Цяпер думас прывесці і дачку, але няхай тая трохі падрасце.

«Здоб шы Здуб» ія першы

Некалі паблізу містечка стаяла вайсковая частыць. Ларыса і яе дзядучаты змаглі зацікаўці вайскоўцяў сваім ідэям — тая ахвотна хадзілі на рабэтычныя народныя танцы. Цяпер у канцэртным рэпертуары мужчыны амаль не прысутнічаюць. Затое стала больш песьні. З іх робіцца адмысловыя тэматичныя праграмы: то вясельныя народныя творы, то радзінныя, то купальскія — хвілін на сорак.

Адмыслова па гэтыя песні было зладжана некалькі экспазіцый у вёсцы Салігорскага і Віцебскага раёнаў. Жылі сірод старых людзей, слухалі съпевы, запісвалі слова, музыку, падпявалі бабулям. Калі потым калектыв чарговы раз запрашалі на фэст у замежжа, Ларыса з дзядучатымі ехалі ў вёску, «здымалі з песьні» сваіх аўтэнтычных артыстак і бралі іх з сабой. Нешта падобнае зрабілі на Эўрабачанні хлоцы з гурту «Здоб шы здуб».

Найстарэйшыя песні Эўропы

«Зъяўчайна моладзь глядзіцца на старых як на нешта адъялае, але толькі на наша, — дзеліцца на зіраннямі Ларыса. — Наши дзеці бачаць у гэтых людзях бядонны сьвет».

«На вёсцы разбураны лад жыцця, німа ўжо тых традыцый, — працягівае Ларыса. —

Мы ўнікальныя тым, што навучыліся ў старых пераймаць гэтыя традыцыі». Удзельнікі круглага стала па захаваныя культурнай спадчыны пра «Калыханку» так і сказаў: хутка будуць запісваць аўтэнтычныя матэрыялы ўсе.

За гэты час яны двойчы былі ў Кракаве на фэсце «Страчаныя танцы». Па ўсёй Эўропе жывуць гэтыя ж апантаныя зъяўляюцца, якія зъбираюць забытыя, нават з часу Сярэднявечча, старажытныя танцы самых розных народоў. Тое саме з песнямі. Аднойны «Калыханка» брала ўдзел на фестывалі «Найстарэйшыя песні Эўропы» ў Любліне. Выступіла ў Малдове, Німеччыне, Рәсей, некалькі разоў зъездзіла з канцэртамі па Украіне. «Вас, напэўна, на раздзіме проста на руках носіць!» — захапляліся ўкраінцы. Але на раздзіме ўсё як та праства.

Пажыць у Міханавічы

Ня так даўно ў міханавіцкім Доме фальклёру з'явілася новая дырэкторка — Алені Гадалава. Яна кажа, што паслялася ў вёсцы выпадкова, але лічыцца гэта знакам жёсу. Некалькі гадоў тому дзядучына вырашыла зъяўніць род дзейнасць, працавала ў банку, але гэта не прымусіла забыцца на любімую справу. Вярнулася. Пасля Інстытуту культуры яна пасыпала папрацавана вядомай «Гасцёўнай Галубкай», потым — прад'юсарам у тэлепраграме «Абію», апінулася разам з сям'ёй у Маскве. Вярнулася на раздзім. Пажыць у Міханавічы запрасілі сябры, потым былы старшыня калгасу дапамог з уласным жытлом, а старшыня сельсавету пазнаміла Алену з Ларысай Рыжковай. У асобе Алены «Калыханка» з'яўмела свайго прад'юсера.

«Перажываю зъяўсёды: як дзядучаты выступаюць? Але гэтыя перажываны на дамамагаючы духунаamu росту, а не псуцую інервовую систэму». Алені дамамагае «Калыханцы». Зладзіла рамонт у быльм будынку сельсавету, аддзяленіем пад Дом фальклёру: знайшла каманду дызайнераў па інтэр'еры, гатоўвым дамамагачы артыстам на адным энтузіязме. Вырашана, што будзе свой музей ручнікоў. Пакуль німа ўласнага прытулку, з памішканым дамамагачы Іна Яўрская, маладая дырэкторка міханавіцкага Моладзевага культурнага цэнтра.

«Дзеци бачаць: шаснаццаць гадоў без уласнай даху над галавой — гэта непрастыжна. Мы павінны надаваць беларускай музыцы прэстыж», — мяркую Алені.

«Калыханка» стала свайго роду візітоўкай раёну. 14—21 кастрычніка «Калыханка» пабываала ў Сэрбіі разам з дэлегацыяй Менскага раіўніканкаму. Пакуль кіраўнікі прадпрыемстваў усталёўвалі бізнес-кантакты, гурт з посыхамі выступіў на міжнародным фестывалі. Каб жа яшчэ актыўнаваць канцэртавую дзейнасць на Беларусі...

АЛЯКСАНДАР АПОН

ДЗЕЮЧЫЯ АСОБЫ

Антон Сяргеевіч — ака-
дэмік.Сева — малады чалавек, гадоў пад-
корак.Іван Іванавіч — ідзялігічны
работнік пры райвэртыкалі, кароценькі
з пузантам.Цётка Гэля — у бруднай сукен-
цы і галёшах на босую ногу, вельмі
спраўная.

*Пакінуты гаспадарамі сялянскі
падворак. З аднаго боку старая ўз्लезлая
ў замлю хата, з другога — гарослы лопухамі,
напаўразбураны калодзеж.*

I

Антон Сяргеевіч і Сева.

Спачатку стаць цяля калодзежу, па калені
ў лопухах, потым патроху адъехаць убок.Сева. От, Антон Сяргеевіч, што вы
галаву сабе дурыше, як прыедуць, то тай так
прыйедуць, а як не, то і так не. Дыў дзе там
у Амэрыках яны такія лопухі бачылі?!Антон Сяргеевіч. А што,
Сева, мешаць, як ж там быў, дык паве-
рышы, дзе ні хадзіў, ні на адзін не натрапіў!Сева. Ну, я дзіва, што не натрапілі,
бо не растуць там лопухі, ня могуць ды-
хаць іхнім гнілым паветрам! І вось жа,
Антон Сяргеевіч, ім гэта ўсё на трэба, ўсё
роўна — вада там ці лопухі, яны ж, акрамя
свае навукі, кубак кавы перакуціць, аку-
ляры на нос, кампютар да сеткі, і сядзіць
так увесу дзень, што за вушы не адзягнеш,
а вы самі казалі, тут хораша, дыхаеща
лёгка, паветра.Антон Сяргеевіч. Ну так,
Сева, так, гэта вядома, але ўсё роўна, им
ж і спаць на нечым троба, і вічэрэць там
калі-нікалі.Сева. А яўко гаварыў — з генэрала-
лам. У яго нават у два ярусы ложкі ёсьць,
жалезныя, казаў, колькі хочаце, столькі
бярыше, і матрацаў, казаў, таксама ад-
валіць падушкамі. А вічэрэць — так
кухню зладкуем, цётка туц якую нойменем,
нічога, дорага на возьме, бульбы з бура-
камі хопіць, хай сяч сабе ў кацёл.Антон Сяргеевіч. А жонкі
іхнія?Сева. Ну, таксама была размова,
уладкуем і іх, лямпу там дзе-небудзь да
слупа засцвіцем, і хай скачуць сабе, ногі
выкручаюць, во — заадно і лопуху пато-
пчуць; ну, калі-нікалі ў горад вывезем,
паночам там адвараць ці што, як гроши на
блэні знойдзем. Але... (нанізіўши голас
і агнянуўшыся) вам па сакрэце, генэрал
падказаў, тая яніз галава, роту якую ці
дзіве салдат сюды кінем. Яны ж, жонкі
іхнія, курвы, якіх сніvet на бачыў, во хай з
салдатамі па кустах і качаюцца.Антон Сяргеевіч. Што ты
кажаш! (Съмлечца). Не, праўда?!Сева. Так, я правіраў, меў з сей-той
справы.Антон Сяргеевіч. Што ж,
разумна.

II

Тыяжіван Іванавіч.

Іван Іванавіч (моцна засоты-
са). Па-па-падлічы... Да-да-дакладаць?Антон Сяргеевіч. А, ты, ну
давай, дакладай.Іван Іванавіч. Ёсьць... За-за-
раз... Фу... Вось, на руці запісаў (глазіць
на руку). Так, дзе яно... ага... усяго з пай-
сотні.Антон Сяргеевіч. З пай-
сотні?Іван Іванавіч. Так точна, але
гэта як не лічыць тых, што за возерам.Антон Сяргеевіч. За возе-
ром! І колькі з возерам?Іван Іванавіч. З вуліцу якую,
дакладна ні ведаю, не дабег, далёка, быў
кінуўся па беразе — дзе там!

Сева. А ты б, Іван Іванавіч, на-

Сыліконавая канава

Андрэй Пінкевич

прасткі — уплаў.

Іван Іванавіч (уздыхнуўшы).
Ня ўмюю я, патану, але як трэба... трэба...
Я... я...Антон Сяргеевіч. Не, ня трэ-
ба. Так кажаш, з паўсотні?Іван Іванавіч. Ну, гэта бяз
тых, што за возерам, а калі лесу...

Сева. Яшчэ калі лесу?

Іван Іванавіч. ...А калі лесу
так хмызняком парасылі, што, далёбог, не
празлезі!Антон Сяргеевіч. Ну, ўсё
роўна, з паўсотні дык з паўсотні.Іван Іванавіч. Але ў некаторых
яшчэ шавеліца.Антон Сяргеевіч. Хто шаве-
ліца?Іван Іванавіч. Ну, гэта — да-
жываюць, але такія старыя, што далей
ніяма куды, ледзь рыпяць, зараз зъедуть.Антон Сяргеевіч (не разуме-
ючы). Ледзь рыпяць і зараз, кажаш, зъе-
дуть? Куды зъедуть? Ка?Іван Іванавіч. Праз год там ці
два, болей ім на вытрымаць. Я ўзяў тут
даведку, дык на тым тыдні аднаго ўжо
зъvezvili i yashchэ чакаюць, за ста год мае.Антон Сяргеевіч. А, вось
што! Гэта добра, што чакаюць. Сева, як ты
мяркуеш, хопіць нам з паўсотні гэтаў ці не?Сева. Ахто яго ведае, каб гэтых, каго
чакаюць, падагнаць, дык, напануна хапіць!Іван Іванавіч. Дык мы, як
тээдзь, падгонім, чаго там чыкацца.Сева. І як жа ты іх, Іван Іванавіч,
падагніць збіраёцца?

Іван Іванавіч. Ну, ня ведаю —

зашь, ёсьць рэзэрвы.

Антон Сяргеевіч. Не, нічога
покуль не абрываць і ня рэзаць. А ты, Іван
Іванавіч, вось што — давай, дуй да школы
і зірні там шырэйно на даўжыню, пад-
досьледную вытворчасць зладкуем, і на
пошту кінь вока, ўсё роўна яна тут не да
патрэбы.Іван Іванавіч. Ага, добра, але
ў мене эмтра ніяма.Антон Сяргеевіч. А ты кро-
камі, нічога. Толькі вось што: ты за двае
свае адзін чалавечы крок заляйвай.

Сева. І запішы, ні ведаю там дзе.

Іван Іванавіч (цягне руку).
Яшчэ месца засталося. Дазвольце ліцеп'?Антон Сяргеевіч. Ляці,
ляці.

Іван Іванавіч. Ёсьць! (Ляціць.)

III

Антон Сяргеевіч і Сева.

Антон Сяргеевіч. Вось так,
Сева, такую справу пачынаем, што нават
страх бярэ! Ну, а ты на хочаш на навуку
кінуща, я б і сам, але стары ўжо, браце, а
ў цябе ўсё наперадзе, глядзіш, і Нобэл-
скую адрэвеш.Сева (зводзіўлена). Што вы, Антон
Сяргеевіч, які зь мяне навуковец, хіба я гэ-
тому вучыўся!Антон Сяргеевіч (усъміхаю-
чыся). Ведаю. Сева ведаю — як успомни,
як ты на трэцім курсе адну траціну зъ-
дзвівом злажваў...Сева. Бо не мая гэта справа — нешта
там злажваць. Во, сюды іх уладкуем і ня-
хай... а я ўжо прасачу, калі-некалі па-
д'еду, каб я мас быць злажылі.

IV

Тыяжіцётка Гэля (з вядром у руцэ).

Цётка Гэля. Чаго вам?

Сева. Спытаць тут у вас хочам.

Цётка Гэля (спітаць вядро на
замлю). Ну, спытайце.

Сева. А як вас?

Цётка Гэля. Гэля!

Сева. Гэля? Не, цётка Гэля! Вельмі
прыемна. А я Сева. Дык вось што за спра-
ва — мы тут навукоўцаў хочам у вашу
веську закватараваць, у хаты, што кінуща,
і каго-небудзь гатаваць ім вічры шукаем.
Так знойдзем ці не? Ну вядома, на праста
так, а за гроши.Цётка Гэля. А, за гроши знайдзе-
це! У нас, у калгасе, грошай як з год дзесяць
ніхто із бачыў, а толькі пэнсіянеры, які.Сева. Што вы кажаце?! Ну а вы, на-
прыклад, змаглі б?Цётка Гэля. І я, сыноч, чаму ж,
за гроши, не? Вось зараз, толькі паразя-
там дам (ківае галавой некую ўбок), яны
іх міне ў летніку стацьць, і калі ласка, вам
што-небудзь намішаю.Сева. Не, дзякую, нам ня трэба, мы
ужо перакусілі.Цётка Гэля. А ну, шкада, а то б
я зараз.Сева. Не, не, ідзіце ўжо, гэта мы
так, спыталі толькі, але як што, на вас бу-
дзем разльчіваць.Цётка Гэля. Ага, ага, на мяне,
сыноч, на мяне. (Бярэ вядро і адъехаіць.)

V

Антон Сяргеевіч і Сева.

Сева. Во, спраўная старая, а я жам
казаў!

VI

Тыяжіван Іванавіч.

Іван Іванавіч. Па-па-паме-
рай. Дакладаць?Антон Сяргеевіч (выцягну-
ўши руку, чытае). Сто дванаццаць пінь на
трэціцаць шэсць з паловай.

Антон Сяргеевіч. Ага, гэта

школа.

Іван Іванавіч. Але на ёй даху
ніяма!Антон Сяргеевіч. Як ніяма?
Куды ён дзеўся?! Мы ж пражджаджалі — як
быцькам быў, га, Сева?

Сева. Быў!

Іван Іванавіч. Ня ведаю. І вое-
кан таксама!Антон Сяргеевіч. І вонкы
былі!Іван Іванавіч. Ага, і падлогі
з дзяўзярмым, ніводнай дошкі!Антон Сяргеевіч. О, а по-
шта?Іван Іванавіч (развевіўши
рукі). Зусім! Ніяма! Зыніка!Сева. А была, я ж шыльду на сця-
не бачыў!Іван Іванавіч. Ні шыльды, ні
сценаць, нічога, адныя камяні!

VII

Тыяжіцётка Гэля.

(з пышнай «Почтой», якую тримае абедзівым
рукамі, выходзіць з аднаго боку і, не затрымліва-
ючыся, ідзе на другі). Да Севы.Цётка Гэля. Так ты, сынок, не за-
будзь, як што, на мяне, на мяне
разльчівай. (Зынікае.)
Доўгая ніяма паўза.

Той, хто чакае ветру

КАСТРЫЧНІЦКАЯ
ПРАПОРЦЫА

Восеньская гра-
фіці:
хвойты – fifty
чырвоны – fifty.
Лісыя кан-
фэці:
Thirty,
thirty.
thirty...

УСЕВАЛАД СЪЦЕБУРАКА

той, хто чакае дажджу,
не пакрыўдзіц яго парасонам,
не скаваецца ў хату як далей,
у пераход ці засцаны пад'езд.

той, хто чакае сонца,
не начапіц на нос акуляраў,
не абмахніца брыдкім крамам,
і ў саларый на ступіці нагой.

той, хто чакае ночы,
не уключыць сувята ў пакоі,
не прыпыніцца пад ліхтарній,
ці ў міценьні рэкламнай лухты.

той, хто чакае ветру,
да яго ніколі ня сходзіць,

не зьняволіць яго у ветразь
і у млын, як каня, не ўпражзи.

той, хто чакае свой час,
не спытае: «какі ўжо нарэшце?»
не адкажа, што дуўга зьбіраца
і няма дзе пакінуць ключы.

Я зъбагу, далібог, як найдалей,
нічма лягі з разбегу ў траву.
Стану цененъкай радыёхвалій
і далей ад этэру зъбагу.

Закручуся, як вожык, у лісце
і праслю ў кубле да вясны.
Пўні, гэта найлепшае віёйце.
Вось цікава, ці сыніць вожык сны...

Неба любіць ваду, бо бачыць у ёй сваё адлюстраванье.
Вада любіць неба, бо гладзіць на яго, як на сібе.
Зямля любіць дождж, бо пасыпвае ў кроплі, што падае, паглядзець на свой адбітак.
Кропля любіць чалавече вока, бо думае, што эта маленъкае неба.
І мала памыляецца, бо вока таксама нараджае кроплю

этая пекла ў тры хоўтая колы.

Я зъбагу, далібог, як найдалей,
нічма лягі з разбегу ў траву.
Стану цененъкай радыёхвалій
і далей ад этэру зъбагу.

Закручуся, як вожык, у лісце
і праслю ў кубле да вясны.
Пўні, гэта найлепшае віёйце.
Вось цікава, ці сыніць вожык сны...

— съязу.

Знакі прыпынку

УЛАДЗІМЕР
НЯКЛЯЕУ

На вакзале з грузінам выпадкова пазнаё-
міўся — прыехаў з Масквы ў Хэльсынкі сыр
купляць. 600 тон для пачатку. На фірме
«Valio» иму сказали: «У нас прадстаўніцтва ў
Маскве — праз яго і купіліць».

Ён ашаломлены. «Слухай, дурдом! Я ім
наўпёрт жывыя гроши прыданую, а яны
мніне сплаўляюць!.. Кажуць: мы не парушаем
дамоўленасць! Якія дамоўленасць, калі жы-
вия гроши?..»

З тагоўка гара пайшлі ў рэстаран. Афіцыянт
гарэлку кіліпкамі стаў насіць. Трыццаць гра-
му на кіліпку за пять зёра. Пляшка абышла-

ся, як билет да Масквы.

З япчэ большага гора грузін захацеў стан-
даваць лезгінку. Аркестар — пяяніст, контра-
басіст і ўдарнік... Яны не зразумелі нават,
чаго ён хоча.

Варнуліся на вакзал, выспілі ў бары піва.
Грузін, які яні супакойваў яго, расстройваўся
рэзчэнт: «Слухай, ніхай сыр не захацел пра-
даць... Але не сыграць лезгінку?..»

Ён быў жывейшы за свае жывыя гроши...
І раптам падумалася: колькі ж разоў слухаў я
рэстаранную, заказаную аркестру, лезгінку? Сто,
дзвесіце, трыста?.. Па ўсіх рэстаранах
ад Берасці да Хабараўску. А хто-небудзь,

дзе-небудзь, калі-небудзь ліяноніху заказаў?..
Наўрад ці. Я ня чую.

Ідзём са Стасем у кнігарню, каб купіць яму
якую-небудзь фінскую кнігу — ён ужо чытае
трохі па-фінску, але толькі тое, што цікава. У
кнігарні на стылде новых выдаінняў стаіць
сэрыйны томік Агаты Крысты з невядомай
мне называй: «Нікому не ўдалося ўратавацца».
Бяром, каб паглядзець, а гэта «Дзесяць му-
рычынкаў». Гаспадар кнігарні тлумачыць, што
называе перакладзена ў адпаведнасці з за-
конам супроч расавай дыскрымінацыяй. «Ра-
ней у нас, — кажа, — цукеркі былі, якія назы-
валіся «Гацалунак нэгра», піпер яны праста
«Гацалунак».

Я пыталаюся:

— А чаму раман «Майстар і Маргарыта»
Міхaila Булгакава стаў раманам «Сатана зья-
віўся ў Маскве?» Гаспадар съязніца, ён з гу-
марам: «Расейцаў закон супроч дыскрыміна-
цыі не датычыць».

Восень 2004 году... Пад канец фінскага
жыцця праехаў на пачатку верасеня юсу
Фінляндію з поўдня на поўнач — праз Там-

АДАМ
ГЛЁБУС

Сучаснікі

Севярынец і беларушчына

Малаадафронтавец Павал Севярынец выдаў і прэзентаваў кнігу «Нацыянальная ідэя. Фэнамэналёгія Беларусі». Кніга пакідае супірочныя ўражанні, бо ў яе рэзгасцікыя пануе над прэзігтываю: Севярынец бадзёра спрабуе падсумаваць дасягнены беларусаў у мінульку і амаль не канструюе будучыні Беларусі, а калі і робіць спробы зазірнуць наперад, дык акрамя працы малапрынавіных і ўсім вядомых карпін мінущыні нічога не вымыліваеца. Асноўная памылка Севярынца, як і ягоных палітычных паятроднікаў — Вячоркі, Пазыняка ды Статкевіча, палягае ў тым, што блытаеца мінулае з будучым, замест сучасніца паказаеца гісторыя, замест рэальнасці прапаноўвае тэатрнае дзеянніе. Замест таго каб мітинг-шоў ператварыць у жыццё, яны жыццё падаць, як то шоў. Замест ператварэння кнігі ў рэальнасць Севярынец рэальнасьць спрабуе загнаць у форму кнігі — атрымліваеца мёртвая кніга пра мёртвые звязы. І не выпадкова ў Паўлавай кнізе з'явілася фактычна памылка. Ён піша, што п'есы на Дзяды ў 1988 годзе зладзіў Пазыняк. Севярынец памыліўся. Завёку на п'есы падало Танкаўства маладых літаратаў «Тут'гыши» за подпіс Сыса. Бляждака ды іншых. Гэта было першае і адзіннае п'есы ў найноўшай гісторыі Беларусі, якое мела калісальная геапалітычнае вынікі са становчымі розультатамі: доканструктура СССР, прыманыне і паступовася замоўшыя дэмакратычных каштоўнасцяў на постсавецкай прасторы і новыя дзяржаўнасці. Астатнія мітынгі і п'есы ў Беларусі мелі тэатральны ёфект. Акрамя тэлекарнікаў і розгасці ў мэдыйнай прасторы яны нічога не далі і не дадалі да беларускай ідэі, бо, паўтаруся, арганізаторы ператваралі жыццё ў тэатар, а не тэатар у жыццё, з жыцьвога яны рабілі мётваў. Перакананы, Статкевіч і Пазыняк, Севярынец і Вячорка нават не ўсведамлялі шучтнасці ўласнай дзеяннасці, але беларускаму палітычнаму жыццю ад гэтай п'есы ўзнікі і наўнасці нікак палёткі не было, дык ціпер няма.

пэрэ, Юзвскіоль, Оўлу, Раваніемі, Мунія, Кілпісъярві — да Тромсё ў Нарвегіі. Самае нечаканае ў дарозе — залёная далина ў гарах уздоўж нарвэскіх філераў Ледавітага акіяну. Пасля пустой тундры Ляпландыі перакочаваш з Кілпісъярві перавал — і раптам такое... Палі, гароды, выганды — толькі што вінаград на расце. Вось табе і поўнач... Хоць і павя-
вае ўжо сіберам — і п'ясночная нач на пады-
ходзе.

Нарвэгія — адзінна краіна ў сёньняшнім съевеце, якая ня мае замежнага доўту. Калі б толькі наяўнайя гроши, якія там ёсць, падзяліць на ўсіх нарвэжцаў з дзеяні ўкінча-
на, дык на кожнага б выйшла па сем мільё-
най ёўра.

Краіна на проста выглядае багата — яна
багата жыве. Күфаль піва ў Тромсё каштуе
амаль столькі ж, сколькі ў Хэльсынкі пай-
ліць гародкі. У барах ня надта пасядзіш...
Таму сеў я на беразе Ледавітага акіяну і — ад
тама чаго вышыць — стаў капаць на берагавай лініі ўмку. Далані на try ў шырыню і даўжы-
нине. Віканаўці пайнойо, а ўмку запіла вада.

Нібыта нічога не сталася... Калі не лічы-
шы, што павіялічыў я паверхні Палёнчага
Ледавітага акіяну. Далані на try ў даўжыню
і ў шырыню...

СТЫЛЬ ЖЫЦЦЯ

ААНаўскія прысмакі

У Менску адсвятковалі 60-годзьдзе ААН.

60 год таму, у 1945 г., ратыфікальны атрымент Арганізацыі АБ'яднаных Нацый. З гэтай нагоды 24 кастрычніка менская Філармонія сабрала палітычны і культурны бамонд столицы.

Нараджаныца запрашэння ў пільна адсочвалі гарныя хлопцы, апранутыя ў падрадныя шынляті, а пляцоўка перад увахом

дам была шчыльна застаўлена машынамі з дыпламатычнымі нумарамі. На адкрыцці канцэрту з прывітальнімі словамі выступілі прадстаўніца ААН у Беларусі Джыхан Султанаглу і віцэ-прем'ер Андрэй Кабякоў. Пераклад першай зачытаваўся на ўзорнай беларускай мове, другі на паперы прамаўляў на чысьцоткай расейскай.

Мэта ААН — змаганне за мір ва ўсім сусвете. Пра гэта нагадвала вялізная белая птушка, што ў паўзах між выступамі луна-

ла на экране ў глядзельнай залі. Хоць часам ААН напракаюць за празьмерную мяккасць і бесканфліктнасць — абы не было вайны. Вось і рэзальтоўца верасеньёўскай юбілейнай сэсіі ўтрымлівае прапанову Беларусі пра прызнаныне разнастайнасці шляху прагрэсіўнага разьвіцця, у тым ліку свабоднага вызначэння народа палітычнага статусу. Эх, ка гэта сапрауды вызначаў народ, а на той, хто кіруе ад яго імя...

Арганізатары права на разнастайнасць інтэрпретавалі своеасаблівасць: два вядучыя (жанчына і мужчына) па чарзе прамаўлялі часткі сказу. Гэта даволі пашыраны прымрэз розных шоў, калі б не адно «але». Сакавіты, чыста беларускі

пачатак сказу вядоўцы-мужчыны ў выдатным уласабленні Аляксандра Памідорава з імпэтам падхоплівалі яго калега на расейскай, працяг жа фразы зноў гучалі па-беларуску.

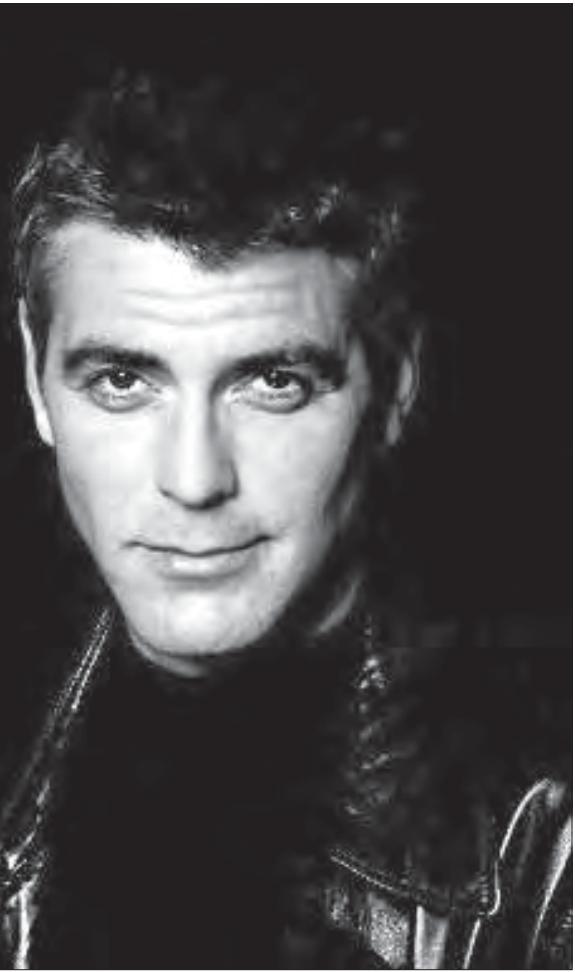
Стараныні кансэртных майстроў з'яўляліся ў кучу ўзынёслыя мэлёды балетнага аркестру, цыганскі матывы баяністкі, беларуская музыка «Крамы», расейска-беларускі Зымір Вайшюшкевіч, джаз «Стокс» і касмапалітычны «Новы Русалім».

Ну і як пішуць у такіх выпадках беларускія газеты за мяжой, пасыя кансэрту ганаровых гасцей чакала смачная пачоцтка.

Арцём Ляві

Новы ідэал мужчыны — юбэрсэксуал

Ва ўяўленні аб ідэале сучаснага мужчыны адбыліся істотныя змены — месца жанчынападобных мэтрасэксуалаў занялі мужчыны юбэрсэксуалы. Гэты тэрмін прыдумалі аўтары кнігі «Будучыня мужчыны», піша «Гардыян».

Паводле слоў аднаго з аўтараў гэтай манаграфіі, віце-прызывдзэнта кампаніі JWT Мар'яна Зальцмана, «юбэрсэксуалы ў сабе, яны мужчыны і стыльныя, яны настроены на якасць ва ўсіх сферах жыцця». Згодна з кнігай, для юбэрсэксуалаў характэрны традыцыйныя якасці «сапраўднага мужчыны» — любоў да добраў віна, цыгароў, энэргічная гетэрсэксуальная якасць. У адрозненіе ад мэтрасэксуалаў, захопленых уласнымі іміджамі, юбэрсэксуалы надаюць шмат увагі палітыцы і навакольнаму жыццю. Мэтрасэксуалы лічач жанчын найлепшымі сябрамі. Юбэрсэксуалы паважаюць іх какаю-ць, аднак дружку лічач за лепшыя заводцы з прадстаўнікамі сваёго полу. На журнальнім століку мэтрасэксуалаў ляжаць часопісы «Вог» і «Касмаполітэн», а юбэрсэксуалаў — «Эконаміст» і «Нью-ёркер» (у выпадку Беларусі, выходціц, «Белорусы і рыноч» і «Наша Ніва»). Аўтары кнігі знайшли прыклады юбэрсэксуалаў сярод знакамітасцяў. Гэта Джордж Клуні, Доналд Трамп, Пірс Броснан і Біл Клінтан. Самым яскравым юбэрсэксуалам кніга «Будучыня мужчыны» называе Бона — фронтмана «Ю-Ту» і адначасова дабрачынцу. Знакамітая мэтрасэксуалы Джуд Лоу і Дэвид Бэкхэм ціпер больш на модныя. У той жа час аўтары кнігі падкрэсліваюць, што адраджэнне традыцыйных мужчынскіх каштоўнасцяў не азначае вяртаньня да моды на «кругіх пацаноў», што гавораць матам, не праяўляюць павагі да жанчын і саромеюцца любой праўны пачуццяў.

СПОРТ СЪЦІСЛА

«Шахтар» — датэрміновы чэмпіён

У мінулую суботу салігорскі «Шахтар» за два туры да фінішу заваяваў залаты мэдалі чэмпіоната Беларусі па футболе. 22 кастрычнічыка гарнікі ўпэўнена перамаглі на сваім полі юдзінскі «Тарпеда» — 4:0. Ціпер галоўной інтыгры нацыянальнага першынства палягает ў тым, хто заваяве ѿсьмічную залатую медаль і, адпаведна, пупеўкі ў Кубак УЭФА і Кубак Інграпта.

На прызыўныя месцы прэтэндуюць ажно шэсць каманд — «Дынама» (Менск), «Тарпеда»

(Орша), МТЗ-РППА (Менск), БАТЭ (Барысаў), «Дыніпро» (Магілёў), «Гомель».

Сёс-таксама праісніча ў найбліжэйшую нядзельлю (30 кастрычнічыка), калі на сталічным стадыёне «Дынама» труту згуляюць менскія «Дынама» і «Шахтар». Кіраўніцтва галоўнай арэны краіны зрабіла ўваход на стадыён бясплатным, дыў сінонімікі абязцялі ў гэты дзень нагоду. Пачатак матчу а 14-й.

Кітайскі мур

Ну Кубку съвету на настольным тэнісе, што праішоў на мінулым тыдні ў ёлэйтскім Льску,

Уладзімер Самосонаў заняў чацвёртае месца. У турніры брали ўдзел 16 наймацнейшых тэнісісташаў съвету, большасць, па традыцыі, прадстаўнікі Азіі. Нягледзічна на падтрымку трывубн — Уладзімер гуляе таксама за большайкі «Шарлеруа», — у паўфінале беларус праіграў кітайцу Ван Хао, а ў матчы за трохі месца — ва ўпартай барацьбе ягонаму сухічынікі, аднаму з самых тытулаваных тэнісісташаў съвету Ма Лінго ўшасць сэтах. Нагадаем, што Самосонаў двойны перамагаў у Кубку съвету — у 1999 і 2001 гадах.

Холіфілд вяртаецца

Пацвярджаючыя чуткі пра тое, што былы чатырохразовы чэмпіён съвету ў супэррэйкізаве Эвандэр Холіфілд, якому Майк Тайсан неяк адкусіў вуха, прадоўжыць свою кар'еру ў Эўропе — Атлетычна камісія штату Нью-Ёрк адхіліла яго ад выступу на прафесійным рынку ў ЗША. Холіфілду пропанавалі 17 сінекія выступіць на турніры ў Нямеччыне.

Раманаў шукае трэнэра

Літоўскі бізнесмен Уладзімер Раманаў, уласнік футбольнага

холдингу, што яднае клубы «Хартс» (Эльнбург), «Каўнас» і МТЗ-РППА (Менск), шукае новага галоўнага трэнэра для шатляндскага клубу. На пост галоўнага трэнэра «Хартс» — Раманаў на дні выкупу чарговую порцію акыйні эльнбургскага клубу — разглядае некалькі кандыдатур, сярод іх такія знаныя футбольныя спэцыялісты як сэр Бобі Робсан італьянец Невіё Скала. Апошні таксама разглядае ў сябе ў якасці «коўча» нацыянальнай зборнай Беларусі. У будучы трэнэрскі штаб

эльнбургцаў ужо ўвайшоў Вальдас Іванаўскас — экспаўбадаронка віленскага «Жальгірісу» і «Гамбургу». Ён будзе працаўваць памочнікам галоўнага трэнэра. Пасыль 11 турый «Хартс» у чэмпійнасце Шатляндіі займае першое месца, апярэджаючы асноўнага канкуранта «Сэлтык» (Глазга) на тры пункты. Леташні чэмпіён «Глазга Рэйнджарс» мае 20 балаў. Выдатна было б, каб эльнбургцы перарвалі гегемонію клубаў з Глазга.

AP, belta.by, sport-express.ru

ІНФАРМАТАР

ТУРНІРЫ, ТЭНДЭНЦЫІ, ТВОРЧАСЬЦЬ

Зоркавы час маладых знаўцаў шахаў і матай ў Беларусь прыпаў у 2003 год — Сяргей Азараў стаў віц-чэмпіёнам сьвету да 20 гадоў. Сяргей Жыгалка — чэмпіёнам сьвету ў Эўропе да 14 гадоў. Сёлета новая генерацыя айчынных шахматистаў выступіла «на Эўропе» з меншым посыпкам — мэдалью з Чарнагоры не прывёз ніхто. 10-гадовая Наста Зязюлькіна апынулася на пачасным 5-м месцы, сёная падаўка Наташа Кусінкоўская была 7-й. Прысутныя дзвіліся з таго, што гэтая вучаніца бабруйскага трэнера Віктара Заўгароднягі ўмее захобаць спакой у любых пазыцыях. Крыху расчаравалі старэйшыя хлопцы і дзяўчыты. Некаторыя з іх загрузылі ў ніжнія частцы турнірнай табіцы, што з беларусамі наауглі здараеца рэдка. Нованарадальная зорка з Баранавіч, 11-гадовы Давід Хачыкін, узяў 4-5 ачкі з дзесяці — што праўда, змагаючыся ў групе да 14 год.

Сярод «даросных» спаборніцтваў апошніяга часу важнае месца займаюць беларуска-расейскі кубак у менскім СДЮШАР-11, бліскуча выйгрыш Юргенем Ціханавым, клубны чэмпіянат Эўропы ў гатыканскім курортным мястечку Сан-Вінсентэ, на якім знакамітая «Віяснянка» ў складзе Сяргея Азараўа, Андрэя і Сяргея Жыгалак, Яўгена Мачалава, Міхаіла Гінзбурга і Ўладзімера

Куцанкова заняла 17 месца з 48-мі. Усё-такі яно даволі сціп-лае ў парадынны злеташній «дзясяткі».

Увесень віц-чэмпіён Беларусі Юры Ціханаў заявяў апошні гросмайстарскі бал, чэмпіён Менску Мікола Аліўдзін заргавы раз выканаў майстарскую норму. Аднак правілы, паводле якіх зацвярджаюцца міжнародныя звязны, прадугледжваюць наяўнасць пэўнага рэйтынгу: сп. Ціханаў яго мае, сп. Аліўдзін — пакуль не. На клобукім чэмпіянаце крокі да новага статусу зрабілі і браты Жыгалкі, і аматар белцкай Куцанковай. Усё большія беларускіх гульцоў назапашаюць балы майстэрскі ды гросмайстэрскі. Тэндэнцыя на можа на цепычы — абы колкісць перарастала ў якасць.

Партыю «віяснянкаўца» спіцяцьлі для «НН» адкаментаваў міжнародны майстар Вічаслаў Чакураў зь Мінскім.

А.Жыгалка — Дж.Торнтан. Італія, 2005.

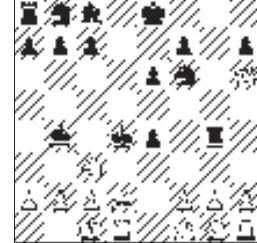
1. e4 e6 2. d4 d5 3. Kc3 Cb4 4. e5 c5 5. a3 Ce3+ 6. bc Ke7 7. Fg4 O-O 8. Cd3 Kg6?! 9. h4 f5 10. Fg3 Fc7 11. h5 Kh8 (пасціўна; заслугоўала ўвагі 11...Ke7 12. Cd2 f4 13. Fh2 з невялікай перавагай у белых) 12. Ch6 Ke6 (або 12...cd 13.cd Fc3+ 14.Krc2 Tf7 15.Kf3 b6 16.The1 — у белых лепш) 13. Kf3 c4 14. Ce2 b5 15. Cd2 a5 16. Ff4 Tb8 17. g4 fg 18. Fg4 Ff7 19. Tg1 Tb7 20. Ch6 Te8 21. Tb1 (можна і 21. Cg7 Ff7 22. Fh3 Kg6 23. hg 24. Kh4 Fh7 25. Tg6+ Tg7 26. Fg3 Tee7 27. Kpd2, і атака белых павінна вырашыць партыю) 21...Tee7 (магнітам, трэба было шукаць шанцы на парадунак у варыянты 21...Ff8 22. Tb5! Tee7 23. Tc5, ход і тут чорных нясладка) 22. Cg7! Fg7 23. Ff4 (добра і 23. Fh3 Kg6 24. Kh4) 23...Kg6 24. hg hg 25. Kh4 Tf7 26. Ff3 Ke7 27. Kg6! (пункт g6 затрапчаў па шахах) 27...Fg6 28. Tg6+ Kg6 29. Fg5 Kph7 30. Kpd2 1-0.

ВР

Як бы вы згляялі?

У.Кавалёў — А.Гіры. Герцэ-Нові, 2005. Чэмпінат Эўропы U-12.

Ход чорных. Ці можна прагнаць фэрэзі ходам 1...Cf8?

Бірса Бінтаяпя.

Фірб + Kpg8, 3. Ch6+ Ya7xf8

Arana: Buzunar, He, Tigran, 2.

ВАРТА БАЧЫЦЬ

Пятніца, 28 кастрычніка

БТ, 22.00

«Бесьсъміяротныя: вайна сусъветаў».

Францыя—Італія—
Вялікабрытанія, 2004, рэж. Энкі Білал.

Фантастыка, тэхнамоўка.

Над Мангеттанам лунае эгіпецкая піраміда, карпарацыя «Эўтэніка» крадзе людзей, у горадзе пануе забойца, а жанчыну з блакітнімі валасамі чакае сустэречна з бесьсъміяротным Горам.

Нестандартная фантастыка ад Э.Білала, створаная паводле ягоных коміксів. Кампютарная графіка, дэкарацыі будучыні — і реальныя акторы.

НТВ, 22.45

«Тры каралі».

ЗША, 1999, рэж. Дэйвід Расэл.

Прыгоды.

Пасэлья «Вайны ў заліве» чацверы амэрыканскія жаўнеры шукаюць у пустыні золата... У ролях: Джордж Клуні, Марк Уолбэрг, Айс К'юб, Спайк Джонз.

Субота, 29 кастрычніка

СТВ, 15.25

«Плянэта бур».

Расея, 1961,
рэж. Павал Клушанцаў.

Фантастыка паводле аповесці Аляксандра Казанцева.

Рэдкі приклад камэрцыйна паспехавай расейскай фантастыкі. На Вэнэры — вывізжэнны вульканай, прыгоды на марскім дне, невядомыя жывёлы і экстэримальныя ситуацыі.

Кароль жахаў Роджэр Кормэн набіў фільм для амэрыканскага пракату, а Пітэр Багдановіч пе-

рамантажаваў карпіну ў «Вандройку на плянэту дагістарычных жанчын».

БТ, 19.25

«Нешчасціўныя».

Францыя, 2003,
рэж. Франсіс Вэбер.

Крымінальная камэдыя.

«Сур’ёзы таварышы» Рубі знаёміца ў турме зь недаркам Квентынам. Парачка мусіць выбрацца на волю, каб адпомосьці «калегам» і знайсці скаваныя гроши. Крымінальны дутэ складаючы Жэрар Дэпард'е і Жан Рено.

СТВ, 0.10

«На 10 хвілин старэй:
вілянчэль».

Францыя—Вялікабрытанія—Нямеччына—ЗША—Гішпанія, 2002, рэж. Бэрнарда Бэрталючы, Жан-Люк Гадар, Майк Фігіс, Клер Дэні, Іркы Мэнцэль, Іштван Саба, Майкл Рэдфард, Фолькер Шлёндарф.

Драма, эксперымент.

Восем культавых рэжысэраў у кароткіх наставках уважаюць бацьківічына час...

Нядзеля, 30 кастрычніка

СТВ, 21.25

«Дзіўнае злачынства».

Францыя—Швайцарыя—Італія, 2004, рэж. Рабэрта Андо.

Трылер.

Слынны пісьменык шычальні з жонкай і дачкой. Аднойчы герой праводзіць нач з пекнай незнамкай. На яго жах, высывляеца, што незнамк —

ніяўства ягонага сына...

У галоўнай ролі Даніэль Атой. Фільм — пераможца кінафэстывалю ў Аўніене.

БТ, 22.20

«Вакол съвету за 80 дзён».

ЗША—Нямеччына—Ірландыя—Вялікабрытанія, 2004, рэж. Фрэнсі Карачы.

Фільм Асог пайшоў у заклад, што аб’едзіць съвет за 80 дзён. Але, паколькі ролю Паспарту грае Джэкі Чан, то да жуль-эрнаўскіх цяжкасціў дадаюцца: скрадзеная статуэтка Буды, кітайскія бандыты — і галаваломныя эпізоды баёў ды гумар ад Джэкі Чана.

«Лад», 22.30

«Кава і цыгарэты».

ЗША—Японія—Італія, 2003,

рэж. Джым Джармуш. Драма.

Стыльны чорна-белы фільм Дж.Джармуша, дзе розныя гісторыі аб яднаных кавай і цыгарэтамі, вытанчанай геамэтрыі кадраў, халоднай іроніі і бліскучай акторскай ігроў.

Джармуш здымай 11 навэль цягам 18 гадоў. Штодзённыя анекдоты становіцца байкамі зь лёгкім абсурдам, а за столікам кавярні разторгваюцца жарсыці. У фільме здымаліся Рабрэта Беніні («Жыццё цудоўнае»), Біл Мюрэй, Стыў Бушэмі, рок-зорка Iri Pop, Альфрэд Маліна («Шакали»), Стыўэн Райт («Музах»). А Кей Бляйшэт сыграла адразу дзеўзе ролі — цнэтлівай зоркі і яе нахабнай сястры.

Адна з навэль атрымала «Залатую пальму» Канаў.

Андрэй Расінскі

www.tentenmultimedialock.com

дзе варта быць

ІМПРЭЗЫ

29 кастрычніка а 14-й у музей-сядзібе «Дом Ваньковіч» (вул. Інтэрнацыянальная, 33а) адбудзеца імпрэза, прысвячаная 400-годзьдзю Кірольскай бітвы. Выступоўцы: прафесар Анатоль Грычкевіч, гісторык Алец Каракоў, бард Зынцер Сідаровіч. Уход за музейных кіткак, пасля імпрэзы — экспкурсія па музее.

ВЫСТАВЫ

Тэхна-арт

28 кастрычніка а 17-й у музей-галерэі «Ўніверсітэт культуры» адбудзеца адкрыцца выстава «Тэхна-арт. Прастарава жыцця». Удзельнікі выставы — прафесіяналы і аматары лічбавага маастства. Маленкі Яраслаў і мурдашыца У Цэнтральнай бібліятэцы Бону (Ніянечына) прадуе выстава 12-гадовага беларускага мастака Яраслава Сафонава, якай называецца «Маладосьць і мудрасць».

Славацкія мастакі

У Нацыянальнім мастакім музее (Леніна, 20) да **30 лістапада** — выставка «Сучасныя славацкія жывапіс і скulptура». Шагал у чорна-белым

Да **1 лістапада** ў Нацыянальнім музее гісторыі і культуры (Маркса, 12) — выставка твораў Марка Шагала «Колер у чорна-белым». Квіткі: 2 000.

ТЭАТРЫ

Опера

На сцене Цэнтральнага дому афіэрдай

1 (аўг.) — «Сэвільскіцы-рум'яно».

2 (сп) — «Травіата».

3 (чц) — «Рыгальета».

4 (пт) — «Царская ніавеста».

5 (сб) — вечар старожытнай музыки.

На сцене Белдзяржфілармоніі

6 (нда) — творчы вечар заслу-

жаных артыстў Рэспублікі Бе-

ларусь Тамары Глаголевай і

Уладзімера Пятрова.

Купалаўскія тэатары

27 (чц) — «Чычыкаў».

28 (т), **2** (сп) — «Каханье ў

ствалі барока».

29 (сб) — «Парфён і Аляксандрах».

31 (пн) — «Ажаніца — не жу-

рыцца».

3 (чц) — «Таполовая завея».

4 (пт) — «Івона, прынцэса Бур-

гундзакая».

5 (сб) — «Даўняя міс Сэвідж».

6 (нда) — «Смак ябліка».

Ранішнія спектаклі

30 (нда) — «Афрыка».

6 (нда) — «Паўлінка».

Малая сцэна

29 (сб) — «Муж для пазіткі».

30 (нда) — «Баліядра пра ка-

ханье».

3 (чц) — «Даікае паляваньне

караля Стхаха».

6 (нда) — «Варшаўская мэлэ-

дыя».

СПОРТ

Чэмпіянат Беларусі.

25-ты тур

30 кастрычніка (нядзеля)

«Гомель» — БАТЭ (Барысаў).

«Дынамо» (Менск) — «Шах-

тар» (Салігорск).

«Тарпада» (Ходзіна) —

«Дніпро-Трансмаш» (Магілёў).

«Зорка-БДУ» (Менск) —

МТЗ-РПГА (Менск).

«Нафтана» (Наваполацак) —

«Славія» (Мазыр).

«Дарыда» (Ждановічы) —

«Лікакаматыў» (Менск).

«Дынамо» (Берасцьце) — «Нё-

ман» (Горадня).

29 кастрычніка ў кавярні «Добрая мыслі» (Магілёўская, 12) — вечар магія зуగа для кельтаманаў «Канун Самайна». Пачатак а 19-й.

Тэатар беларускай драматыгії
29 (сб) — «Чорны квадрат». Тэатар імя Горкага
27 (чц) — «Зывеставаныне Марыі». 28 (пт) — «Перад заходам сонца». 3 (чц) — «Адзіны спадчынік». 6 (нда) — «Дзядзькаў сон». Музычны тэатар
27 (чц) — «Вандэрэра». 28 (пт) — «Канчына-кажан». 30 (нда) — «Карацева чардаш». Хакей. Чэмпіянат Беларусі
28 кастрычніка (пятніца)
«Юнацтва» (Менск) — «Керамін» (Менск). «Хімвалакно» (Магілёў) — «Дынама» (Менск). «Гомель» — «Хімік-СКА» (Наваполацак). «Нёман» (Горадня) — «Мэта-люрг» (Лепяя). «Берасцьце» — «Рыга-2000» Пачатак а 18.30.

КЛЮБНАЕ ЖЫЦЬЦЁ

«Bronx» (288-10-61, 103 i 105) (Velcom)

27 (чц) Міжнародны тэатральны фэстываль «Залаты Віцязъ» На сцене Тэатру юнага гледача

28 (пт) — «Я — твая ніавеста» (Магілёўскі драматычны тэатар). 2 (ср) — «Ванька, гледзі» («Да траціц пеўчыя»). В.Шукшина, іруцкі муніципальны тэатар нараднай драмы).

3 (чц) 12.00 — «Хатын тэатарнянечкі Арыны» (Леніградскі абласны тэатр лялек).

3 (чц) 19.00 — «Познанне ханайнічын» (Цэнтральны акадэмічны тэатр расейскай арміі).

4 (чц) 12.00 — «Хатын тэатарнянечкі Арыны» (Леніградскі абласны тэатр лялек).

5 (чц) 12.00 — «Маладосьць і мудрасць».

6 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

7 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

8 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

9 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

10 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

11 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

12 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

13 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

14 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

15 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

16 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

17 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

18 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

19 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

20 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

21 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

22 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

23 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

24 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

25 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

26 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

27 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

28 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

29 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

30 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

31 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

32 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

33 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

34 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

35 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

36 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

37 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

38 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

39 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

40 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

41 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

42 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

43 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

44 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

45 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

46 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

47 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

48 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

49 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

50 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

51 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

52 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

53 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

54 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

55 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

56 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

57 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

58 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

59 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

60 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

61 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

62 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

63 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

64 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

65 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

66 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

67 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

68 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

69 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

70 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

71 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

72 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

73 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

74 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

75 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

76 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

77 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

78 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

79 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

80 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

81 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

82 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

83 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

84 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

85 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

86 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

87 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

88 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

89 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

90 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

91 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

92 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

93 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

94 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

95 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

96 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

97 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

98 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

99 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

100 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

101 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

102 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

103 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

104 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

105 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

106 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

107 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

108 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

109 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

110 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

111 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

112 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

113 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

114 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

115 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

116 (чц) 12.00 — «Грыбін» (Горадня).

Вяртаньне хулігана

З пачуцьцем глыбокага задавальнення выслушаў прэзыдэнцкую справа заслу́жанія або раскрыцьці віцебскай справы. З таямнічымі выбухамі піўных бляшанак пакончана.

Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Больш за ёсё ў прэзыдэнцкім «Элемэнтарна, Утсан» прыкалаля на тое, што фраіркоў так хутка ўпакавалі, а сацыяльная прырода злачнства.

За тэрактамі стаялі не варагі-чачэнцы і на Нэю з Марфэм — баескі з «Народна-вызваленчага войска», якія нарэшце знойшлі выхад з матрыцы. Віцебскім Ра-вашоўлімі аказаліся нейкія «ахламоны».

Ад зімовага грыпу можна засырагчыся. На фота: прышчепку дзёткам робяць у Менскай паліклініцы №1, што на Залатой Горцы.

НУЖНЫЙ ИДЕАЛ

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНІІ

Віншум ветрану «Нашай Ніве» Севярына Квяткоўскага і яго жонку Вольгу з нараджэннем сына Дамініка. Нашанічні!

Горадня віншует Валеру Кісялю з днём народнін!

Veranicka Vinšūju Ciabie z Dniom narodzinai! Ždžiajšniehnia ūsiach tvorch maraū i usiho Table samaha najlepšahl Cudotnaha nastroju!

Kachajūl Michał

Vinšūju Nadzieju Radziuk z Dniom narodzinai! Žadaju jož ūsiach maraū i usiho samaha najlepšahl Cudotnaha nastroju!

Nastroszli Michał

КАНТАКТЫ

Мянчук. 44 гады (выглядяю маладзе), рост 170 в./а. пазнаніцца беларускі (устрот да 40 гадоў)! Магчымы стварэнні сям'і.

A/c 6. 220012. Minsk.

Калі Ви наеце жаданне атрымаць дыплём, які прызнаецца ў краінах ЭЭЗ, цікавіцеся культурнай спадчынай і турызмам, воладаеце імемець ці французскі мовай, звойніце на сайт euro-international.org, выучыце прантанову, а затым зарэгіструйтесь на сайце [ellearn.ru](http://elearn.ru) і вучыцеся дыстанцыйна.

За Беларусь пад сцягам Хрыста! www.mfront.net. Т.: 755-69-90, 383-48-14

КНІГІ, МУЗЫКА

Беларускі дакументальны ды мастацкі фільмы на CD, мультфільмы на відеаэсэтах, музычныя CD ды касеты, книги, слоўнікі, энцыклапедыі, науčныя дапаможнікі на Румынічы, 13 (БТМ). Пандзелак—пятыца (15.00—19.00). Т.: 234-93-71, 707-40-01

Прадам книгі: «Беларуска-польскі размойнік», «энцыклапедыя

У сувяtle сказанага віцебскія выбухі можна лічыць новай старонкай у гісторыі беларускага тэатрызму. Раней матывы несці піратэхніку ў масы былі выключна паільчынімі або матэрыяльнымі. Грынавіцкі, кідаючы «*machine infernale*» ў царскі членам, марыў па народніцкі сацыялізм. Кілер 1990-х, чакаючы ў засаде клиента, будаваў паветраны замак — прыкінуща ў міліавы лансердак і ахамушчыца залатым ланцугом. Віцебскім тэатрыстам рухала жаданне чыста пыхалітчай сатысфакцыі. Такое пачуцьце немагчыма атрымаць, адкапаўшы Аўгустоўскі канал, зрабіўшы з ворага біфштэкс у «Mortal Kombat: Shaolin Monks» ды выкаціўшы 0,7 «*крыжачка*». Прыход кайфу гарантую толькі парушынны артыкулаў крыміналкі. Ва ўсім съвеце такая сацыяль-

ная зывя называеца хуліганствам.

Паглядзіце на файл братоў М., якія падзраўща ў арганізаціі выбуху: адзін гарбаціца на заводе, другі — на рынку. Калі прыніца взрасло шыбы, трэба ўтрымліваць усю састыому адукациі і сацыялізацыі, якай плодзіць тэатрысты, а потым яшчэ ўладкоўвае іх на прадпрыемства. Напэўна, трэба даць поўху і БРСМ, сябрам якога, хутчэй за ёсё, былі віцебскія браты Гафс.

У прынцыпе, дзяржава павінна толькі вітаць рээнсанс хуліганства. Хуліган — неад'емны спадарожнік добрых савецкіх часоў, куды так прагніс Lukashenka. У каўбасныя часы Бржэжнева самым модным патратаукам ад нудоты было спаліць кноткі ў ліфце і накрэмзаны угари: «Фантамас».

Змаганіца з хуліганамі немагчыма: іх кропніца — сама систэма. Таму ў саўку

прыдумалі вельмі клясны ход — раскручвалі вобраз «патрыятычнага хулігана»: дробны злачынец, апынуўшыся перад дылемай: прадаць Радзіму і зарабіць меж грошай або засташа верным рашэнням зъезду КПСС — выбраў апошнюю.

Наши мандарыны таксама асуджаны за нязадзяліцтва стварэннем «плянільнага ахламона». Першым крокам можа быць судовы працэс над М. У працэсе слуханняў раптам магло бы усплыць, што адна з пякельных бляшанак прызначалася для фашыстам з віцебскага «Фонду Сапегі», якія хацелі замуціць відавочна антыбайдзюкоўскі «сэмінар рэдактараў незалежных блюстэній».

Турыстычная кампанія Smart

Ліцензія №0231/0/278094 выдадзена 4.04.2005
Паважаем спадарстві!

Запрашаем усіх у цікавае падарожжа.

Тры дні ў памаранчым КІЕВЕ!

Разам мы пабачымі Майдан Незалежнасці, П'ячорскую лаўру, Сафійскі сабор...

Усё гэта адбываецца з **4 па 8 лістапада**.

Кошт: 65 у.е.+ 5000 рублёў.

T. 284-74-79, 288-29-54.

ЗАПРАШАЕМ У ПАДАРОЖЖА

30 кастрычніка (нядзеля):

Глыбокае—Дзінса—Дрыса (Верхнядзвінск)—Бігосава—Волыніе—Росіца—Шар’я—Асьвея

5—6 лістапада:

Вільня—Трокі—Меднікі

12—13 лістапада:

Вільня—Трокі—Меднікі

T.: 232-54-58, 622-57-20 (Зыміцер), 264-12-38, 776-24-35 (Павал)

Ліцензія №0231/0/100189 ад 24 траўня 2001 году

АЛЬТУС ПЛЮС

Край азёраў, касьцёла, паркай

30 кастрычніка

Мядзел—Нарац—Камай—Паставы

Камай — касьцёл Св. Яна Хрысціцеля (1603—1606 год), помнік абарончай архітэктуры Беларусі.

У нашыя дні тут гучыць арганная музыка...

Паставы — вадзяныя Мілан, Палац Тызэнгауз.

Касьцёл Св. Антонія Падуанскага.

І пад канец — звяз на стравусіную ферму, дзе ў адкрытых вальерах пасыпца стравусы, беганцы, рознакларіўская трусы і наев жыве горны козёл Бокі.

Побач — каварня, дзе можна набыць экзальгічна чыстыя сиры, масла, стравусіныя яйкі і мяса.

Кошт туру — 35000

«Альтус Плюс» г. Менск, вул. Кастрычніцкая 5-320 (н/д з «Менск»), т. 222 46 51, GSM 762 72 33, www.vandrouka.com

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдакторы «Нашай Нівы»:

З. Вольскі (1906). А. Уласцік (1906—1914).

Янка Купала (1914—1915). А. Лукшэвіч,

У. Знамироўскі (1920). С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакціі Наста Баньсканская

галоўны рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Ацярд Ліўя

кам. галоўныя рэдактары Андрэй Скурко

мастакі рэдактар Сяргей Карэзук

видавец і заснавальнік Фонд выдавання газэты

«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОСПІЦА:

220050, Менск, ас. 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спэсіялка на «Нашу Ніве» аўзывалася. 12 палос фарматам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Відбіўства беларускі Дом друку».

Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Радзіцца не якое адказніцці за замест рагічных абвестак.

Звеставаніе. Кожт свядомі. Пасведчанне. Пасведчанне з прыкладнага выдання №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенне Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь. Іздадзены адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п. 2.

№ 30/152/120001/2. МіГД ААТ «Белівеста». Менск, код 764.

Наклад 3382.

Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Знур падпісаны друк. 20.00. 26.10.2005.

Занова № 6 160.

Рэдакцыйны адрас: Менск. Калектарная, 20/2а

«НН» 100 ГАДОЎ З ВАМИ

Зъ Беларусі й Літвы

В «Прыдруйск» Віцебск. губ. Дрыс. пав. Пачтоўы аддзел на Прыдруйску заменены ціпера на пачтава-тэлэграфічны. Гэта справа дайно лижала на сэрцы нашым жыццем, бо выходзіла вялікая не-вывода гада ад нахвата тэлэграфу.

Пінск, Менск, губ. Памежнык Завадзкі рупніца, каб адкрыць у Пінскім павеце Вышыншую сельск-гарадскую школу. Завадзкі дасягае на гэта дом і 40 дзесяцін зямлі.

З усіх стран

У Луганску гарадавы Носач, катарога судзілі за зьдэлкаванне над 60-гадовай старухай, засуджаны на 4 гады ў турму.

1910, №40

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Г. В. з Минску. Ваш водзук на артыкул А. Фадуты пра книгі Р. Барадуліна цалкам асаўсты. Да таго ж здаецца, Вы няўважліва прачыталі артыкул, які Вас абурью. Друкаваць на будзем, перададом аўтару.